

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentarius in universam Aristotelis - Cod. Ettenheim-Münster 157

Aristoteles

[S.l.], 1611

In Dvos Prionaiticos Libros Proemivm

[urn:nbn:de:bsz:31-117375](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-117375)

IN DVOS PRIO^{res} ANALITICOS LIBROS PROEMI VM

Quod attinet ad horum librorum inscriptionem sciendum
est Arithmeticae auctorem aliquando hos duos
libros seorsim a seque. duobus citare ac vocare lib-
ros de Syllo, aliquando giunctim cum duobus sequenti-
bus citare et vocare analyticos, hoc est resolutionis.
Deinde Arithmeticae inaeptes hae inscriptiones ita uti
ut hos duos vocant priores analyticos, et duos al-
teros primè sequentes, Posteriore analyticos,
sive de posteriore resolutione.

Quam inscriptionem ut intelligamus sciendum praeterea
est analysi sive resolutionem nil aliud esse quam divi-
sionem alicuius totius in suas partes quod quibus inte-
gratur ut cum horologium in varias rotulas aliasque
partes aut domus in lectu parietes undamētū
ac denique in ligna et lapides quod quibus est facta est
dissoluitur: simili fere modo analysi sive resolutione
Syllo est, quae Syllogus dissoluitur in eas partes, quod quibus

stat. *Primo* quod in *Syllogismo* dupliciter g'ride rati p'it p'imo
 generalit' in *coi* put' e' g'ng' ad *Speciales* *Syllogismos*
 nimirum ad *Demonstrativam* *Diatum*, etc. *Secundo*
Speciatim put' e' *Species* *Syllogismi* in *coi* ut e' *Demonstra*
tius. Ita etiam *Analysis* duplex e' una *Syllogismi*, co'iter
 sumpti in *suam* *miam* et *formam* *generalem* qua
Syllogismus *dissoluitur* in *miam* *ppiam* et *remota* *Speci*
alibz *Syllogismi* *coem* q' ut ex *For.* g'rat' in *duobz* *po*
sitionibz. et 3. *terminis* *sita* e'. *Deinde* in *For*
man q' in *Figura* et *Modo* g'rat' e'. *Posterior*
Analysis e' *Syllogismi* *Specialis* nempe *Demonstrativi*
 in *miam* *sibi* *peculiare* et *ppiam* q' sunt *ter*
mini et *ppois* *varia* p' se nota sine *principia*
 ex q'b. *Demonstratio* g'ficiatur et in *Formam* *vari*
am *sibi* *ppiam* q' ex *centa* *Figura* *modo* q'
 in q'b. *Demonstratio* g'ficiatur *debet* g'rat' e'. *Proinde*
horum 2. *lib.* *Analysis* non male vocari poss'et
Generalis et 2. *seq.* *Specialis*. *Proterea* q' in
 his 2. *lib.* *dat* *parca* *de* *inventione* *mia*: *plu*
rimum. u. *de* *Forma* *Syllogismi* *co'iter* *sumpti* *tracta*
ti in *seq.* u. 2. *libris* g'rat' *de* *Mia* *de* *no* *stra*
tionis *plurima*; *de* *Forma*. u. *admodum* *parca*. *Idem*
plurimz *duplice* *Analysin* *ficiant*: *Prima* u. *Syllogismi*

in conueni et rae Fortia spectata potissima
eaq; noianant affandi sine sea resolutione conse
quentia. Alteram Syll. Demonstratiuis
ut potissimum quo ad Materiam q; si de rae
qua uocat Resolutione Consequentis: Et q; b;
etiam di libri in scribant de Resolutione con
sequentis; Duo insequentis a de resolutione con
sequentis. Ab alijs uero uoc Prioris Reso
lutionis fere intelligitur Resolutio Syll. in For
mam et Miam oib; Syll. con: Nō Post
erioris uero Resolutio in Miam necessaria
sea Demonstratiuam

quod ad totum horum lib. attinet q; praeterit q;
q; in Praeuijs superiorem lib. Dicta sunt, sta
tu: Est Syll. uocalis et simplex q; Artes huius
tm Principia sine partes, et Gen; et diffra
et Proprietates de in his lib. explicat ita ut
de hypothetico sea genante uocet. Quod si
ne pp que Artes hoc de uocali Syll. libris plexi
psit adeoq; totum in ordie ad partiale
Logica habitam his libris respondentem q;
signare oportet et dicendū foret ee totum
talem ad intentionaliter sampta cui; q; gen
candi ca Artes praepa Syll. in uocali

coluit et planare.

344

LIBER PRIMVS

Interpres diuidunt hunc librum in 3 partes siue tractatg:
in primo a cap. 1. usq. ad 27. docet pthg modū gstruendi
di Syllmi, ut Deinde doceat quomodo resoluendy sit in
suas partes et principia: nil in resolu in partes
p̄ nisi p̄ig ex iisdem rite fuerit gstruturum. In altera
ra pte, a .c. 28. usq. ad 32. tradit modū inuenien
di miam sine medium terminum ad facile et ce
leriter gficiendos Syllmos: q̄ pars ut patet etiā p
tinet ad Syllmi compositionem ac constructionē. De
rig in 3. parte a 32. ad 42. hoc ē usq. ad lib.
1. finem docet modum quo Syllmg uel a nobis uel a
alij authorib. gfe atq. in figuras, modos, p̄positio
nes ac terminos resolu possit a qua etiā pte
trinqm potissima horum libroꝝ in scriptio de
sumpta ē.

PRIMA PARS LIBRI PRIMV

Vt q̄ Artes in hac parte docet melig cognoscant
notanda ē Syllmum p̄inde atq. examicōem bifa
riam posse gsiderari. Primo ut totū quoddā
physicum constet ex mia et forma. Secundo ut

Totum meta physici in gestans se gane et di. Fra.
 De syllogismo, cum priore modo in fine, in hoc libro posteriori
 ut est totum phy- sicum agitur hoc ordo in seq. gsi derivat. Propter ea uti exi-
 libro: ut ar- in absolutam et modalem. Divisa e in pced. l.
 tum metaphysic in sequent. Ita syllogismus simplex in purum seu abso-
 lutam distinguitur. Atque igitur in primis p. h. l. e. agit de absoluto seu puro syllogismo considerato
 quoad materiam et formam. h. e. p. modum totius
 physici: Deinde, a. c. 8. usq. ad 21. agit de
 modali. Denique a 22. usq. ad 28. quada-
 ut usq. syllogismus via docet.

CAPUT PRIMUM

De materia Syllogismi simplicis

Materia syllogismi est duplex. Proxima et remota. Proxima
 sunt 2 propositioes ex quibus vis boni syllogismi categorici
 tribuitur. Remota sunt 3 termini, nec plures, nec
 pauciores. Ut cum forte et docet. For. p. totu
 e. g. et. ro. l. b. quorum ut cum usq. dicitur legendu
 erit. Qui For. recte etiam monet si in aliquo
 syllogismo, fuerint plures duabus propositioibus aut tribus ter-
 minis, eam vel non esse bonum syllogismum, vel certe o-
 esse unum sed plures. De duplici hac materia tra-

*NB. Syllogismus
 Syllogismi.*

Aut forte in p. h. c. pl. eaq. satis declarata hic de
 finit syllogismum. Ordo in qua quibusdam positivis aliud

quodam ab his q. posita sunt eo necessitate accidit, eo
 quod has sunt. Circa quam dictionem proter illa
 q. docet Jon. c. l. b. c. s. notanda sequentia. ^{1. Not.} Primum
 syllogismum duobus modis apud logicos accipi, ^{Syllogismus dupliciter} Primum ut accipitur ad q.
 significat solas premissas inter se dispositas, ut ^{accipitur ad q. se}
 habeant vim inferenda ad certam conclusionem. ^{modo dicitur aggrega-} Quo scilicet
 usurpatur q. dicitur syllogismus de monstrativum pariter etiam,
 Topicam u. epicheam signere; sic eam Aristoteles frequenter
 in his lib. usurpat. Secundo accipitur syllogismus pro toto
 discurso aggregato ex duabus premissis et conclusione. ^{Aristoteles nunquam}
 hoc e. ex 3. enunciationibus quo modo eum hodie plerique dicitur syllogismum accipit.
 lectici accipiunt; Aristoteles a. fortasse nunquam uicem
 u. interpretas antiquiores rarissime. Ex qua an- ^{Conclusio e. de En-}
 notate duo disci possunt unam Conclusionem aliquotum ^{Syllogismi}
 modo pertinere ad essentiam syllogismi utrovis modo sua
 naturam. Nam priore modo sine conclusione certam
 litera definitur ac agnoscitur o. p. ut ex p. sententia dictione
 constat q. tam eam essentiali, sine transcendentali
 relatione, ut loquantur, ad conclusionem tam ad
 effectum suum referatur: posteriore modo gelu
 sionem o. g. includit tam partem inter grantem. ^{2. Not.}
 Altera e. quod ab Aristotele definitur tam sit syllogismus priore mentione
 in priore acceptione, quamvis dictione sui lectici ^{tant aut defini-}
 appari possit posteriori.

2. NOTANDUM **N**otandum 2do juris. Reuerti loco poni, o rasea
Gen y reme hunc **S**yllogismus
est oratio vocalis, non quamuis sed eam q ab arte in .i. Poti. ut
descripta fuit nempe uocalem: de q gra plura
in seq. l. dicam. Interim tu sciendum facile
posse dictionem predicta etiam scriptis et men
talibus syllogis accommodari dummodo p orationem
intelligatur scripta oratio, uel mente fabricata. dicitur
de duan artes ait syllogum ee orationem uocalem in

Syllogi dicitur de bono

quod est in bono non in malo
in ep. uerbi syllog.

qua quodam positio aliud ex necessitate con
cidit, insinuat syllogum debere ee bonam non ho
sa gsequantiam iuxta doctrina Fon. c. l. b. c. 2.

Syllogi in qua

uis in apte g
cludit, et patet
quod patet de hoc ep
mianit in syllog.

Ad hoc qd o determinat certam materiam
probabilem nempe uel naturam uel in possibile
qua syllogi gfici debeat, ostendit syllogum in de
finitam in quavis materia apte concludere, ideo q
formalem gsequantiam ee iuxta eisdem Fon. doctri

quid intelligatur
per uocalem syllog.

de qddam.

Deniq per uocalem aliud quiddam
denotatur conclusionem a premissis diuersa ee de
bere eo quod non habeat medium terminu q in
utraq premissarum semel ponendy sicq et
insinuat syllogum debere ee Argumentationem exclu
duntq oes gseq. q non sunt argumentationes: ut
conversiones, appositiones &c.

Notandum 3tio dum artes ait quodam positio

hoc e[st] h[ab]it[us] terminis ac duab[us] p[ro]p[ri]et[ib]us; q[ui] ex illis h[ab]it[us] ^{Per voculas}
 h[ab]it[us] terminis confici debent excludi reliquas 3 argu[ment]ationis species Enthymema, Exempla, Inductio ^{EXIBVSDAM}
 ne. Deinde vocabulum; Positiv[us] iuxta Art[is] mente ^{Positiv[us] excludit}
 e[um] sensu habere videtur ac si dixisset, in certa figura ^{Quid ad mentem}
 ra et modo dispositis. Positiv[us] n[on] in q[ui]b[us] Albert[us] ^{positi illig[ati]o[n]e}
 Magn[us] ex v[er]o illud e[st] quod ordine g[ra]v[is] dis[po]si- ^{per voculam}
 tam e[st] et sic excluderentur o[mn]es mutiles syllog[is]m[um] ^{positi h[ab]it[us]}
 di in q[ui]b[us] termini et p[ro]p[ri]et[es] non h[ab]ent debitam ^{in certa figu}
 congruam ordinem ac dis[po]sitione[m]. Qu[od] eti- ^{positi h[ab]it[us]}
 am e[st] hic sens[us], que Fon[te] ait e[ss]e gravissimam ^{vel.}
 auctoritatem ut; positiv[us] idem significet quod g[ra]v[is] ^{secundum Fon[te]}
 s[yllog]is[mo] n[on] talis oratio seu argumentatio e[st] in qua
 ante dispositis h[ab]it[us] terminis duab[us] p[ro]p[ri]et[ib]us,
 salte[m] ex hypothesi g[ra]v[is], n[on]is etiam g[ra]v[is] debet
 conclusio, iuxta primu[m] documentu[m] bona g[ra]v[is] sequentia
 apud eandem Fon[te] c. c. v. Ex istis hic expli- ^{Patet primo}
 cata sequitur primo ab Aristotele q[uo]d solum syllog[is]m[um] categoricis ^{h[ab]it[us] h[ab]it[us]}
 q[ui] ex terminis co[n]s[ist]it esse definitum; posse t[ame]n h[ab]it[us] ^{posse accommodari}
 accommodari etiam hypothetico syllog[is]m[um] et Expositio[n]e ^{h[ab]it[us] h[ab]it[us]}
 h[ab]it[us] p[ro]p[ri]et[es] p[ro]p[ri]et[es] positiv[us] n[on] intelligantur t[ame]n
 modo p[ro]p[ri]et[es] ex terminis variis aliis g[ra]v[is] autem, neq[ue]
 t[ame]n simpliciter sicut categorica que ab Aristotele illud e[st] ^{h[ab]it[us] h[ab]it[us]}
 ex prima. h. c. parte quis intelliget; sed etiam

singulares et Hypothetica quoniam in eo singula
rib. terminis aut eo simplicibus. sicut positae.

patet etiam ex hoc
difficili illam quoniam
nisi etiam fallit
a vero falsis
probat per primo

Secundum idem predictam diffinitionem quoniam etiam syllogismus a
parte falsis. Primo quoniam in hac diffinitione nota falsis
mentem explicata plura non exiguntur ad bonum syllogis-

uocata in quam tres terminis aperte inter sese dispo-
siti et duae species saltem ex Hypothesi posita
et concessa quas etiam habent aperte falsis syllogis-

Secundo quoniam teste Aristotele, 2. Priorum. c. 3. hic
est bonus syllogismus in prima figura in Barbara

Omnis lapis est animal
Omnis homo est lapis
Ergo omnis homo est animal.

Item iste in 2da Figura in Camestres legitur habere
eandem formam e. l. 2. c. 3.

Omnis lapis est animal
Nullus equus est animal.
Sed nullus equus est lapis.

Item hic. c. 4. in 3tia Figura in Felapton
Nullus uirgatus est animal

Omnis uirgatus est niger
Ergo quoddam nigrum est animal

Qui et plures alij tytti p quos ~~Alis~~ ibidem idem
 Tyttonum potestatem pbat sunt aperte falsi quoad
 premissas et tñ nilominus ab forte habent p bonis
 tyttis hñc definitis. Tertio qñ dñtio tyttis Probatas testis
 etiam conuenit tyttis seducanti ad hñc possibile
 q semper una tñt ppoem aperte falsam p quam
 euidenter miseratur q tradictoriam q dñtionem
 ppoem quam aduersarij pñq concessit.

Quarto, qñ tyttis aperte falsis queriunt ois Probatas quarto.
 qñtiones et iudicia siue documenta bona
 gsequentiā q leguntur apud Don. c. c. 2. quoru pri
 mum ē ut ex antecedente saltem ex Hypothesi
 conasso nario sequatur gsequens: Alterū ē ut
 ex opposito Consequentis nario miseratur oppositi
 Antecedentis; Ergo sunt bona consequentiō sed ad
 nullam aliam speciem gsequentiāram spectare pos
 sunt quam ad argumentāem et tyttiam: sicut
 tytti saltem uocales et scripti sunt bona argumē
 tāōis boniq tytti, qñq pñde dñtioes argumen
 tāōis et tyttis queriunt oportet. Neq gsequentiā
 loquentur q cum Don. c. 2. negant tyttiam aperte
 falsam ēi argumentāōis bonā et tyttiam, et tñ
 mē cum eodem c. 2. concedunt ex aperte

falsis fieri posse aptas et bonas gēq̄tias: Vt
 Socrates ē lapis; Ergo ē sensus ex se. Hoc
 .n. ad nullam gsequentiā speciem p̄tinet quā
 ad argūmētū ē .n. Enthymema, et quā p̄ti-
 num maior huius p̄p̄o. Vt lapis ē. sensus ex se
 explicite adiungitur est syllogismus .i. Fig.
 Confirmator. Quia enūm iōes uocales et scrip-
 ta quā utamur aperte falsa sūt nihil aliud
 sūt ēntialiter enūm iōes definitiōnū q̄ p̄tine-
 Antis m. p. Leri. c. 4. explicata. Ergo sūt
 etiam syllogismus aperte falsi ab eodē hic definiti
 sūt.

Soluitur hanc fundamentum quo aduersarij citant nobis obviunt:
 obiectio qua ob-
 yciunt aduersarij
 syllogismus ex parte
 hō falsis non ē
 bonum syllogismus
 ḡtialis inquit o p̄tē ē bonū nisi significet
 aliquem mentis discursum sicut syllogismus ex parte
 falsis non significat; Ergo nō ē bonū. Cones-
 sa. n. Maiore negatū dicitur. nā aliud ē non sig-
 nificare mentis discursum q̄ falsū ē. Hypothesis
 aut falsū ab aliquo misitō circa eandē mian-
 haberi p̄t: aliud ē non significare discursum
 de facto tunc temporis existente in mente alicuius
 aut scriptū existit
 quō uocalis aut scriptū existit: hoc postea sig-
 bonū syllogismus omnino requiritur alias Antis m
 hanc ab aliquo
 ita haberi p̄t. Vbiq̄ suis libris nullū bonū syllogismus haberet, sal-

tem quando nemo eas legit vel cogitat. *Ita quidem Probatio in simili.*
 vocalis enuntiatio aperte falsa arguendi est haec.

His tria non sunt sepi; et haec sol iam hunc ter-
 tia non licet nobis, nilominus vera enuntiatio est
 quamvis in mente nra, de facto illi nulla aperte
 falsa enuntiatio existens respondere possit.

Ita etiam vocalis syllabae aperte falsae syllabae
 licet illi in mente et de facto nullae aperte
 falsae respondeat. Sufficient. n. vel quod ipse hypothese
 respondeat possit vel certe in aliquo alio hinc
 cui idem quod nobis aperte falsam non est. p.
 itis. n. et doctor multa possunt esse aperte fal-
 sa et non eorundem illorum o. p. gei pere falsae abso-
 lute; q. tñ alij in p. itis vel tñ vera, vel probabilia
 falsam non aperte falsa vident; eog ab ipsi sme-
 te geipi posse; imo unum uni eisdem q. hoi, possit
 idem quod verum aut probabile prius iudicavit
 post aliquot tempus re melius grinde rata aperte
 falsam videri et necessariam quod aperte falsam
 erat p. vero haberi sequitur n. n. numero syllabam
 vocalem et scriptam respectu eisdem hoi uno tempore
 est certe horum, alio malum, quod est inconueniens
 et absurdum. Ita falsam ad vocalem et scriptam syllabam
 hic definitam, plura exogenda non sunt quam fieri

Notandum quod epigat nempe. 3. terni et 2. ppoir
 sam. Formam syllogismi can ggruo ordine dispo
 sita apta, ut facta ex hu pot heni q edantur, sal
 tem vocalen et feri pnam. Dixi ppoa qe mentali
 ex aperti falsis haberi o pt, ab eo cui obota p
 se falsa videntur, iuxta eodem doctrinam supra
 1. Petri. c. 4. a. 3. traditam de emmiaoib. p re notis

Defectus syllogi
 Quae nulla re in
 h. c. diuidi in
 Defectum et Im
 pfectum. eo
 quod
 Defectus est
 Essentialis
 Accidentalibus
 Omnes boni syllogi
 habent essentialiter
 Defectum
 h. 4. quia
 figura

Notandum quarto syllogismum supra definitum ab h. c.
 diuidi in Defectum et Imperfectum. eo
 quod a Forl. d. c. 21. diuiditur. Ut
 duplex e uig. ut ita etiam syllogismorum perfectio.
 Una essentialis quam omnes veri et boni syllogismi habere
 debent et sine qua boni syllogismi esse non possent.
 Altera accidentalis quam o hnt oes boni syllogismi
 eodem fere modo quo singuli homines, essentialiter humano
 natura perfectiones habent quidem; ac non accidentales
 neg. n. singuli aequè putari docti aut aristoteli
 studiosi sunt: ista igitur diuisio syllogismi ab accidenta
 li syllogismorum perfectione de sa nitur: quosdam a. nullatio
 sine referendi necessitas ita evidens et manifesta
 e ut de ea nemo sana mentis dubitare, nedum eam
 te negare possit. Sed quodam quis essentialiter ppoit. p
 se notis ita etiam quosdam syllogismorum efficacia et
 necessitati in gludendo, cuiusmodi h. c. h. c.

sunt tñ 4. directi, q. Fig. Syll. amissam, Barbara
 Celarent, Darii, Fesio. Imperfecti q̄ta sunt quō in illa
 tio et colligendi necessitas quavis certa et infalli-
 bilis attamen p̄ se nota et manifesta ē, ut quomodo
 sunt oēs directi et indirecti Syll. p̄ea 4. probator.
 Artes Syll. Perfectam describeris sic ait: ^{istis hōis Syll.}
 Perfectum itaq̄ voco Syll. nullo alio indigentem ^{imperfecti; et sic.}
 præter assumpta, ut necessitas appareat; id ē
 q̄ in se hōt evidentem necessitatem conclusionis
 illatae ut nō sit op̄ ei adungere novū terminū
 neg. novā p̄pōem. Imperfectum n̄ m̄gt voco eū q̄ una re-
 plurius. ne indiget q̄ q̄dē p̄ suppositos terminos
 sunt necessaria ō tñ assumpta sunt p̄ p̄pōis: quasi
 dicat Imperfectum Syll. voco eū q̄ bonū q̄dē ē et
 necessario infert conclusionē ex præmissis ita tñ
 ut necessitas inferendi quā n̄ hōt, non vavis mani-
 festa sit, sed ad hoc ut eig necessitas fiat eui-
 dens, et manifesta indiget una aut etiā plurib.
 p̄pōib; novis in qb. tñ nulli debent poni novi ter-
 mini sed tñ novae p̄pōis ex illis ipsis terminis
 confecta q̄ in Syll. imperfecto positi q̄dē a-uerat
 sed alio ordine quo fit ut n̄ario q̄dē debeant ab
 eo q̄ priores Imperfecti Syll. p̄pōis negata gela-

siore gessit. sicut. e. c. ga. conassidet. nullamdup
tate ee bonu cogitur et gedere nullu bonu eero
La ptatem. et qua cuius teste For. l. b. c. 25
et 27. et 28. tribus modis In pfecti Tytti p
bani possunt nempe p conversione pmissam
et reductione Tytti In pfecti ad pfectam, deinde
p deductione ad Inpassibile et tertio p ppo
sitorios Tytti. For. in hic potissimu videt
Loy de Okenfi na pbae qua potissimu
et eandem gclusionem m. 1. Fig. p medum aliq
pfectam euidenter infert q p p m alia figura
p aliq In pfectam in euidenter collecta fuit.

Si querar ut 4 p diti Tytti quoad illatione et
necessitate m suam ita sint euidentes, et huma
nitate p se noti ut negari nequeant. Ne
p diti For. sub finem huius .c. et ex co For
e. c. 21. pp duo hac p rincipia uiuis intelligen
ti p se tam nota quam nota e his tria ee sex. Quo
rum prius e Affirmatiua et ita hbt quicqd uni
uersim affirmat de aliquo p bto affirmat et i
am de quouis p bto sub illo. Posteriore e nega
tiua. Quicqd uniuersim negat de aliquo p bto
negatur etiam de oi eo quod sub illo p bto

Principia 4 Tytti
1. Figura adu
euidens p
p diti For. sub
finem huius .c.
et ex co For
e. c. 21. pp
duo hac p rincipia
uiuis intelligen
ti p se tam nota
quam nota e his
tria ee sex. Quo
rum prius e Affirmatiua
et ita hbt quicqd
uniuersim affirmat
de aliquo p bto
affirmat et i
am de quouis p bto
sub illo. Posteriore
e negatiua. Quicqd
uniuersim negat
de aliquo p bto
negatur etiam
de oi eo quod
sub illo p bto

in maiore univere affirmo corpy de aai nobi; et
in minore dico horem. Et p[ar]tem h[ic] de aai
Fgr in concl. corpy aque versu affirmo de h[ic]
quam in maiore affirmari de aai: eod[em] modo
in 2. h[ic] negativis. Fgr h[ic] exetib[us] uis, negativis
p[ri]ncipij; Dicit de Nullo. Dicit in
Larentug. ita ratiocinamur. Nallu at e lapis

Ois ho e al.

Fgr nullg ho no e lapis.

In maiore p[ro]p[ri]e univere negang lapide
de aai in minore vero affirmang horem g[ra]t[is]
si sub aai; Fgr in conclusio ne ne d[ic]to etiam
negang lapide de h[ic] quod cu in maiore de
aai negativang. Ex dictis sequitur istis duob[us] p[ri]n-
cipijs cogit p[er] se notis nimirum Dicit de aai Dicit de
nullo in niti suo modo ois f[al]s[us] bonos q[ui] ex co[nt]ra[ri]o[rum] terminis
gstant atq[ue] adlo maiore partem h[ic] Logica. na 4. d[ic]t[is]
immediate et actu alterat[ur] ex p[ar]te h[ic]; ceterum
f[al]s[us] ois g[ra]t[is] vel p[er] reduktionem ad hor[um] q[ui] vel p[er]
deduktionem ad inpossibile q[ui] o nisi p[er] aliquam
ex p[ro]p[ri]et[is] & p[ro]p[ri]et[is] f[al]s[us] f[al]s[us] p[er]t. Ex termi-
nis co[nt]ra[ri]o[rum] inquam, q[ui] ex p[ro]p[ri]et[is] f[al]s[us] vel p[er] se
noti f[al]s[us] sunt vel h[ic] p[er]ticularia p[ri]ncipia
ut docet For. c. 24.

forma accideret, in oī mīa ita fieri posset qđ
 tū uerum o ē. Plurimae namq; uniuersa
 les affirmatiue o possunt uerti in dīes, ut dī
 homo ē at, o tū quēssim oī at ē homo. Sic
 etiam particularis negatiua quōdā uidetq;
 uerti, ut aliq; homo o ē albu, et aliquod albu
 o ē homo; sed hoc sūte pp mīan euenit, nō
 pp formam, cum non in sibi ita fieri queat

Pro testō do

cumento obser

uanda sunt q; omī

dā exempla q;

repugnāscunt

tū regulis que

hōmū.

Tertium, Circa exempla nonnulla q; quēssi
 onū regulis uidentur repugnare. Itē ablen
 dendum ē, ut Aeterni ppq; idem manent
 in quēssente sicut in quēssa faciunt. Nā si
 idem manent certum ē quēssione semp
 ualere et si q; fallit pp ea tū fallit q; totū
 et predicatō adaequatē et oī que etantur
 sed ptim tū ut si dicas; De uinū ē in dolo
 Itē quoddam dolum ē in unio; male quēssis
 q; nō quēssis totū predicatum neg; nō solum
 dolum sed ē in dolo siue ens in dolo, quēss
 tentis enūciatōis adaequatū predicatū erat.
 Dicendum i; q; aliquod ens, siue aliqđ quod ē
 in dolo ē uinum; et ut hoc fiat nō raro u
 tendam erit circumloquitiōne aliqua ac semp

tenenda eadem in plenitudine et suppositio aliarum
 affectiones a pud Pon. l. 3. Hinc id genus & puer. Nullus
 senex erit puer, et, Nullus magister erit baccalarius
 uti prius exponenda sunt iuxta eundem documentum
 c. 38. a pud Pon. Nullus qd est aut erit senex
 erit puer qd quereas sic exposita potest esse falsa.
 mirum quidem non est si etiam hoc illis conuersa
 Nullus qd erit puer est aut erit senex possit esse falsa
 Simili modo prior exponenda est, nullus qd est aut
 erit magister erit baccalaureus. Ergo nullus qd
 est aut erit magister erit baccalaureus. In qd e
 uniuersis. nisi per notandam quod in. q. Peri. 13.
 a. u. d. u. i. n. g. u. e. r. b. a. m. S. a. m. e. e. p. a. r. t. e. p. r. d. i. c. a. t. i.
 Sed fortassis ista facilius simili in eundem locutione
 ne quereas ista possent; Nullus senectute habens
 erit habens pueritiam. Ergo nullus habens
 pueritiam erit habens senectutem. Et sic in
 his oportet sapere ad sobrietate, et qd boni
 tatem et efficaciam quereas in qd statu ha
 bere cupit consulat Corimb. commentarium.

CAP. VI. IV. V. ET. VI.

De tribus Syllorum Figuris.

Quare prima figura reliqua dicitur abg praeterea.
 Capite & docet *Artes*. .i. Fig. ceteris duabus p[ro]stat
 tum q[uod] h[ab]et medium terminum medio loco inter duo
 extrema locatum. tum q[uod] Syllos h[ab]et p[ro]fecto in q[uo]
 alia operetur dictum de o[mn]i, vel de nullo.
 Quae de e[is] *Artes* nulla alia r[ati]o p[ro]bat vel
 docendit efficaciam Syllorum. .i. Figura ea, qua
 p[ro] dictum de o[mn]i. et de Nullo, quod in eis
 evidenter inspicitur. Tum q[uod] in ea possunt via
 conclusionum genera colligi ut etiam docet for.

Docet etiam inc. 14. in fine.

eodem cap. eor[um] modos de *Artes* y uerum etiam sequentem capitulum et figura
 les in q[ui]bus dantur terminis. In q[ui]bus dantur terminis in q[ui]bus dantur terminis
 Nulli. h. e. in q[ui]bus terminis p[ri]m[is] ita disponi possunt
 sicut ut non minus inferat[ur] conel. utis affirmat
 uera qua utis negans. At cum utis et bono
 modo sicut is t[er]m[in]i q[uod] n[on] n[on] inferat aliquid qua d[icit]ur

minata gclationem manifestum e. ^{habeat} ^{lythuan} que
 et gclara eudicades affirmativa possunt gclum
 di nullam habere necessitate colligendi si di
 cat qd colligi gclatione affirmativa in gtrari
 na asserri possunt termini ex qb. in eode modo
 mutui gclatio negans efficitur. Si a. dicat, ne
 gantem gclationem colligi gtra asserent, termini
 in qb. conclusio e affirmans. e. l. si qd hunc
 mutuum modum. l. Fig. A. E. diceret ee bona
 sic posset gigni erroris qa ex premissis po
 nide sequitur vera affirmativa utis qua nega
 tiva vel ut interpretes loquantur dantur, termi
 ni in qb. di, et in qb. Nulli. Nam si hos ter
 minos accipiamus s' homo, at, equg, colligere
 poterim hanc affirmativa utem veram

A. Dis homo e at.

E. Nullg equg e e homo

Progo. Dis equg e at.

Si p. alias terminos accipiamus ut sunt, ho
 at, lapis, negativa conclusionem vniuersa
 lem colligamus hoc modo

A. Dis ho e al.

E. Nullg lapis e ho

Progo nullg lapis e at.

Possunt proterea mutiles syllabae non minus officio iter et facilio
 ostendi ex primo et 2do documento sicut gregoria a
 pud Font. l. b. v. r. quo frequenter etiam utitur fides
 alij dicitur. Dis. n. illa syllaba mutilis e raice formae
 in quo ex praestis veris inferri potest vel unicajalpa
 gelutis; atq; etiam ille in quo opposita gelu-
 onis o repugnat praemissis, ut g. sig. docet Font. c.

Proterea Artes in singulis his capitulis peculiaris
 regulas p. cuiusq; Fig. Syllabis tradit, q. etia leguntur

Pro. p. Figura

Dat. 2. Regulae. pud Font. c. 19.

Pro. 1. Fig. afferri has du

1.
2.
Ut maior sit univ.

ar. Prima m, ut maior p. proio sit universalis.

Secundam ut minor sit affirmativa. Cas. utiq;

Ut minor sit aff.

firmativa. salp.

regula e q. in Syllabis. 1. Fig. acta abt. exeri

dictum de O, vel, De Nullo quod aliter fieri

o potest nisi maior p. proio sit universalis affirmati

ua aut negativa et nisi in minore melio. terni

ng q. e. Totum affirmetur de minore totum o

triqu. de parte sibi s. b. t. a. si. n. negativu. p. dica

retur de eo non diceretur eiq. Totum, neq. mino

extrema sibi s. b. t. a. n. e. t. ut bene docet

Tab. l. de. 4. Fig. c. b. in quo etia. certe. nove

noie. totiq. non intelligi. Totum. Ar. i. d. u. accep

tu. quale. e. Gen. respectu. spec. era. p. p. e. i. c. t.

respectu. Individuorum. sed. lata. signifi. catu

usur pari sicut de id quod affirmatiue predicatur de aliis
quo ut visibile de homine uel homo de quod a uti, p
modum totius predicari dicitur.

Pro 2da Fig. tradit. 3. Regula, quarum prima e[st] In secunda figu-
ra 2 Regulae.
ut maior sit uersalis. Secunda ut minor sit
iuxta sit distinctio in Qualitate, h.e. ut si maior sit uersalis
sit affirmatiua, minor negatiua, aut contra si maior sit negatiua
minor affirmatiua: Nam ex utraque affirmatiua aut
negatiua in forma nil concluditur in hac figura, ut conclusio sit
in forma, in qua, quia ut idem Zab. c. 10. b. d. d. negatiua.

et ratio nra ualeat sicut ex duabus affirmatiuis. ^{ut conclusio sit}
in 2da Fig. quotiescumq[ue] maior est talis ex latitudine ^{ut conclusio sit}
equalibus et questionibus, quo quare sicut h[ab]et aliquid autho-
ritatis pro casibus quos ibidem Zab. h[ab]et frequenter ubi
tunc etq[ue] talis sicut p[ro] simplici questione maior
est eodem sensu reduci ad Barbara. Imo forte
tunc iuxta ea q[ue] in 2. Peri. c. 1. sub fine ex h[ab]et
notari non inprobabiliter talis sicut posset dici
e[st] in 1. Fig. in Barbara si q[ue] h[ab]et teste, transpo-
sitiu[m] no[m]i[n]um et uerboru[m] non mutat enuntiationem.

Tertia regula e[st] ut conclusio sit negatiua. In 3tia figura
tradit Dico.
Pro tertia Fig. h[ab]et istas 2. Reg. 1. ut minor sit
affirmatiua. Minus sit affirmatiua.
Secundam, ut conclusio sit parti-
cularis. Conclusio parti-
cularis.

Capite r. docet ois syllos utiles. Ita Fig. duobus no
dis probari posse. Primo si p alium i pra missa
versionem reducantur ad ali quem syllos pfecto

Quia si coniectum. i. Fig. iuxta ea q etiam docet Forc. 25.
Resentur Baroco et Bocardo, fieret syllogismo et
paris particula quo etiam legitur quod aliq docet admetzitia
si by, quod non est admetzitia. Fig. ex. q. p. Conuersionem nata e tali p au

piat syllogismum pfectum. i. Fig. et quertat maiore
faciat adam Fig. et si Minorem efficiet etiam
quare mirum non e quod ad a Fig. potur
et reducat ad. i. p. maioris ppois quertione.
Tertia. u. p. minori r.

Secundo p deductionem ad impossibile qua ex tate
bene explicat idem Forc. 27. et hoc modo ois
boni syllos probari possunt neq. hac probatio
difficilis e qua primo aspectu apparet. Na
omissis multis regulis aliud faciendu e qua ut
(si u. g. aliq in syllo aliquo im pfecto utraq. pmi
la gressa neget gelationem) qua ut supra contra
dictorium gelationis negata quod aduersarij deb
nario credere. Deinde ex tali contradictione una
cum alterutra ex pra missis q a ppois ad debite
gstruata syllos pfecty ex quo euidenter gelat de q

contradictoriam aliquid pmissa qua idem aduersarij
 prius concesserat atq; ita deducto e ad hoc impossibile
 ut genero cogatur duas contradictorias aut contrarias
 nimirum alteram pmissam quam in syllo misisset
 concessit et conclusionem ad syllo, que p euidenter
 ex duob; istidem gessis inferatur negare o p. e. g.
 Si fiat hic syllo misisset in tis homo e at.

Quoddam album e at. no
 prius quoddam album e ho. co

Atq; alijs aduersarij neget eij conclusionem ex gessis
 et praemissis natis seq; cogitur dicere quod
 sequitur eij contradictoria q e: quoddam album
 homo. De album e homo. ex qua iuncta in maiori
 re prius concessa fieri statim p hoc pfecto syllo
 in Barbara puenit euidenter gelludi; contra dicto
 ria minoris prius etiam concessa hoc modo.

Tis homo e animal.
 De album e homo

Ergo de album e at.

Per hoc gelludic q; contradictoria opponitur minori
 in Barbara concessa et duo contradictoria pos
 sunt e simul vera. Dicit si illa minor in his gessa
 vera fuit, ultima hac gelludic falsa e. Ergo et
 necesse e altera pmissam huius pfecti syllo e falsa
 Atq; maior. De ho no e at) falsa non e quodam

etiam ante mi. p. Syllo fuit gressa. Iam minor huius
Syllo, videlicet de album e homo q e contradictoria
Conclusiois antea negata falsa e. Iam ista q
dicitur eadem contradictoria hoc nimirum: quoddam
album no e homo vera fit, ac p inde ppera
negata. Quare hoc et modo, evidente etiam p
batur bonitas Syllo rum imperfecto in facit q
nosich quare contradictoria in Conclusiois p
perfectu Syllo illata uocet hypothesis a dictis
nimirum q aduersa rig eo supposito dicitur q
impossibilem absurditatem quam aliter uita e p
quam ut tandem cedat illa hypothesis. Iam
Iam adeo, psequenter fatetur conclusionem
imperfectum Syllo illatam uera fit, ac et
a e mali negatam.

Deniq, mi. b. u. docet Aristoteles hinc q Syllo
o tu hi 2 modis sed et p oppositi trine euidenter
pbari posse ut etiam bene expliat For. c. 29.
Iu de Sq. et modis Syllogisticis plura uobis
uidentur paulo exactig tractanda.

ARTIC V L V P R I M U S

Qua sit Forma Syllogismorum.

Quidam nra Syllo rum in aliud e qua dicitur et 2 p p

ut e. n. ex Fon. et fite dictum fuit, ita forma fite eade Fon.
 e. n. doante dicit non e quam figura et mag. figura aut
 apta fiteu resuorum dispositio; Non u. e duarum
 formu eum Quantitate et Qualitate ad relatione inferre
 dan debita collocatio ut Vere Fon. docet: qm yllum
 non videt auipere p toto distarta ex 3 p poidg ag
 gregato fite tm q 2 paffis. Deum i fultum q adapa
 to di fiteu auipere uelimur dicendum uidetur, utraq
 fiteu apte dispositam e miam fite, sic accepti
 Conclusionem u. e forma ut ait Philo poret fab.
 Porro licet fite 3. ta fiteuon Fig. ad miseritio
 defant tamen ex antiq et uentioriq diatut q qua ait figu
 4. Fig. addenda censeant, qua Galeni figura Galeni
 ram indigetant, eo quod Auerroer. e. 8. huiq libri
 Galenu eig methore fuisse afferat. Dicunt a hi au
 thores q figura e, quando medig teuing de maro
 ce extremo predicatur et minori fiteuon ut
 fite m. his fiteuq exemplis.

Se at e fite
 fite fite e ex
 fite quoda ex e at
 fite
 fite fite e lapis
 fite lapis e corpus
 Ergo aliquod corpus non e homo

fortasse uariet, ut aliq exemplo Casare, et Camestre
 in da Fig. Disans et Datisi in ztia p̄b̄ant q̄
 eos modos a se inuicem haud aliter quā p̄missam trans
 positione differre opinantur, figuratū variare o
 Et eo quod Figura o sit p̄p̄m, seu mediū terminū
 duobz extremis abta compositio, q̄ uariari aliter
 quam abz p̄dictis modis o sit quauis p̄p̄m vari
 entur. Fortasse in qua, q̄ si Datisi et Datisian
 quā de Maiore et minore extremo zda et tertia
 Fig. explicat idē For. c. 17. sequatur, dicenda
 ē in los modos nō saluā p̄missam transpositione
 differre; Casare. n. differit a Camestre, q̄ na
 iorem p̄ro p̄m sine primo sine zdo loco posi
 tā uarietate negativa hōt, Camestre n. affir
 mativa. Similiter Datisi a Disans distine
 gitur hōt. n. maiore vtem affirmatiua Disans
 n. minore quocunqz tām modo ista p̄p̄m trans
 poantur. Aduersariis optois argta, ex eo sol
 uantur quod facile ostendi possit oēs p̄p̄m modos
 quos. 4ta Fig. adscribant, sola p̄p̄m transposi
 tione differat a modis. p. Fig. et ut in p̄p̄m
 z exempla paulo ante allata respondeant
 dicino p̄ exemplum ēē in directū modū. p̄na Figura
 transpositum q̄ uocatur Barabipton et posse etiā

ad Barbara reuocari iuxta prima Syllogi p[ro]p[ri]etate
qua ex p[ro]p[ri]etate citat Fon. c. 31. Idem exemplum in
directis modis etiam transpositis q[ue] reuelatur Facet
mo De quo A. H. c. sequente. et Fon. c. 17. tractat.
Ad extremum circa modos Syllogisticos p[ro]ter ea q[ue]
Fon. docet notandum: quod in una ciuitate sunt mul-
ta adex ita in singulis Figuris esse posse plures
modos. In uniuersum quod si modo utiles et inti-
les simul ex oib[us] 32[us] Figuris colligantur erunt
48. In singulis Figuris .16. ut colligit Fon. c. 14.
Utiles in oib[us] 32[us] sunt .19. Comparari duob[us] uer-
bis apud Fon. c. 13. et m. 1. Fig. sunt 4 Direc-
ti, ac 8. indirecti. In ista Figura t[er]m[in]i 4 directi
Et in 3[is] h[ab]et lex istidem directi. Ex q[ui]bus
quens e[st] in 1. Fig. e[st] 12. modos intiles ad dice-
de g[e]nerandum q[ui] his no[m]ib[us] poterunt reuocari
Tibi, dico, Soli, Bonos, omnes, meos, Esse,
Ista, Nota, Stridet, Valde, Alibi.
Quod si t[er]m[in]i eos q[ui] p[ro]p[ri]etate intiles sunt in 1. Fig. 9
Ilebi uelint erant tantum 10. Nam Stridet
et Valde g[e]nerantur P[er] seip[s]os. et P[er] seip[s]os q[ui]
sunt duo ultimi indirecti huius Figure modi.
Ex ista Figura super sunt et duodecim ad oib[us]
intiles q[ui] ita nominari possunt.

Universalis quā particularis negas. Secundo quem di-
 cunt *Priseno* nō dicitur differre a *Festina* quā quā
 maior est loco ponit, nisi not. in primo. ac simile
 quod accidit in 3^{ta} figura ut glideranti patebit.
 Hanc vero *Intian* ideo sequitur tam quā ei habens p
 totum fore annum affueti *Lang*, tam quā *facilis* et
 vera ē, tam qui a gravissimi pleriq. dicit, post
Boetium, et. *P. Th.* et *Dehan* *Hi*, parū ea sequa
 h: tam quā licet in singulis figuris, darentur veri
 tylli indirecti, tū o sunt narij nec magnape
 utiles; *Prā* de ea eos *Artes* in hoc capite obiter
 tū innumerat neq. in alijs tyllis singularem figura
 rā commemoravit: non de nig. quā maioris et minoris
 est veri *Artes* q. tylli di indirecti in tantis, in ea
 ac 3^{ta} figura non videntur commode de sumi pos-
 se a medio termino quod quā utramq. extremū vel
 qualiter predicat de illo ut fit in 2^a fig. vel
 illi a qualiter subicitur ut in 3^{ta} fig. gtingit
 Probabilis igit ē quod. *For.* docet, in his figuris
 magis extremū ē quod in. gclusionē predicatur
 magis a. quod in ea subicitur.

Si q. roget primo, quomodo intelligendū id quod *Artes*
 c. vi. de 2^a figura dicit, magis extremū ē id
 quod ppe. medium, magis quod longe a medio situm ē, at
 in *c. b. de 3. Figura* gtratio modo, definit ma

indirectis. p^{ma} fig. modis, Barbara, Celarent, Dabiti
 sentiat *Artes*; respondeo ipsa no distiguisse illos a coete
 nis prima figura syllog^{is}, r^{is} e^{ga} *Artes* in his libris
 syllog^{is} h^{is} q^{ue} p^{ri}ncip^{is} accepit in q^{ue} isti 3 indirecti
 modi non discrepent a Barbara Celarent, Dabiti
 Quando in *Artes* p^{ri}mo tractavit .p. syllog^{is} po
 testate dicit multos e^{ss}e syllog^{is} in singulis figuris
 q^{ue} plures conclusiones colligerent, sed una primario et
 inmediate reliquis in secundario et p^{er} illa. Nam
 syllog^{is} inferens conclusionem v^{er}am affirmativam ut
 Barbara inferit mediante hac etia^m 2 parti
 culares affirmativas: una ei subalternatam, et
 altera ei conversam, r^{ati}o h^{is} conclusu est v^{er}g^{is} v^{er}am
 h^{is}em e^{ss}e sensibilem, mediate et g^{re}sequens g^{re}sequ
 ditur etiam aliqua h^{is}em e^{ss}e sensibilem, et deniq^{ue}
 quersim atq^{ue} indirecto aliquod sensibile e^{ss}e h^{is}em:
 similiter o^{mn}es syllog^{is} colligens v^{er}itatem negativam
 ut celarent e^{ss}e. colligit simul etia^m 2 particula
 res negativas eis subalternatas, sed has 3, sc^{ilicet}
 Dabiti et g^{re}sequens, et unam primario. Deinde
 syllog^{is} colligens particularem affirmativam ut Dabiti
 Dabiti secundario, et eo g^{re}sequente etiam colligit
 eis conversam. Deniq^{ue} syllog^{is} colligentes particula
 rem neg. ut Feni, festino e^{ss}e. nulla alia r^{ati}o ac

et reduci ad syllogos de Figura, ac deinde g se q nra
 ostensiva pbase ad celarent; ex quo denum inferit fi
 ristoteles ses oio syllogos, ultimata e tnm ad Barbara
 et Celarent reuocari. Quia doctrina repetit
 c. 4r. in quo addit, ses syllogos exceptis iis q incipi
 unt a littera B. mutuo ad se inuice p conuersio
 ne diuig pmissa reduci posse. Ita ut. 1. Figari,
 ad. 2. posteriores, et. 2da ad pman et 3tia m
 3tia. u. ad 2. priores reduci possit. Ad huius et
 prioru capitum doctrina no differunt q idem
 Aristes docet infra a. c. 23. usq ad 27. inclusi
 uo. Tantum notetur ex. c. 24. In intum do
 cumentum huc spectans, nimirum quod Conclu
 sio in Quantitate et Qualitate sequatur dete
 riorum et ignobiliorum ppoem. Nam si vel u
 nica ppoem particularis e aut Negatiua etia
 gelationem particularem et negatiua e oportet, ut
 Pon. c. 18. docet. In Qualitate et Quantitate
 nigt; nam in Veritate et in modo sey se res hnt
 cum eo falso et Impossibili, possit vera et naria g
 elusio inferri quoru iam Aristes docet ide Pon.
 c. 5. l. b. q m. c. 20. his Aristotelicis documentis
 addit alia duo ex recentioribz non minus utilia, et
 scita naria.

hoc quinto
 documentum
 huius dictio
 concluditur.
 Si qua negata
 praet sequitur
 conclusio nega
 ta. Si qua
 praet partit
 sequitur conclusio
 partit.

CAPVT. LIX. VSO AD
X XII. INCLVSIVS.
De Syllogismo modali et mixto.

Hadeng egit *Aristoteles* de *Syllis absolutis*, quæ purè absolu-
tis *ppoiis* gòdant; sed ut nullà *categorià* corà *Syllis*
num *genus* relinqueret *multiplicatum*, in his *capitulis*
bq tractat de *modalibus*, q sunt vel purè *modales*,
is scilicet q utraq *ppoiem* *modalem* hnt; vel
mixti quando una *modalem* altera vero *absolutam*
hnt; et in hoc . c. 8. docet *Modales*, quoru utraq
ppois è *natura* nò *discrepare* a purè absolu-
tis, quoad *figures* et *modos* ut etiam monet
For. c. 29. Deinde . c. 9. docet si altera *ppois*
tantum, sit *modalis* et *natura*; u. g. *necesse* è *at*
at è *sensibile*; Altera . u. *absoluta*, ut *Dispositio*
è *at*, seq *posse* *clausione* *modalem*, in *modo* *nec-*
cessario . u. g. *hanc*, *Necesse* è *oem* *hoiem* è *sensi-*
bilem; quæ *Aristoteles* docet *oia* *na*, *eig* *dispositio* *Theo-*
phrasto et *Eudemo* dicantur *negasse*, eo quod
clausio sequatur *debetiorem* *partem*. Sed *Aristoteles*
Intia *vera* è *quoties* *unq* *absoluta* *ppois*
erit *natura*, ut patet *oia* *allop* *ex* *emplo*; q
si *gtingens* fuerit, non *ualesit* *q* *ec* *q* *nd* *q* *ut* *benè*

etiam Conimb. a q̄b. etiam ceterarū capitū dōctri-
na ḡpendio ex p̄licata peti poterit.

SECUNDA PARS PRIMI LIBRI PRIORVM

De Inuentione Medij Termini

Postquā Aristes docuit quomodo syllogizant et quot termi-
nis ac p̄p̄oib. ḡscent, et quam colligendi vim habeant:
nam a capite. 28. usq; ad 32. tradit rāem qua faci-
le p̄ quacūq; conclusionē p̄banda haberi possit argū-
tū seu medij termini, generatim ḡsiderat; nā de Inuen-
tione in specie tractat in libris sequ. cuius doctri-
nam breui compendio ḡmplexḡ ē Por. l. b. c. 36.
et Conimb. c. 28. et. 29.

TERTIA PARS.

De Resolutione Syllogismorum in Mo- dos ac Figuras

Quā ex duob; p̄cedentib; cuius libri partib; didicimus
syllog. extrahere et inuenire, ita in hac t̄tia parte, a
cap. 33. usq; ad finem libri primi docentur syllog.
iam factos ac praesertim eos quos in Doctōrū ho-
minum scriptis legimus resolueri in tres figuras
et modos, ex q̄b. ḡscent; atq; ita, ex q̄b; cūq; et quatenus

ung, etiam q' fufis oriobz late ntes fyllas emere, et
quamuis f'rtis multa p'cepta hae de retradat, att' n
intelle d'is y's q' nos haberey diximus et For. l. 6.
doat facile uiuere erit que uia nq' fyllam diuidi
care et nicas partes ex q'bz g'ficiat' d'ifoluerit.

Pratermissis igr' ceteris ex .c. 30. f'rtis, notetur
illa documenta q' For. l. 6. c. 30. et alij rean-

Documenta q'
f'rtis habet
de f'rtis obli
q' non sunt
neque quae
certa.

triores d'icte circa fyllas ex obliq' tradunt non
de modis negatiuis obliq' it' hae n'stantia: i'f'
ne fylla bona. Nulla uirtus e' peccatum
Cap' Ois uirtus e' a Deo.

For. Ergo aliquid a Deo no' e' peccatu.
Conclusio huius fylli bona e' quamuis altera t'n p'
m'laru' fuerit ex obliquo, eaz' affirmatiua.
Contra Tertium e' idem documentum alij huius fylli
tuan' in Delapton obliq' uant.

Nullus regis e' euerere tyramide
Cuius regis e' pa'rire f'rtes (uide).

Ergo pa'rire f'rtes no' e' euerere tyra
Sed distialis satis uidetur q' hae salt' concla
sio nem non uidetur inferre, ut q' stabili
q' eum ostensina p'bae ad f'rtis reducere
conatur. Clarior uidetur iste in Calare q' tu

ostendunt tam p deductionem ad impossibile fieri
poterit pbari.

Cas. Nulli in pio est ego
ar. Omni iusto e pao

Tyr nullo iusto e in pig.

Neg. dici recte p̄, hos et similes syllog, no ee ex obli-
gig, tum qa simillimi sunt j̄i quos For. et For̄es h̄nt
tum qa alias nulli poterant assignari. Totum q̄ pati-
nudo, negetur ee ex obligo. Proinde quando offer-
atur nobis syllog ex obliquo, oportebit p̄ig illig
positiones obliquas ad p̄p̄os ex rectis servato
eodem verborum sensu reuocare, quam de eis. Figu-
ra modog, Intiam feramg, ut in m̄ For̄e bene do
et idem For̄ica.

Ad extreme m̄ ex. c. 38. notandum etiam quod For̄es B.

Docet, syllogam ex reduplicatiuis p̄p̄os bonum q̄ syllogis
no ee, nisi ea, in q̄ reduplicatio maiori potestatem reduplica-
iungitur. Ex quo ḡsequens e maiorem p̄p̄o. dabit red-
sitione et conclusionē tm, non maiorem reduplicati-
deberet. Cetera q̄ For̄es in obliq̄ capi dicit
apud ipsam legi poterunt;

In hoc exemplo
atque p̄ter
m̄ e ex obli-
7.

IN SECVNDVLIBRVM PRIORVM.

Dividitiam huius libri ab interpretibus in tres partes. In
prima parte usque ad .c. 15. explicantur .b. potestates
Prima potestatorum. Quarum prima est quod omnes syllogismos exceptis
v. placet colligi
quod: sed hinc
faciuntur in
vnde particulari
rem regantem.

particularem regantem inferunt propter unam conclusionem
plures alias inferre possunt, ut fere gse et eo qd q sap
cap. 7. doc. 2. diximus. Tantum hoc addendum quod
si qd etiam velit adungere et considerare conversione
p gtra positione et agpollentiam diversarum annua
tionu et singulares ppos q sub vniuersalibus continentur
hanc potestate fore ampliore quam Aristoteles fecit.

Deinde colligitur ex hac potestate qnt ab Aristotele etiam
syllogis rda et gtra figura ascribitur Aristotelem in
Secunda potestas
o ggentire.

in doctrina et numero syllogismorum in directorum
Vera ex falsis
colligendi.

Syllogismorum explicatur ab Aristotele c. 2. 3. et .4. quod
in omni figurarum modis ex una vel etiam utraq
simpliciter possit gcludi falsa consequentia, et
ori additu nigt Aristoteles, c. 2. hoc est non ita ut
ppos falsa a parte rei probent rem veram
et gntineantq causam veritatis p gclusionem illata;
sed qd saltem ex hypothesi respectu illig q pmissas

quod efficaciter probant conclusionem esse veram propter quod
 cadens propositio etiam falsam in bono facto conclusionem inde
 illatam negare non possit. Hanc potestatem fortis. c. 2. hanc
 exceptionem addens ait; Si maior in Barbara uel
 Laeant, sit in totum falsa, minor a uera non posse uera
 conclusionem colligi. Est a. Fortis, illa Universalis in totum
 falsa uig. contraria est uera, ut hac affirmatiua; ^{Propositio} ^{in totum}
^{falsa est, cuius}
^{contraria est}
 homo est lapis, uig. negativa in totum est uera. Quod
 si alicuius Universalis contraria simul sit falsa ut For.
 b. 3. c. b. docente contingere potest, tunc utralibet seorsim ^{Quid sit pro-}
 accepta dicitur ab ^{positio in} forte tunc in parte non in totum ^{facto falsa}
 la uig. modi est haec. Omnis homo est albus.

Tertio potestas est Circularis, siue circularis ratiocinatio:
 quae fit quae scilicet aliquo facto, sumitur eius conclusio
 et adiuncta altera propositio, quersa pro alium ^{circularis}
 colligitur alteram propositum. Haec circularis duplex ^{ratiocinatio du-}
 est: una perfecta per quam retentis ydem terminis ^{plex est per-}
 propositio ex sese inuicem inferuntur ac probantur ^{fecta, et impe-}
 in Barbara. ut et. For. c. 31. Al- ^{fecta.}
 tera est imperfecta quae in omnibus figurarum ^{si}
 esse potest, et per quam una tamen praemissa probari potest
 ut Fortis c. 5. b. et. 7. fuisse docet.

Quarta potestas est Conuersio seu ratiocinatio per Conuersi-
 onem. Conuertere a hoc loco nihil aliud est quam facto
 aliquo scilicet inuenire propositum conclusioni oppositum

contraria vel gradientē eiꝯ adungere alterutra p-
missam, et inde euertere altera epoen. e. l. *Artes*
maiores alicuiꝯ *Syllmi* in *Barbara* gradientoꝝ
euerbit in *Bocardo*, minorem a. in *Baroco*. Unde col-
ligi potest hanc potestatem differre a deductione ad
possibile totig. n. patet: mo. deductio ad impossibile
sive ad incommodum ab *Arte*. c. 11. 12. et 13. hanc
distincta et numero quinta potestas *Syllorum* tradit.
Deniq. c. 14. explicat. b. tan et ultimam potestatem q̄
geluendi ex ppositis sibi maiora o ppositis, hic
contrariis vel gradientibus. si. n. aduersarius q̄
pian ita absurdus et ptingo sit ut cedere velit duo
gradientia vel gradientoria p hanc potestate eo adige-
tur absurditatis ut idem de seipso negat. n. q̄ si
cedat istas duas ppositas gradientas: *Cui* *Scia* e. vo-
na, *Nulla* *Scia* e. bona, tunc vel per optimam
Syllam in *Camestres* cedere debet hanc manifeste
impossibilem gelusione in qua idem de seipso
negatur: *q̄z* *nulla* *Scia* e. *Scia*: vel hanc in *Pelapton*.
q̄z quoddam bonum o est bonum. Similiter si har
duas gradientorias afferat e. simul veras: *Nulla*
medicina e. *Scia*. *Quadam* *medicina* e. *Scia* aut
in *Fest* mo cogetur cedere quoddam medicinam
o e. medicinam: vel in *Fest* son, quada sierti
an non e. siertiam. Circa quam potestate

Summa tractatus
partis huius
libri.

huius libri, agit de alijs argumentationis speciebus
Enthymemate Inductione et Exemplo q̄ dicitur
genera erant apud Por. l. b. c. 33. 34. 35.
36. Ex q̄b; difficultiora in seq. articulis
in q̄b; totum huiusmodi mecha physica glori-
derabimus applicabuntur.

ARTICULVS PRIMVS De Genere Syllogismi.

Quaestio articuli sit eē de Genere s̄bi uocalis ad
descripti uel mentalis ad eam fere modum q̄ in. p. Le
si hermenias c. 4. enunciatōis effectum explicatis

Quodā sit Genus et q̄dam si de mentali q̄ p̄p̄ina uocali sig-
nificabit loquatur, genus ip̄ius ē discursus mentis
sive actus op̄io intellectus humani quā etia u ratio
uinationem dicunt. De qua plura disputare p̄
tinet ad actum de p̄ia. Quaeiam breuiter dico

Quid requiratur ad discursum proprie dictum et generatim ne
ad discursum p̄ceptum natus ut minimum eē, duas exortia
tiones sive iudicia mentalia ita inter se
affecta ut prior posterioris quodammodo cau-
sit et posterior a priore ita natio dependit
ut si absolute t̄a et sine hac dependentia glori-
derabimus

ad etiam non ad zhan mentis opacem spectet
 ex quo sequens e duas enunciatioes identicas. u.g.
 Homo e homo, Ergo Homo e homo, non posse qd situm
 a mentis discursu tum qd prior posterioris ca
 non e; qnd oqdem posterior e mera repetitio dftio di
 prioris tum qd discursus e qd ai noty sine poffio
 ex una nota in aliam saltem raie diuersa et ig
 notam. Et discursus mentis ita late non potest
 fessitly mentalis sicut species a suo genere constat. u
 ex 3 enunciatioibz mentis, quarum ultima ab utraqz
 premissa nario dependere oportet, eaz dependen
 tiam denotari p aliqua partem illam illationem
 ut sunt, Ergo, Sic, qm in sola verbalis in uocali
 enunciatioe posita, denotat pncipali uon pntome
 talem copulationem. Sed p hanc de mentali lytlo
 omiffio quod ad uocalem attinet,

Dicendum e primo, Genz nemo tam illig ee
 oracem uocalem quam deseri pnti p Peti.
 c. 4. et patet ista affectio ex dftioe lytli
 Insuperiore libro. c. 1. explicata; Accipituz
 a lytlu hic, no p pntiffi tm sed p fere p
 toto aggregato ex 3 pntibz qua cu inter se
 ordinem certam habeant quo sese mutuo subseq

quibus et cadunt, merito ab Aristotele 1^o 2^o 3^o 4^o 5^o 6^o 7^o 8^o 9^o 10^o 11^o 12^o 13^o 14^o 15^o 16^o 17^o 18^o 19^o 20^o 21^o 22^o 23^o 24^o 25^o 26^o 27^o 28^o 29^o 30^o 31^o 32^o 33^o 34^o 35^o 36^o 37^o 38^o 39^o 40^o 41^o 42^o 43^o 44^o 45^o 46^o 47^o 48^o 49^o 50^o 51^o 52^o 53^o 54^o 55^o 56^o 57^o 58^o 59^o 60^o 61^o 62^o 63^o 64^o 65^o 66^o 67^o 68^o 69^o 70^o 71^o 72^o 73^o 74^o 75^o 76^o 77^o 78^o 79^o 80^o 81^o 82^o 83^o 84^o 85^o 86^o 87^o 88^o 89^o 90^o 91^o 92^o 93^o 94^o 95^o 96^o 97^o 98^o 99^o 100^o 101^o 102^o 103^o 104^o 105^o 106^o 107^o 108^o 109^o 110^o 111^o 112^o 113^o 114^o 115^o 116^o 117^o 118^o 119^o 120^o 121^o 122^o 123^o 124^o 125^o 126^o 127^o 128^o 129^o 130^o 131^o 132^o 133^o 134^o 135^o 136^o 137^o 138^o 139^o 140^o 141^o 142^o 143^o 144^o 145^o 146^o 147^o 148^o 149^o 150^o 151^o 152^o 153^o 154^o 155^o 156^o 157^o 158^o 159^o 160^o 161^o 162^o 163^o 164^o 165^o 166^o 167^o 168^o 169^o 170^o 171^o 172^o 173^o 174^o 175^o 176^o 177^o 178^o 179^o 180^o 181^o 182^o 183^o 184^o 185^o 186^o 187^o 188^o 189^o 190^o 191^o 192^o 193^o 194^o 195^o 196^o 197^o 198^o 199^o 200^o 201^o 202^o 203^o 204^o 205^o 206^o 207^o 208^o 209^o 210^o 211^o 212^o 213^o 214^o 215^o 216^o 217^o 218^o 219^o 220^o 221^o 222^o 223^o 224^o 225^o 226^o 227^o 228^o 229^o 230^o 231^o 232^o 233^o 234^o 235^o 236^o 237^o 238^o 239^o 240^o 241^o 242^o 243^o 244^o 245^o 246^o 247^o 248^o 249^o 250^o 251^o 252^o 253^o 254^o 255^o 256^o 257^o 258^o 259^o 260^o 261^o 262^o 263^o 264^o 265^o 266^o 267^o 268^o 269^o 270^o 271^o 272^o 273^o 274^o 275^o 276^o 277^o 278^o 279^o 280^o 281^o 282^o 283^o 284^o 285^o 286^o 287^o 288^o 289^o 290^o 291^o 292^o 293^o 294^o 295^o 296^o 297^o 298^o 299^o 300^o 301^o 302^o 303^o 304^o 305^o 306^o 307^o 308^o 309^o 310^o 311^o 312^o 313^o 314^o 315^o 316^o 317^o 318^o 319^o 320^o 321^o 322^o 323^o 324^o 325^o 326^o 327^o 328^o 329^o 330^o 331^o 332^o 333^o 334^o 335^o 336^o 337^o 338^o 339^o 340^o 341^o 342^o 343^o 344^o 345^o 346^o 347^o 348^o 349^o 350^o 351^o 352^o 353^o 354^o 355^o 356^o 357^o 358^o 359^o 360^o 361^o 362^o 363^o 364^o 365^o 366^o 367^o 368^o 369^o 370^o 371^o 372^o 373^o 374^o 375^o 376^o 377^o 378^o 379^o 380^o 381^o 382^o 383^o 384^o 385^o 386^o 387^o 388^o 389^o 390^o 391^o 392^o 393^o 394^o 395^o 396^o 397^o 398^o 399^o 400^o 401^o 402^o 403^o 404^o 405^o 406^o 407^o 408^o 409^o 410^o 411^o 412^o 413^o 414^o 415^o 416^o 417^o 418^o 419^o 420^o 421^o 422^o 423^o 424^o 425^o 426^o 427^o 428^o 429^o 430^o 431^o 432^o 433^o 434^o 435^o 436^o 437^o 438^o 439^o 440^o 441^o 442^o 443^o 444^o 445^o 446^o 447^o 448^o 449^o 450^o 451^o 452^o 453^o 454^o 455^o 456^o 457^o 458^o 459^o 460^o 461^o 462^o 463^o 464^o 465^o 466^o 467^o 468^o 469^o 470^o 471^o 472^o 473^o 474^o 475^o 476^o 477^o 478^o 479^o 480^o 481^o 482^o 483^o 484^o 485^o 486^o 487^o 488^o 489^o 490^o 491^o 492^o 493^o 494^o 495^o 496^o 497^o 498^o 499^o 500^o 501^o 502^o 503^o 504^o 505^o 506^o 507^o 508^o 509^o 510^o 511^o 512^o 513^o 514^o 515^o 516^o 517^o 518^o 519^o 520^o 521^o 522^o 523^o 524^o 525^o 526^o 527^o 528^o 529^o 530^o 531^o 532^o 533^o 534^o 535^o 536^o 537^o 538^o 539^o 540^o 541^o 542^o 543^o 544^o 545^o 546^o 547^o 548^o 549^o 550^o 551^o 552^o 553^o 554^o 555^o 556^o 557^o 558^o 559^o 560^o 561^o 562^o 563^o 564^o 565^o 566^o 567^o 568^o 569^o 570^o 571^o 572^o 573^o 574^o 575^o 576^o 577^o 578^o 579^o 580^o 581^o 582^o 583^o 584^o 585^o 586^o 587^o 588^o 589^o 590^o 591^o 592^o 593^o 594^o 595^o 596^o 597^o 598^o 599^o 600^o 601^o 602^o 603^o 604^o 605^o 606^o 607^o 608^o 609^o 610^o 611^o 612^o 613^o 614^o 615^o 616^o 617^o 618^o 619^o 620^o 621^o 622^o 623^o 624^o 625^o 626^o 627^o 628^o 629^o 630^o 631^o 632^o 633^o 634^o 635^o 636^o 637^o 638^o 639^o 640^o 641^o 642^o 643^o 644^o 645^o 646^o 647^o 648^o 649^o 650^o 651^o 652^o 653^o 654^o 655^o 656^o 657^o 658^o 659^o 660^o 661^o 662^o 663^o 664^o 665^o 666^o 667^o 668^o 669^o 670^o 671^o 672^o 673^o 674^o 675^o 676^o 677^o 678^o 679^o 680^o 681^o 682^o 683^o 684^o 685^o 686^o 687^o 688^o 689^o 690^o 691^o 692^o 693^o 694^o 695^o 696^o 697^o 698^o 699^o 700^o 701^o 702^o 703^o 704^o 705^o 706^o 707^o 708^o 709^o 710^o 711^o 712^o 713^o 714^o 715^o 716^o 717^o 718^o 719^o 720^o 721^o 722^o 723^o 724^o 725^o 726^o 727^o 728^o 729^o 730^o 731^o 732^o 733^o 734^o 735^o 736^o 737^o 738^o 739^o 740^o 741^o 742^o 743^o 744^o 745^o 746^o 747^o 748^o 749^o 750^o 751^o 752^o 753^o 754^o 755^o 756^o 757^o 758^o 759^o 760^o 761^o 762^o 763^o 764^o 765^o 766^o 767^o 768^o 769^o 770^o 771^o 772^o 773^o 774^o 775^o 776^o 777^o 778^o 779^o 780^o 781^o 782^o 783^o 784^o 785^o 786^o 787^o 788^o 789^o 790^o 791^o 792^o 793^o 794^o 795^o 796^o 797^o 798^o 799^o 800^o 801^o 802^o 803^o 804^o 805^o 806^o 807^o 808^o 809^o 810^o 811^o 812^o 813^o 814^o 815^o 816^o 817^o 818^o 819^o 820^o 821^o 822^o 823^o 824^o 825^o 826^o 827^o 828^o 829^o 830

Si vis omnia magis esse sensu experiri. Ita in qua conexa
sunt ut antecedenti veritas ne ex hypothesis quidem
scire possit nisi etiam consequens verum in se geratur.

Ex quo sequitur alterum iudicium ut quod opponit se
quenti etiam antecedenti ^{onatur} appropinquatur et se pugnet
quem Fon. bene explicat citato .c. r. Quibiam
c. p. ex forte plures et utiles consequentiarum regular
re proprietates declarat q̄ apud ipsam legenda sunt.

Ex his iudiciis facile quis probare poterit soltum
se bona consequentiam. mo forte in sapientie libro hanc af
fectione satis probavit. Dum vis soltas p̄ deductione
ad impossibile confirmavit.

Dicendum igitur, soltum se consequentiam formalem. Est. <sup>Quid sit con
sequentia for
malis?</sup>
Consequentia formalis oratio, in qua aliquid ex alio ⁱⁿ ^{malis?}
fertur, p̄ dispositione et ordine vocum vel conceptuum
inter se. Materialis est oratio, in qua aliquid ex alio ⁱⁿ <sup>Quid sit ma
terialis conseq
uentia?</sup>
fertur attendita sola conceptione et ipsorum rerum inter
se habitudine ut si dicas, Si homo est lapis est sensu
experiri. Si sol laet dies est. Si officii consequentiam
miam tunc, q̄ sola habitudo quam res q̄ sunt mia
circa qua consequentia formalis tunc circa sua obiecta
versatur, p̄ potestatem p̄ poem significata habent
ad se p̄ priorem significatam, hic attendi h̄. Mater
ialis Consequentia p̄ diversitate conceptionis et habitudis

nis q̄ inter res solet intervenire aliqua ē naria
 ut Petrus ē homo, ergo ē visibilis. Aliquando pha-
 silis tm̄ ut haec mulier ē n̄r; Ergo haec mulier di-
 liget filium. sic differt eadem habitudo ab
 ea quam in libris Petri. ad enunciationem dicitur
 n̄r ē nariam quod illa inter simplices res
 q̄ sunt predicatum et subiectum enunciationis haec vero
 inter res complexas et diversis enunciationibus referen-
 tatas intercedat. Consequentia materialis videtur

Consequentia
 materialis
 non est, si necessa-
 ria est: sed
 si probabilis
 tantum.

Consequentia ē si necessaria ē, o a. si pha-
 silis tm̄, q̄ naria conveniunt aliquo modo duo
 iudicia bona consequentia, o a. probabilis. Haec
 declaratio potest fieri p̄ se q̄stat. Istum vocat
 ē consequentiam formalem tm̄ ex officio iudicij
 tm̄ ex eo quod circa quamcumq̄ niam sine necessa-
 ria sine probabilis sine d̄m̄ possibile sine p̄ natio
 inferat delusione ex p̄missis in debito modo ali-
 cuius figura rite dispositis et saltem ex hypothe-

proximum
 huius syllogismi
 est argumenta-
 tio.

si concessio. Dicitur q̄d
 num Geny Syll. ē argumentationem ut constat ex
 Fon. l. b. c. b. et. s. De quo etiam in seq. art.
 aliqua dicentur.

Consequentia
 formalis
 ē huius art. Doctrina colligi potest primo q̄
 consequentiam p̄r bona a materiali posse separam

si tum rāōe tum etiam re ipsa, ac logica officium ^{separari poli}
 ē, docere consequentias ^{re et rāōe} fte bonas non mtr, nisi ma ^{matosiali.}

etiam Generalissimē et m̄ coi accipiāng. Qu
 De eā m̄ p̄m̄io logica etiam dictum ē, ad
 Doctem et Utentem logica p̄tinere modos diste
 rendi quoad formā non quoad m̄iam spectatos, ad
 illam directivē; ad hanc vero eliciti vē.

Colligi p̄t dō, q̄nā respondendū sit quaten
 ti a x ea ḡsequentia q̄ fte tū bona ē, ut lully
 q̄ fit circa m̄iam ap̄tē falsam sit verac
 bona ḡsequentia. Nam p̄ bona ḡsequentiam ali
 quando sola formalis, h. e. vocalis, Mentalis, aut ^{prima accep}
 scripta intelligitur quo sensu eam accipit Fox. ^{ho bona con}
 l. b. c. r. et seq. quando ad eam pl̄g non regit ^{sequentiā}
 quā ut ḡsequens ex antedente ratio sequatur
 vereq; colligatur, iuxta duo iudicia bona ḡsentia
 ut fit m̄ idēdicis, et appollentib; et ap̄tē fal
 lis d. neq; obstat quod m̄ mente non videntur
 haberi posse formalis consequentia ex ap̄tē falsis
 enūciatōib; ḡlata; tum q̄ etiam enūciatōnes idē
 tica et ap̄tē falsae vocales saltē et scriptae,
 vera ac bona enūciatōnes eē videntur: licet
 m̄ nullig hōis q̄ casum terminos bene intelligit,

mente possint haberi; tum quia saltem sub conditione
et hypothetica etiam mente formari possunt
hoc vel simili modo. Si homo est avis, pos-
set volare; ex quo tanto magis ista probantur
quod Por. l. 3. c. 15. author, Consequencia et
lytthi, sicut orationes rationales et causales atque
ad conditionales reuocentur ab omnibus dialecticis;
et hoc etiam modo Stoicus lytthum totis his li-
bris usurpauit et explicauit ut inter ca-
etera vel maxime ostendunt deductiones ad
impossibile et lytthorum potestates p[ro]p[ri]as in
2. et 6. paulo ante explicata. Aliqua
do uero bona consequentia accipitur stricte et ea
dandapat quae talem mentis discernam signi-
ficat quo ex noti cognitione completa nihil cuius
ignoti notitiam deuenimus quo sensu identica
multaque appolentes et aperte falsa consequentia ac
lytthi ueris ueris et bona consequentia non sunt
quoniam teste Bicolominio, et Dandrio aper-
te falsa et identica enunciationes augaces
tam et equae enunciationes sunt, et hoc etiam fere
multi reuocantur in Por. l. 6. c. 6. et 8. non male docent
argumentationes et lytthi ex aperte falsis p[ro]missis g[er]entibus non esse
ueras argumentationes et lytthos, neque magis esse bonas

At uero accipitur
bona consequentia

sequentia qua gladius hinc aut charta ex nigro et bono gladio
 est, et forma in gladio hinc, et materia ad finem ipsi propriam
 necessariam non hinc; signate dixi, multas et potentes
 et bonas consequentias, posteriore modo quia inductiones
 perfectae in quibus via particularis facta implicita et in ^{inductione}
 simili clausula; et sic de ceteris; recedente, videtur etiam ^{non tantum}
 esse formales sequentia et sic admittantur etiam nisi dicantur ^{sunt forma}
 sequentia argumentationes et probari potest tam ex parte quae ^{concedit}
 in 1. Post. c. 1. de 13. ut fieri solent ut atque singula ^{etiam}
 particularia sub aliquo uti gladio. ut quia via triangula
 possit crescere ipsum tamen universale. ut quia triangula
 in cuius cognoscatur; tamen quia antecedens inductionis dicitur
 constat ex particularibus vel singularibus atque scilicet etiam
 precipitate sequens. ut ex certis universalibus quod solo
 intellectu per se videtur tamen quia si ex universalibus tamen
 subalternante colligitur singularis quasi subalternan-
 ta est bono discursu et coherere in hoc lytho.

Dixi homo est ad beatitudinem creati

Petrus est homo;

Ergo Petrus est ad beatitudinem creati.

Ergo si ordine quodam a singularibus ad universalis
 passus fiat ut solet fieri in inductionibus erit non minus
 bono discursu ex notione ad ignotam.

ARTICULVS SECVNDVS.

DE Differentia, et Divisione Syllogismi.

A cuius sequentium generibus quae recenset etiam Por. l. c. 1.
 dicitur Syllogismus per suam generem proximam; est. ut argumentatio.

fallent medio singularibus: hunc alij nominant demonstrationem Syllogicam
 sensibilem pp cui dicitur in ipsis, alij Syllogum expositivum expositivum
 Aristes expositivum quae in Syllogum modis confirmandis sepe alij quoque
 utitur. Videatur For. c. 23. et 24. Testis dividit ^{Demonstratio} ^{reasilibilis ab}
 Syllog. categoricis a For. l. 7. c. 1. et ab Arist. 1. Top. c. 1. Aristoteles
 in Demonstrationem, Dialecticam, Sophisticam, et pseudogra-
 phicam: quas tu species Syllog. ipsemet Arist. l. c. in fine
 ait unig. accurate a se esse assignatas, junctis posse plu-
 res huiusmodi species dari: Quare Syllog. constat ex pmi-
 sis fide divina certis et infallibilibus q. v. species
 addi possit, et forte etiam q. b. Syllog. constat ex
 aperte falsis. Pro hac divisione melij intelligenda
 notari potest ex Gillio. l. 1. c. 4. m. 9. niam Syllog-
 isticam bifariam nui pi posse. Primo absolute, et
 secundum quod e in se, quo sensu triplex tm e, Necessaria,
 Contingens et Impossibilis. Secundo in ordine ad
 humanam intellectum sub aliqua apparentia veritatis
 cui intellectui ppter si fiat eadentes et naria vocat
 niam naria, vel potij. Evidens, et gstate ut Syllogum
 demonstrationem parium q. scientiam. si phabiles
 tm fiat aut videantur vocant niam phabilis et q. ponit
 Dialecticam Syllogum efficiunt, opinionem in aio illig
 cui videtur phabilis. Demonstrationis oppositij
 Syllog. q. ab Arist. 1. Prob. Apotheticis et ab aliis pku-
 dogra phis vocat, cui q. ppi habent q. narij et cui
 veritib. licet reuera si q. eas paulo accuratij confide-
 rare, tales non sicut ac pinde gignunt talem errorem
 q. q. scia habetur ad eum fere narium quo q. ppi falsa
 in nariis a q. b. existimantur divinitus reuelata

Jytlg constet ex p[ro]p[ri]et[ib]us t[er]m[in]a ex m[er]ita p[ri]ma sine q[ui]bus cog[no]s-
 nosci o[mn]i[ne] p[oss]et; Ideo priorib[us] libris Analyticis & de Interpre-
 tatione Completa sine enunciatione p[ro]posuit. Kursum vero q[ui]
 Inpossibile e[st], p[ro]p[ri]et[ib]us et Enunciationes nosse absq[ue] simplicib[us]
 uocib[us] ex q[ui]bus consistunt ante libros de Inter-
 p[re]tatione Categoriar[um] explicavit q[ui]a q[ui]bus simpliciam no-
 tam series p[ro]p[ri]et[ib]us et significac[i]o[n]es edocuit q[ui] categorica
 ut facili[us] intelligerentur Porphyrii H[er]ogoniam
 parit in q[ui] s. uocis q[ui]bus s[er]ies totus usq[ue] e[st] explicata Nota.
 hit.

LIBER POSTERIORUM PRIMVS

ARTICVLVS PRIMVS

An aliqua precognoscenda sint ante Demon-
 strationem.

Hi[ic] liber in quo s[er]ies Demonstrac[i]o[n]is Mathematicam, For-
 mam, Divisionem, Effectum, aliq[ue] q[ui] annexa tradit, in
 6 partes sine tractatib[us] diuidi posse videtur. Prima
 pars absolvitur et q[ui] directus e[st] in quo docet ea q[ui]
 ante demonstrac[i]o[n]em scienda sunt demonstrandi.
 Secunda pars a. c. 2. usq[ue] ad. 9. continet ea q[ui] ad
 matemam p[ro]p[ri]et[ib]us Demonstrationis spectant
 hoc e[st], conditiones eas q[ui]bus debent e[ss]e affecta Prop[ri]et[ib]us
 Demonstrac[i]o[n]is. Tertia pars, cap. 10. absolvitur
 in quo Demonstrac[i]o[n]is et scientia demonstrativa di-
 viditur in p[ro]p[ri]et[ib]us, et Quia. Deinde. c. 11.
 quarta libri pars continetur, in qua Demonstrac[i]o[n]is
 forma traditur. In quinta parte agitur de In-
 novac[i]o[n]e q[ui] e[st] opposita Demonstrac[i]o[n]is sine sine effe-
 ctui. In. 6. deat[ur] parte a. c. 12. usq[ue] ad. 1. finem.

tres sequentes
 tituli mal[um] sunt
 de precognitiis et precogni-
 tionibus demonstrac[i]o[n]is.

Altes varias quæstiones ad demonstratorem et scientiam
demonstrativam pertinentes & posuit ac dissolvit
cuius methodum ita sequemur, ut ea q̄ hinc inde de
Scientiâ sparsim attingit ad utriusq; libri finem
revertamur.

ARTICVLVS SECVNDVS.

Quot et Quanam sint Præcognita?

An aliqua præcognoscenda sint ante Demonstrationem?

Affirmat id Aristoteles in illo axioma a quo istos
libros auspiciatur hoc nimirum: Ois doctrina et
disciplina, diuina no ethica, fit ex persistente cog
nitione quasi sic argumentaretur. Ois discursiva
cognitio debet parere et acceri ex præcedente aliqua
cognitione; Sed demonstrativa scia et conclusio,
est discursiva cognitio; fieri fieri debet et acceri
ex aliqua persistente cognitione. Maiorem præ
cipuam sine axioma licet p se notum videatur, præ
cipuam habet primam inductione perfecta, q̄a Mathema
tica scientia ceteraq; ois artes ita accipiuntur
Ergo ois doctrina et disciplina discursiva
acquiritur ex persistente cognitione; Formatur
a. mathematicas scientias præcipua q̄a veteres
ear disciebant ante logicam quam ob eam etiã
passim in his l. affert exempla mathematica, ut
pote suis Auditoribus et id ætatis logica studiorum

nota et mpe p spua: Deinde idem apiona sine eandē
 maiorem pbat p aliam Inductioem seu enumeratiōem parti-
 tium hoc fere modo: Vis discurſiva notitia q̄ ſcilicet
 ex aliquo notiore colligitur, vel eſt pfecta, vel In-
 pfecta, ſive Enthymema, vel Inpfecta, ut p̄cepta:
 Sed in his tribus et ſingulis argumentatiōis ſpeciebus ex
 una aut plurius magis notis p̄p̄tibz colligitur conclusio
 p̄p̄ta n̄ cognita; Iſte ois cognitio dialethica ſeu
 diſcurſiva hoc eſt ea q̄ ad etiam mentis huma-
 na op̄atiōem ſpectat ex plurius vel una ſaltem
 p̄p̄tia et p̄p̄ſente ſit cogitiōne.

Ex hac ſolis doctrina diſci poſſunt ſequentia. Prima Conſequentia
 Conſequentiam illam q̄ ois eſt argumentatiō non eſt p̄p̄ta
 Diſcurſum diſcurſum Ideoq̄ ois cogitiōnem diſcurſivam
 q̄ aliqua ex 4. argumentatiōis ſpeciebus accipi. Secunda
 cum uolung aliqd Inductioem p̄fecta p̄bare, et particu-
 laria ex q̄bz argumentamur adeo multa ſunt, ut facile
 enumerari nequeant, nos debere q̄dam t̄m ſpecialiter
 enumerare: reliqua uero generali aliqua diſci-
 plina q̄ plenti, ut ſcit ſoles q̄ dixit; Mathematicas diſ-
 ciplinas et ceterarum artium uamquamq̄ p̄ hanc
 notum fieri: ex qua p̄bare etiam patet nomen Doctri-
 nae et diſciplina hic ſumi q̄ notitia a p̄ceptore
 accepta q̄ uocabatur diſciplina q̄t in diſcente
 recipitur: Doctrina uero q̄t a p̄ceptore p̄ficiſit

Conſequentia
 q̄ ois eſt argumē-
 tatio, non eſt
 p̄p̄ta diſcurſus
 19.

et auditer: adeoq; patet etiam *Stolm* hic non agere
 de demonstracoe sine scientia demonstrativa p'prio
 labore et inventione facta, sed de ea potiffi aum
 q' ab alio auditur et discitur, adeoq; de demo-
 stracoe vocali. Tertium, *Stolm* in hoc ca pite a-
 gere non de p' cognitio et p' cognitioib; q' ante
 totam demonstracoe p'cedenda sunt, sed de iis
 q' ante ipsam demonstracoe conclusioe, q' i' iusticia
 notitia et doctrina e' p'p'riatur, q' q' aliqui
 recentiores in contrarium doceant, quom argu-
 menta ex diandis facile solvantur.

ARTICVLVS SECVNDVS

Quol et quanam sint p'acognita?

Respondeo cum *Stolm* fatia 3 de p'acognita q' actu oportet
 p' cognosci priusquam conclusio demonstrativa conclusio hujus
 beatorum. Primum fiat p'ncipi p'ncipi h. e. dicit p'ncipi

*Primum p'acog-
nitum iusticia*
 p'ncipi p'ncipi fertur *Stolm* l. e. ponit illud notiffimum p'ncipi p'ncipi

2. De quolibet vera e' affirmatio aut negatio.

*Magis extre-
mum p'ncipi p'ncipi*
 Secundum p'acognitu e' magis extreme seu p'ncipi de q' aliq' dicitur
 demonstrati. e. l. ponit *Stolm* veritatem de q' p'ncipi

*Magis extre-
mum p'ncipi p'ncipi*
 3. metici possunt demonstracoe fieri. Tertium p'acog-
 nitum e' magis extreme, quod fere dicitur *Stolm* seu p'ncipi
 p'ncipi. l. e. *Stolm* ponit triangulum quod p' aliquam
 demonstracoe fere p'ncipi a mathematicis de aliq' dicitur

Demonstrari quamvis sapienter videatur esse probum de quo aliquid aliud demonstratur quam id quod de aliquo demonstratur. Sed in exemplis non requiritur veritas authoris. Neg. etiam Aristoteles ista exempla adducit quasi in una aliqua demonstratione repraesentari debent aut possint: potest eadem responsio datur ex hoc exemplo intelligi. Demonstratur homo esse discursum. Primum tria debet praenoscere. Primo hominem. Secundo discursum. Illum triam probum haec triam passionem, quam homo nec vult nec potest demonstrare. Tertio has duas praemissas ex quibus praedictum plenam potest demonstrari, videlicet.

De at rationale est discursum.

Dis homo est animal rationale

ex quibus praemissis inferitur haec conclusio.

igitur omnis homo est discursum.

Ratio vero ternarii numeri praecognitorem facilius est demonstrare et sic passionem praecognoscet, et de quo factum aliquid velit demonstrare, et per qua principia. Primum ista tria debet praenoscere. Dico etiam medium ternarium debere praenosci. Ideo medium ternarium praecognitorem in praemissis, qua licet dua sint ab utraque unum tamen praecognitum efficiunt; tamen quia unum tamen medium habent; tamen quia unum antecedens demonstratur praesentant; tamen quia neutra sine altera est completum.

principium ex quo demonstranda conclusio possit inferri. Dicitur Passione ac soluta hoc est magis et minus extremum etiam generis in primis prout de medio resursum. De quo non est duo peculiaris proposita.

Solutio. Ideo negando paritatem quia ista duo divisa ante demonstracionis ingressum et effectione proposita da sunt per medium terminum scilicet est in ipso demonstracionis demerga ac premissis preteritis.

¶ In his tribus propositis adit aliquo modo scilicet quatenus non per ipsam conclusionem demonstrandam quam docet etiam aliquo modo cognosci ante quam probetur et aliquo modo non probetur: aliter probari non posset saltem non debet nisi non cognoscatur ante demonstracionem. At tunc eam praecognosci cognitione quadam universali et potestate tunc: non praecognosci a cognitione speciali et actuali et per hanc distinctionem ait solus posse Platonis dubitacionem in Menone. In dialogo namque Platonis quod Meno in scriptis dubitat. Meno an possit aliquam rem suam de novo ac quere hanc dubitacionem hoc de lemmate generare nititur. Aut ignorans res aut sciens.

Si ignorans etiam si nobis occurrat tunc agnoscamus, prout de si fugitivum semper non bit ignotum quaremus. Si vero sciens frustra quatinus rem suam qua habet et non si agnoscat de alio ille equum cui miserebat. Qui dubitavit Platonis fuisse respondere. Quare tenetiam hanc ante

corpus aut ingressum oia sciuisse. Sed cum nescio q loco
 in gregg tingu in carcerem hereticoru mimmigraret, oia obli-
 tam ee, pnde non aliter acq rere rerum quas dixit
 scientiam quam reminiscendo, adeoq humanam sciencia
 ee reminiscenciam quardam. Hanc Platonis opiem
 merito ~~fortes~~ hui in rdo priorum c. 21. hui hie
 p absurda hlt, doctz dubitacem allatam facili
 solui si dicam conclusionem in pmissis universali quam
 iam cognitione ac potestate prosui, postea vero quem
 ex illis infertur speciali cognitione etiam non cogno-
 scivi de novo, talis scia, quam nig humanam ante
 nunquam cognovit. Eadem distinctione cognitio nig ^{Solutio alte} _{nig obiectio}
 Universalis in particularis siue actualis et Potentia-
 tialis, ait ~~fortes~~ hoc etiam So pri sma quod gtra
 demonstretur in sciam ~~obijciatur~~ ^{obijciatur} ~~sciam~~ ^{sciam}
 Sophista namq, eum q forte demonstraverat.
 q. g. ee binaiculum habere tres, vel ee binaiculum
 ee parem, rogabat an sciret nec ne quod demo-
 straverat: ille a. affirmante se scire, binaiculum
 aliquem particularem binaiculum pferbat quem ^{forte duos part}
 habebat absconditum quemq, demonstrator nesciebat ^{scire sub pallio}
 in veram natura existere. Obijciat igr demonstrator
 torsi cum huc binaiculum nesci sciret qd ee in re
 cum natura existere psequente etiam ignorasse ea
 parem ee, pnde falso afferuisse se scire eam bina-
 ricum ee parem. Aliq igr ut hoc sophisma vitari
 vent cum limitatione dicebant se non scire, nec demon-

Ad finem huius artificiali observanda: primo quavis conclusio et modo
 dicitur scire antequam probetur et demonstratur per se et per
 aliquo modo et tunc est quatenus proquiter alijs tibi annu
 merandum quia tunc proquiterum in p[ro]f[er]a, illa tunc intelligunt
 quoniam actualis et specialis cognitio ante demonstratis conclusi
 onem illata a natura est demonstrata. Observanda deinde ante omne
 o[mn]ia solum ante demonstracionem sed etiam ante o[mn]ia lythum, quia sui pra
 argumentatio nem sine quali det diversam a notitia aliqua
 praecognosci oportere ut patet ex axiomatico initio huius capituli
 posito. Quare et p[ro]p[ter] hoc Lytho .u. g. hanc matrem filij
 quae filiam suam, proinde debes matrem filij, dilectionem ali
 quo modo, et p[ro]p[ter] hoc, quae dicitur hoc p[ro]p[ter] hoc es p[ro]p[ter] hoc

Notandum
 primo ex hoc
 p[ro]p[ter] hoc: Con
 clusionem non e
 quartu[m] p[ro]p[ter] hoc
 nitum.
 Ante omne
 lythum, ali
 qua sui pra
 cognoscen
 a.

ARTICULVS TERTIVS

Quot et Quae sint Praecognitiones?

Differt cognitio a proquitero tunc abstractum a suo con
 creto, ut tunc sup[er] formatu[m] a re qua g[er]itur, et
 dicitur obiectu[m] g[er]itur. Praecognitum .n. e[st] id quod p[ro]p[ter] hoc
 Praecognitio .n. e[st] actualis cognitio quam scire in axiomatico
 vocant praep[re]sentem cognitionem eo quod ante relatione[m]
 illatam haberi debeat ad demonstrandum.
 Haec notationalia p[ro]p[ter] hoc respondeo primo, in co[m]muni et e[st] gene
 rales p[ro]p[ter] hoc. una vocatur **Quid est altera** Quod est
 sine Quia e[st], et sic est. Generales n[on]quam nam utraq[ue] sub d[icitur]
 sub d[icitur] qui solet in alijs specialis. Praecognitio **Quid e[st]** e[st] illatam
 in **Quid nominis**, et **Quid d[icitur]**. **Quid nominis** vocatur
 illa p[ro]p[ter] quam dicitur vocabatur si significatio g[er]itur ante quae
 et p[ro]p[ter] hoc?

Quomodo Prae
 cognitio et Prae
 cognitio differ
 ent?
 p[ro]p[ter] hoc d[icitur]
 Duae sunt Prae
 cognitioes Ge
 nerales. Quod
 est. Quod e[st].
 Quod sub d[icitur]
 Praecognitione[m]
 quid nominis
 et p[ro]p[ter] hoc?

præcognitio quæ sit demonstratio vocalis aut scripta. *Artes* sem vocat
Prænotationem, Quid est. Quod dicitur. Præcognitio
Quid rei est, qua alicui rei essentia præcognoscitur qua
conclusio demonstranda inferatur. Prænotio quod sit
etiam duplex est, Incompleta et Completa. Incompleta
est quando rem aliquam existere in rerum natura agnos-
cimus ut rosam. Completa, qua veritate rerum præci-
piamus; hæc ad secundam. Etiam ad primam naturam opera-
tionem pertinet, sed iam singulari in specie explican-
do, vel potius singulari præcognitionis in arte. præ. tradi-
ti applicabimus.

Respondet etiam; Principia præcognita prænotatione præ-
cognoscenda. Quid *Artes* scilicet et Quæ sint loca
Incompleta, ut *Artes* hæc et infra. c. 8. dicitur. *Artes*
Incompleta, est quæ nisi quis vocabulorum significatio-
nem præcognoscit, non potest in demonstratione aliqua vocali aut scripta nullam
potestatem Principii præcognitionis præcognitione præcognitionis
car aliquid præcognitionis hanc præcognitionem præcognitionem præcognitionem
Præcognitionis præcognitionis est quæ notitia et veritas
conclusionis demonstranda, quando quidem est agnoscitio
conclusionis a præmissarum cognitione dependet et ex
quibus notitia colligitur; præcognitionis præcognitionis præcognitionis

Principia incompleta, nempe quod vera sit. vera a. non præcognitionis
debet quomodo dicitur, sed præcognitionis et inaccessibiliter ut præcognitionis
dicitur, sed præcognitionis præcognitionis præcognitionis præcognitionis
tuo et præcognitionis præcognitionis præcognitionis præcognitionis
aliquid quod præcognitionis præcognitionis præcognitionis præcognitionis
in sequenti parte præcognitionis præcognitionis præcognitionis præcognitionis

tradens. Vide etiam colligi debita p[er] Complexam hanc Prin-
cipiorum p[ro]gnitionem aliud non esse quam affectus certos
et eui debet q[ui] ante relationem illatam p[ro]missis demonstrari
affertur.

Respondeo testis etiam de Eadem p[ar]te
facto utaq[ue] p[ro]feci oportere. Primo q[uo]d nois; Deinde notiones ad
q[uo]d sit Incompleta. Pro utiq[ue] declarac[i]o adue[n]t[ur] sequi q[ui]
tendum ex Jabello. q. Met. p. 19. scientiam aliquando
p[ro]p[ri]a Inventione ac labore acq[ui]ritur. Aliquando a p[ro]fessan-
tib[us] disci vel ex doct[or]um scriptis hauriri. Ad hac
p[ar]tem vel ante in rebus natura existere, ut Homo,
Leo, equus. vel postea tantum ut rosa hyemis tempe.

Præcognitio q[ui]d nois tam de p[ri]ncipijs quam de p[ro]p[ri]o
t[er]m[in]o vocali et scriptam demonstrationem quam
ab alijs discimus nata o[mn]i[um] e[st], nisi n[on] vocabulo[rum] signifi-
cationem p[er]intelligeremus frustra eos audiremus vel le-
geremus. ad mentalem. n[on] demonstrac[i]o[n]em quam nos ipsi
apud nos t[er]m[in]o facimus nulla requiritur nois ex merito
significanciam p[re]cognitio h[ab]et mentalis demonstran-
do ex solis p[ro]p[ri]i b[us] conficitur. Deinde si p[ro]p[ri]a in-
dustria aliquam demonstrac[i]o[n]em fabricamus p[er]eant,
aliquis rei scientiam ipsi inveniam[us] factum ad et re
ipsa in rebus natura existere oportet ac tales
p[ro]gnosci, ut bene docet Jabellus. l. c. q[ui] etiam hoc
sensu p[ro]p[ri]am interpretatur quando in 1. Phys. dicit
Scientiam de p[ro]p[ri]o suo p[ro]ponere quod sit, actu
existat; scientiam in q[ui] p[ro]p[ri]am inveniunt acq[ui]ritur

Similiter quia Joly infra dicit deficiente in nobis di-
quo sensu o posse. eorum sensibilia q ab illo picipi-
untur scientiam acqri etiam de scientia ppi a
inventione acqrenda loqitur: Caeg enim non pt de
coloribz pviato studio aliquam scientiam acqre
Ras e ga intellectiva cognitio ac scientia p ppi
popt sensibilia iuxta illud Joly. Nil e in illis
quod non ppi fecerit in sensu; atqz sensu nil ppi
potest nisi quod ^{actu} reate in rerum natura existit.
Quod si qs demonstrationem ac scientiam non acqrat
p ppi inventionem sed per disciplinam addiscat o
erit ops p nosse actuatem Joly epileptiam sufficit
n. tunc quod Joly aliquando extiterit vel possit
existere. Idem dicendum si qs demonstrationem
p ppi habitam repetat tantum. Addunt diq
REI, uocant ^{actuatem} testiam p cognitionem Joly ratiac e qm
necessaria Joly.
uocant. Quid rei pbaatqz ep eo quod definitio
Joly sit potissima demonstracois mediam. Sed
resior Jolya negat hanc pactionem peculiarem e
nariam atqz eodem modo quo in p. act. dicit e
mediam terminum (obscure sam tum) non gliben-
ere peculiare p cognitionem a p ppi Jolya.
Ita nunc affertur Jolya qd rei Jolya iue cog-
nitionem medij termini o e peculiarem p cog-
nitionem a p ppi Jolya p ppi Jolya.

complexa distincta, ut etiam patet in exemplo supra allat
ta demonstrationis: nam at ratione q̄ est h̄c h̄c, et h̄c
tra p̄missas seorsim praecognosci.

Respondet quarto de Passione nil aliud prosci oportere
quam ERVD NO M N T S, idq̄ tractum in vocali u sc̄i
ta demonstrat de qua uocali demonstrat sc̄i in hoc
libro potissimum agere manifestum est ex hoc capite, et his
praecognitionibz. Si q̄s mentalem tantum demonstrat per
se ipsam faciat, loco huius praecognitionis debet habere
implicam aliquam generalem apprehensionem Passio nis
h̄c. Aliq̄ putat etiam praecognitionem ERVD NO M N T S
Passionis necessariam esse ad inphabiliter. Nam cognos
cere quod Passio aliqua sit seu existat est cognoscere
Passionem conuenire suo facto, quod per demonstratione
inquiratur, et potius post cognoscitur, si ista logi
ceat, quam ut praenoscatur. Simili de cāa non e
naria Praecognitio ERVD NO M N T S. Nam in
Istae Passionis ponitur sc̄i in h̄c n̄pta coem
dialonem doctrina apud Don. l. b. i. b. Ergo eo
iusto quod alicuius Passionis h̄c habereatur iam sei
retur cui h̄c passio demonstranda conueniret, h̄c
demonstratio operacione foret. Qua doctina etiā
patet ex supra allato exemplo; in quo licet quis
non possit definire discussionem, dummodo uocabuli
significacōe praenoscatur, nilominus intellectus praenoscatur

Passio
non uoluit
praenotio
non in
in uocali
et uocali
demonstrat
Praenotio quod
non est
Ratio.
Neg praenotio
h̄c h̄c
est necessaria
Ratio.

et errorem sic similes gignit distinguitur.

Ex istis demonstratio tradita colligitur, imo demonstratur in hoc capite quinque conditiones propriam demonstrationis, easque in hoc et seq. cap. obiter, avaratiga post ea a c. 4. usq. ad .g. explicat ac probat: ex quibus definitio nibus istis interpretetur alteram demonstrationis definitionem.

Altera definitio faciat in hanc modum: Demonstratio est Logi scilicet con- demonstratio estans ex quibusvis rebus, primis et in mediis notioribus, ab inter- mediis causis, conclusio. Circa quam definitionem bene notandum quod dicitur ea non ab Aristotele sed ab interpretibus illis in hanc formam definitionis redactam esse, occasio ne- desumpta ex 1. Top. initio in quo ipse vel Aristoteles in hoc loco etiam formam definitio- nis demonstratio- nis est, quando ex rebus et primis Logi- cae. 1. Topic. erit, aut ex talibus, quae aliqua prima et verisimili- que circa ipsa est cognitio aut prima sunt presentia.

Ex quo notando manifestus est error quorundam qui obstantiam ab Aristotele in hoc capite superiora definitionis per hanc posteriorem esse demonstratam, quod tam falsum est ut Aristoteles ne definitio demonstratio- nis hanc posteriorem modo demonstrationem, et manifestum est in ipso cetera lege- tum et legenti interpretes proestitum et huiusmodi, sed iuxta eam intentionem quae in Aristotele huiusmodi est.

ASSIOMA. nam librorum tractatio et Scientia Logica, habent per- fines in practico et habent se- licet per se in practico, finem demonstrationis assignata, respectu scientio- nis est principium Logicae, per se notum. Quae de causa ab Aristotele sine vi probatur, lae posita est tam evidens et certa, posterior autem quam per se notum.

nam librorum tractatio et Scientia Logica, habent per- fines in practico et habent se- licet per se in practico, finem demonstrationis assignata, respectu scientio- nis est principium Logicae, per se notum. Quae de causa ab Aristotele sine vi probatur, lae posita est tam evidens et certa, posterior autem quam per se notum.

aliam quasi causam assignatam non est per se nota, atque ideo debuit
ab ipse quo ad singulas particulari per superiores et quasi a
demonstrari quod fecit in hoc capite per hypotheti-
cum Systemam in hunc fere modum ac sensum.

Si scire est rem per causam cognoscere per quam res est et
et si demonstratio est Systema scientiarum efficiens talem
scientiam necesse est quod sit de veris mediatis, notioribus
et prioribus et causis conclusionis.

Sed antecedens est verum ac per se notum.

igitur etiam consequens.

Qui hypothetice de se respicit ad quod pollet huius categoriis.

Quis Systema faciens scire debet gestare ex veris primis
immediatis, causis quod conclusionis est.

Sed quis Demonstratio est Systema faciens scire.

igitur quis Demonstratio gestat ex veris primis etc.

Qui discursum est verissima demonstratio in materia logica
cum utraque praeiudicata sunt per se nota intelligentibus
verborum significationem. Quibus ita notatis addi
possunt quod in praemio logica. quod 2. debet 3. dixerunt.

Propterea etiam hoc notari potest quod si utraque de
demonstrationis officium in unam dicatur. De Veris officio
demonstrationis est Systema scientiarum gestatum ex primis ^{concludentibus}
veris, primis, et immediatis, notioribus, prioribus, causis quod ^{efficiant ut}
conclusionis tunc sit perfectissima officium quale in huius demonstrationem
infra dicitur sola terminorum transpositione a demon-
stratione differere. Denique notandum etiam posterioris
officium generis primum est Systema sociale ac per reliquas
particulari demonstrationem distingui a reliquis Systematum generibus.

nam dialecticis non gestat ex ratio veris ut demonstratio
 sed tunc ex probabilibus. Sophy sticis a. ne ex p
 bilibus qdem sed ex is tñ q leuiter consideranti a
 parent plabiliter licet tales reuera non sint. Pseudo
 graphy deniqz ex is q intra aidentur ratio ne
 tñ iunt. His ita intellectis facile quis poterit
 utramqz officium etiam scripta aut mentali demon
 strationi accommodare; sed iam singulari qd hinc pau
 lo fusiqz explicabimus per sequentes articulos.

ARTICULVS PRIMVS

**De prima Conditione propositionum De
 demonstrationis PROPER QUID.**

Prima qd hinc q ad opus demonstrationis requiritur est ita
 quam Aristoteles c. 2. qd et. c. 4. p. b. et. 7. gradus delecta
 rat neg. n. qd veritas de demonstratione afficit
 sed perfecta forma, mo ut Aristoteles docet eterna; debet
 igitur manifesta seu principia demonstrationis et ratio
 vera, ita ut falsa et nunquam possint, atqz in verbo ratio
 de licet in forma, logistica, ut For. h. b. Inst. c. 1.
 et 3. ex Aristotele docet vera et quodque ex falso et

Præmissæ id ratiū non nunquam ex ptingente, atqz impossibilit.
 ce debent, quod dicitur hoc tñ si mica fieri non et, a pinde be
 conclusio nihil monstrans manifesta eo quod contradictionis casu na
 3 gradus ne riam qd nesci debent, non nisi ratio et possant
 a unitatis unq. Porro ut hae necessitas p pōm tñ intelligatur
 sciendum qd c. 4. tres a grady necessitatis inter se
 ita subordinatos et affectos ut prior sit posteriorio

consistere possit posteriores a. Line prioribus non possit
ex quo fit ut prius leuem, secundum u. maiorem, scilicet
a. maximam necessitatem continet.

Prius quem Diatui De omni posterioritatem uocant
his uerbis c. c. q. ab Aristotele describitur: Quod non est
in quodam genere sic, in quodam a. non, neq. aliquando
genere sic, aliquando a. non. Quorum uerborum sensus
est hic. Propositio de omni est enunciatio directa
cuius predicatum uenit omni generi sub subiecto et
omni tempore. Directa inquam, quoniam in directarum
enunciacionum nulla habetur ratio in se entis, quod bene pro
tandem erit, etiam & sequentibus gradibus necessitatis.

Continetur itaq. in predictis Aristotelis uerbis dua graditio
res ad hunc gradum necessaria. Primo uarietate
tas subiecti, cuius defectu ista species non sunt de omni
Homo est animal, animal est sens, non sunt rathores q. ita
rigorosa in subiecti uarietate in exigant ut singularar
Species ab hoc gradu excludantur de uarietate q. dem. s. Tr.
s. Met. l. 1. q. 19. u. Aristotele ibidem q. 23. docet hanc sin-

gulararem speciem, Calceus est animal, et perso adeo q. in
2do gradu necessitatis itq. secundum gradus se. ponit pri-
um et deo species q. est q. se etiam est de omni.

Altera conditio est uarietate tenoris q. cuius
defectum ab hoc gradu habetly respicit istas species
Homo canescit, Luna eclipsis patitur, Omnis arbor floret
Ex qua etiam explicatio patet quantum differat species
de omni posterioritatis ab eaq. est de omni prioritate,

descriptio pri-
ni gradus q.
describit de
omni potest
ostendit q.

Prima graditio
ad primam hanc
conditionem, e
uarietate
subiecti.

Altera condi-
tio; uarietate
salutaris tempo-
ris.

Quomodo dicitur hoc. n. plg non regit quam universale signu a sine
nitio de oi vera sit sine falsa; illa ut iuxta notum posteriorum li
prioristio, bnotum doctrinam, predicatua cui libet pto et cui ta
Differat de pto acie conuenial.
omni posterior
tistio.

Secundy necessitatis gradus vocatur LER SEI; sed
Ia LER SEI agnosce ac multificatione uerpari solit
fiter in acceptis modis, insignis
is q by aliq per se dici potest: q proinde a loy
cis nominant. Modi dicendi LER SEI, quatuor aliq
3 et quatuor doceant no a modis dicendi, sed de
tiam de modum exidendi, et quatuor modum ex
jandi per se quorum in pthitioe non videtur magi
facienda rigorem eo modo quo quatuor aut per se
stilit ut causat pthitioe predicati ac Sei.

Primum modum LER SEI ita describitur. Toty
quatuor, inquit in eo quod qd e ut tria
most linea et linea pthitioe. Ex q by additio
licentur due conditiones qtuor et aliter predi
catua et consequenter pthitio ad hanc tria
dicendi LER SEI, nascitur. Prima e, ut no
dicatua nisi qtuor e conueniat sine verbum facit
latissime exud. Toty, Longy, q by dicitur
Ia d. bto, itaq forma pthitioe uel uideat
talis, ad eoz debet a radice dicitur. Quare huius
modi pthitioe pthitioe. Inquit ut Homo
L. toty e homo; no sunt LER SEI eo quod sicut uel
reba q by pthitioe ad demonstrationes conficienda
reuz, sicutis accipienda. Altera conditio est, ut p

dicendum fortiter in dicitur scilicet, vel quod eodem modo dicitur,
 et in dicitur de facto in dicitur predicatur quoniam
 cum triangulum definitur in eis dicitur per lineam
 dicitur triangulum in figuram hinc hinc quanta
 per dicitur dicitur lineam dicitur dicitur dicitur in dicitur
 hinc per dicitur triangulo, et facta dicitur per dicitur dicitur
 ea, quoniam linea dicitur dicitur longitudo sine latitudine
 eius dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 se videtur ad primam hinc nota dicitur dicitur dicitur
 predicata dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 per dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 species. Tertio dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 in tegra vel quod dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur

Secundo modo, per se, quodammodo apponitur dicitur
 si nam sicut in dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 in dicitur dicitur, ut dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 in dicitur dicitur dicitur, hinc per hoc modo
 per se vocatur ille dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 in dicitur dicitur, ad quem uno verbo, dicitur dicitur
 eis dicitur dicitur sine dicitur dicitur dicitur dicitur
 hinc per hoc dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 ad dicitur dicitur hinc, et dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 dicitur per se dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 ta dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 ex hoc dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 dicitur dicitur, nam dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
 nullo dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur

et potest saltem ostendi, uti propterea definiendi non po-
tunt. Et quoniam eadem sententia se tractatibus

oppositum in his duobus modis per se ita explicatis,
Aristoteles statim subiungit eandem modum per accidens

Modi dicendi
per accidens
sunt, quod neutro
modo insunt
subiectis

aliqui opposita, in quibus oia ea dici per accidens
neutro modo in re subiectis, hoc est, quia ita insunt
subiectis, ut neque possint in se esse contra, nec defini
antur per se, in cuius doctrina confirmatio non
efficitur haec duo exempla. Primum est in nomine
Albium, animal est album quia nec magis animal
album per animal, nec animal per album nisi
cum definitur, quod per se iterum confirmatur hinc
tunc non solum ante, sed et post.

Ad hos tres modos dicendi se radicandi per se
pradicata se radicantes videtur posse reduci
nam omne predicatum vel est per se centrale atque
ad primum modum dicendi, vel se spectat,
vel accidentale, id est vel proprie accidens
sive quatenus per se proprium, radicabilis
atque ad eundem modum per se spectat, vel est
accidens cuius se contingens atque ad alterum per
se sed tunc ad modum per accidens spectat
ex quo confirmari potest quod alibi per se
dicimus accidentia inextensibilia non se radia
nisi tunc necessitate nisi est superius gradus
qua tunc propensio nulla est.

Testis nody seu acceptio per se longe a prioribus duabus
 diversa qdem e[st] sed facilis, et iam explicata cum h[ab]e
 in predicamento h[ab]ita; sola n[on] h[ab]ita, PER SE ex
 istant iis accentioni et modo etiam o[ppos]it[ur] de
 cond[ic]io[n]e q[ui]dam mod[us] PER Accidens a se p[er]tineti et
 ea p[ar]te d[ic]itur quo videlicet per accidens al
 aliud est quam in alio q[ui] nody oib[us] et solis h[ab]ita
 h[ab]ita convenit, iuxta illa q[ui] m. c. l. p[ro]d. c. r.
 d[ic]it[ur] ing. Habet a se iste testis nody PER
 SE, ad p[ri]ores duas adeo d[ic]itur ut si q[ui]s n[on]t
 p[ro]p[ri]as ex[em]pl[ar]es de reo adiacente q[ui] tunc
 h[ab]it testis modo faciat, aliqua ad p[ri]ma
 spectant, ut haec: D[ic]it[ur] est, D[ic]it[ur] per se q[ui]s
 h[ab]it, aliqua ad neutrum sed h[ab]it ad mo
 dum per accidens et o[ppos]it[ur] ut in a q[ui]
 istantia de reo creatis radice[m] ut fiat vis
 in vocata PER se. Nam si dicas Petrus vel ho
 mo per se q[ui]s d[ic]it[ur] h[ab]it h[ab]it omniatio ad secan
 dum modum per se p[er]tinet quando q[ui]a p[ro]p[ri]e
 tas h[ab]itatur e[st] PER se ep[ist]olam aut h[ab]it h[ab]it
 h[ab]it.

Testis nody
 d[ic]it[ur] p[er] se
 se explicat
 ab h[ab]ita in
 predicamento
 h[ab]ita.

Quartus nody p[er] se, interpret[ur] s[ecundum] Tho[m]a[m] Per se m[od]o
 na, quia in tanta opinio[n]e varietate tato sequitur p[er] h[ab]it
 vel ad causam ep[ist]olam. Nam per se d[ic]it[ur] in p[ro]p[ri]e
 quod vere g[er]it[ur] effect[us], adeo illa p[ro]p[ri]e e[st] PER
 SE, in + h[ab]it acceptio[n]e modoq[ue] in qua p[ro]dica[n]
 tur aliq[ui] effect[us] de sua r[ati]o[n]e vera; quo fit ut h[ab]it

Per se m[od]o
 modo d[ic]it[ur]
 id est quod
 vere g[er]it[ur]
 effect[us].

teste, P. 2. s. e. quasto hoc modo: De propemadum
 sit quod P. 2. s. e. l. ponit hoc. Jugalato interyit.
 nam q. Jugalatio fait c. i. Interit. Ideo recte di
 citur aliq. p. regulationem P. 2. s. e. interyit;
 eodem pertinet etiam ista: at rationale e. d. s. i. s.
 r. i. u. n. a. r. i. s. i. b. i. l. e. o. i. q. a. r. a. t. i. o. n. a. l. i. t. a. s. e. q. u. d. a. n. n. o. d. o.
 c. i. a. e. f. f. i. c. i. e. n. s. p. a. r. t. i. c. i. p. i. u. m. e. p. h. o. i. e. e. n. a. n. t. i. u. m.

Testigudo
 + accidens e
 quod d. e. c. a.
 p. quod effectus
 contingit.

Hanc opposit. Testi. quod. P. 2. accidens qu
 nimiam aliqd. o. e. c. a. i. a. p. o. p. t. e. r. q. u. a. e. f. f. e. c. t. u. s.
 contingit per causa et contingenter contingitur
 aliquo modo cum effecta, ut si deambulante
 Socrate fulguravit, non n. e. p. ambulatorem fulgura
 xavit, inqt. Arist. sed causa radum e. ut Socrate
 deambulante fulguraret, sicut si aliquo tempore lauat
 pluat; q. ad hanc modum p. ter dicta etiam hanc
 distinctionem exigant, ut c. a. i. a. ab effectu realiter
 differat, adeoq. ut sit c. a. i. a. et effectus phisici, et
 ut c. i. a. sit eterna, loco ab effectu seivada
 audiendi non sunt, q. a. huius sua interpretatis, ut
 opinionari nullam potestatem advenit, et Arist. adven
 rantur.

Testium gradus necessi
 tatis Aristot. predicatum quod Arist. vocat viner
 sale: ad quod 3 gradus regit. Prima ut sit de
 o. a. r. i. m. o. t. a. p. r. i. m. u. g. r. a. d. u. m. n. e. c. e. s. s. i. t. a. t. i. s. S. e. c. u. n. d. a.
 ut sit per se se, Testia per qua a prioribus

Per se, pro se, non pessime adiectum
 et similitet etiam. Per accidens, na per
 se hic ita accipitur per oppositum illi quod e
 per aliud sicut homo per se sensibilis e, quia
 sensibilitas no querit ipsi per aliud predicata
 tu salte rone ab ipso distincte sicut sensibili-
 tas i ipsi per animal competet, similiter
 et per accidens id e quod per aliud, quia
 homo per accidens quod hoc modo per se
 sing est, quomodo si per accidens ita ut pau-
 lo supra accipitur, no per accidens, sed per se
 primo modo sensibile sit. Eadem doctrina
 et magis explicat, Aristoteles addit predicatum
 ut e id quod querit. Omni et primo modo.
 unde sensibile, n. g. respectu vivens, non
 e universale predicatum, quia no e vivens,
 sentit, neq respectu hominis universale e quia
 licet si non querat, atque non querit illi.
 Inqum modo per primo modo per se vivens,
 animali. n. Inqum per primo modo per se
 De modo sensibile locuti catenis q. nihil aliud
 teste etiam Bonaventura. c. b. magister, o que-
 rit per primo modo per se. Aristoteles ponit ex-
 empla mathematica, dicitq. habere 3 angulos
 aequales duobus rectis respectu figura, non e

Quid sit pro
 dictum qui
 universale?

medicatum universale, eo quod non si figura
conueniat, nec respectu Horcolis, quia Horcolis
conuenit secundario tm, ac beneficio trianguli,
respectu uig e predicatum universale ificat
sensibile respectu animalis.

colligi primo ut, predicatum vte, ac ^{predicatu} ^{universale,}
ratum de toto primo, et quaterq ipsa, ^{et} ^{de toto pri}
e ac breuiter et clariq dici posse, ^{de p. mo. et}
dicatu quod cum toto suo recipiatur ^{quatenus}
Universale posterioristia. ^{synonima.} Deinde col-

ligi ut, quaterq ipsa no semper ita si
grosse uigi, a pttis et Theologis ut hic
ab hote explicatur, reg. n. de predicatu qua
toto in aliqua nota reduplicatio conuenit
Universaliter, Omni et toti toto recipiatur
conuenit, ut exen sla e Ton. h. 3. Post. e. ull. o.
stendant sed illud tm uig nota reduplicatio denotat
in toto e adaequatum et propriam causa
p quam toto predicatum generit, ut si dicas
Homo qua rationalis e discursing, vel, quod eode
recidit, Homo qua Homo e discursing.

Deniq colligi etia ut, discretim inter Uni
uersale illud Prop. et hoc posterioristia
Illud. n. sic dicitur quia tm. oib sine uniuersis
inferiorib suis necd ac de ydem predicatur
Hoc a. quia uniuerse, h. e. quoad a Totum

De medio termino q̄ ē illiḡ cāa predicata, q̄m̄
 rationale ē cāa dīstīnctī. De. Prīmī modī ex
 emplam ē Minor eīgden syltī. Exēplū
 eī ē conclusio eīgden syltī, q̄ ut infra consta
 bit fieri etiam p̄t̄ alicūq̄ alterīq̄ demonstra
 tō nī p̄missa. Sūta in demonstratōe logica
 quā paulo ante in hac parte ex forte attēdi
 ng, Maior p̄pō ē in t̄to modo Det se, p̄
 causam finalem. Minor in Primo, Conclusio
 vero q̄ fuit hūignōdī. Ergo syltī demonstra
 tō q̄ gignit p̄sentiam ē in eīo. Deniq̄ oēs
 utriq̄q̄ syltī p̄pōs etiam sūt unīversales
 reciproca biles ut patebit eas examinanti.
 Ex q̄b̄ tandem sequitur si predicata superi
 ora de inferiorib̄ et Intermedia probant
 non fieri demonstrationem ab ante hīc desig
 natam. n. g. si ita gētur:

Omne animal ē vivens

Et homo ē animal

ergo homo ē vivens

qa auctore t̄t̄o dicitur De non t̄nōis ab
 t̄p̄o dicitur et dicitur ē unīversales, atq̄ ni
 culla ex hīs trib̄ p̄pōsib̄ est. Unīversalis
 p̄pōsitiōis t̄t̄o ut patet ex dīctis; Ergo de
 Ratio nūc dōct̄ina dēscribitur ex dīctis sic
 quā t̄t̄o dēscripsit eī, Ita nob̄lem dēscribit

ne ut verberet circa ylatione (Obiectiva) q
 o tñ sit naria ex parte ruz ex tre mi fo
 q porsq non possit se aliter habere, sed
 in similiqz expositis q vixet, alio o
 tanta necessitas non inuenitur licet. n. Julia
 eorum nariam cum predicatis connexionem
 habeant, predicata tñ nulla ibnt necessi
 tem eam pñtis, quoniam n. hō u. g. ratio sit
 at et viuens, etc. animal tñ et viuens q
 sunt necessario homo qdōden possunt et
 bestie.

ARTICULVS SECVNDVS.

**De altera Conditione Propositio
 num Demonstrationis.**

Secunda conditio pñmissa demonstratis, ut sit
 PRIMAE et FORMAE. Pro qua n
 intelligenda notanda qd. dicto 1. q. 4.
 c. 8. n. 8. qd. dicitur. De veru conde
 pu, h. a, sem una ut vera, et mediata
 vel intermediata. pñdita ex toto. c. 8. d
 resideret in illa, qd. pñ. al. qd. mediam
 pñ. et ruz. qd. quod pñditi tñto con
 ueniat probati o pñ. qd. pñ. qd. pñ.
 leges, et nulla pñpōio imediata possit per
 aliam pñtorem pñpōiem probati; qd. qd.

Quid sit conuatio
 no immediata

propositio immediata etiam fit prima et per se nota
et oio indemonstrabilis. Priorum namque
immediata propositio, possunt a posteriori et per
inductionem atque experientiam probari auctoritate
Hyle, et Boetius. c. ult.

Quid Media
ta propositio.

Mediata u. dicitur illa propositio quae per aliquam mediam per se
notam probari fit, u. promittit Mediata propositio
idem est quod propositio non prima, et secunda,
et per aliud nota, siue demonstrabilis aut pro-
babilis, paulo aliter usurpando hanc uocata
quam alias soleat.

Notandum ideo propositum immediatum (et eorum
positio similiter etiam Mediata) dicitur
primum in Necessariam et Contingentem, mixtum
aut in Impossibilem. Nam siue naturam
quodam per alia priora probari possunt, quae
non possunt, Ita etiam Impossibiles et gen-
ter. Et quod contingentes u. Hyle, et Boetius.
S. Th. Albertus Mag. et Thomista
dicitur autem propositum huius libri. Sed in
possibilem et contingentem immediatum uis
habere non a posteriori quae ratio habetur, ita
dicitur placere, potest, et etiam Immediata
discernunt, in se immediata, et uirtu et uirtua-
liter Immediata uis distinctis uis occasio,
non habent in mente, nisi .i. top. de uirtu

quam immed
diata dicitur
tut in Ne
cessariis, co
tingentibus
impossibilibus.

deinde immed
diatam in for
maliter in
mediatam,
liber.

Demonstrandum est ex utrisque ac primis aut
ex his quae per prima fides sunt, quod
idcirco vocantur virtualiter immediata
primis, quod in alio aliis quod est ad aliq
demonstrandum utitur. Et immo ea primis
ad alio prima ac fides immediata resolu
vit in eandem vim habent ac si fides prima et

insuper in immediata est. Praeterea dividuntur in
affirmati
viam, et ne
gatiua.
et hinc. c. 11. Proposiciones constantes gene
raliter sumis diversorum predicamentorum
et immediatas, quomodo sunt, substantia non est
quantitas, habitus non est Passio de ad quod

S. Thomas etiam refert eas in quibus de
mutuam negantes integre definitiones duarum
specierum, sub eodem genere et proximo
contentum, ut si dicas Animal rationale non
est animal irrationale, vel vice versa de ali
a sibi opposita est. Irrationale non est irra
tionale, Nulla corporum est incorporeum.

Antequam de affirmatiuis immediatis aliqd
determinare scienda est quod autem in his
diximus, et fusius contra Aristotem de
Gillig. c. c. 2. n. 2. et v. ostendit
immediatas ut species per se nota

pecti, adeo ut ois immediata etiam sit per
 se nota, et e converso, quamvis rāe diffe-
 rant, inam immediata dicitur, in ordine ad mediam quod
 e rāe conneptionis predicati cum subto, sed per se no-
 ta dicitur in ordine ad aliquam ultimam, conneptionem
 predicati cum subto cognoscentem, sine aliquo medio;
 Quocirca auctoritate Gillii, v. c. 2. n. 3. Describitur
 Hūc hū. v. 3. solet per se nota ppoio, hoc modo.
 Propoio Vocatis aut Obiectiva, cognoscibili ex
 suis tantum terminis. Sensus e, illa ppoio ex se
 e p se nota, cuius connectio sine Identitate, pdi-
 cati (vel, si de negativā loquamur distinctio
 ac diversitas) in subto absq alio medio termino
 extinsco et saltem rāe distincto apta e in-
 notescere unius ultimi apprehendenti terminos.
 Signatē dicitur, Vocatis aut Obiectiva, quia men-
 talis ppoio potiq e ipsa cognitio ac notitia
 a qua obiectiva et psequens etiam Vocalis
 sine scripta concretē denominantur per se notae
 Itaq ad propoionem immediatam ac per se no-
 tam haec dua conditiones exiguntur. Prior ut
 careat medio termino q saltem rāe ratiocinata
 differat ab extremis. Posterior ex ppoione
 sequitur nimirum ut ex vi solius notitiae appren-
 hēntiae terminorum feratur de ea iudicium sine
 ulla alia cognitione interueniente, ut bene docet

Gillig. Ex q̄b; sequitur primo, dicitur
Ep̄ois per se nota. Nam iuxta S. Th. et
eiusdem sententiam quam etiam sequitur et bene ex-
plicat Gil. n. 7. quedam Ep̄ois dicuntur per
se nota eūdem se tū, quedam etiam quoad
nos. Ea Ep̄ois dicitur per se nota eūdem
se tū, q̄ constat ex terminis ex quorum
definitiva apprehensione potest q̄dē gigni
evidens assensu aut dissensu, quamvis ob imbecil-
litatem nri intellectus, illos terminos non satis ap-
prehendentis de facto non cognatur usq; dum
idem termini vel Ep̄ois labore ac industria
vel per alterius instructionem perfectius et quā-
tum satis ē apprehendantur. Hinc medi-
Ep̄ois testis. S. Thoma. 1. 2. q. 2. a. 2. et
cuius sententia ē haec, Sed ē. Item principia
singularem scientiarum, q̄ praesens terminis abstrasi-
onibus constant, quorum rationes ac significaciones pa-
sim ignorantur et solum sapientibus notis sunt; ut
pulchre docet idem. S. Th. in 1. 2. d. 1. q. 97
a. 2. ex Boetio, aitq; hanc Ep̄ois. Homo ē
animat. eē per se notam eūdem se quamvis illi
q̄ nescit definire hominem, tandem ignota sit
usq; dum hōis rationem perdiscat. Proposio
n. per se nota, quoad nos, illa dicitur, qua con-

stat eiq̄modi terminis q̄ a quocunq̄ fere illibit ap̄
 prehendantur absq̄ alio medio cauant eaidem
 tem affertum vel discessum; huiusmodi eodem
 §. Th. teste, sunt sp̄oes in medianta quatu
 termini oibz noti sunt; ut; Omne totum ē maḡ
 sua parte, et, quae uni et eidem sunt aequali
 a, sibi inuicem sunt aequalia, et, his tria sunt
 lex, et Impossibile ē simul idem ēē et o ēē.
 nemo .n. hominum ferē ē q̄ nesciat qd sit tot
 tum, qd pars, qd ens et non ens, aequale, inaequa
 le.

Sextus 2do, quod recte ac fere, q̄
 tra Noīales ostendit Gillig. l. 1. t. 4. c. 8. non oīem
 sp̄oem, cuius termini inter se a parte rei identifi
 cantur per se notam ēē, q̄ plurima sp̄oes qua
 rum termini sola rāōe ratiōcinata differunt, ita
 constitutū sunt, ut q̄ centrialem terminorum dēfīōem
 sufficientem q̄ apprehensionem habere possit, igno
 rando inter se an eam p̄dicatū f̄bitū cognosci
 at nec ne; cuius rei exemplum habemus in 2do de
 Aīa, quā licet p̄tū cum f̄bitū dēfīriant contro
 uertunt tamen an illig passiones seu potentia
 rāōe an re ipsa ab aīa distinguantur. Proter
 oea in mathematicis pleraq̄ passiones. n. q̄
 triangulū habere 3, Si sola rāōe a f̄bitū
 differunt, neq̄ tamen per se nota sunt, quando

quod a mathematicis opposè demonstrabit. Neg
obstat quod noiales opponunt de intuitiva
cognitione, dicentes fieri non posse quod
eiusmodi terminos q a parte rei eidem intese
sunt intuetus mop absq alio medio interuenien
te yisdem asseribatur aut dissentiat. Sicut
bene docet Gil. 4. 8. c. 3. n. 4. per ap
prehensionem terminorum non è intelligenda in
tuitiva et clara eoru visio alias omnis ppo
faret per se nota, siquidè nulla ppoio affer
ri pot unig si qspian terminos clare intueat
qu statim absq ullo alio medio eidem assen
tratur aut dissentiat quantumvis contrigerit
ali hanc è .n. g. paries è albg.

Quae propo
itiones aut
se nota
Oia illa
predicatum
de essentia
omnes in p
m d. d. d.
se.

ffis ita declaratis notandu est. Om ppoem
fuit q predicatum è de essentia scti, vel quod
idem è, sem ppoem pertinente ad. primu
modu per se, è p se nota. Ita. S. Th.
c. 9. 94. a. 2. et op. 48. c. 7. alijsq
multis in locis, apud Gilium. c. 4. 8. c. 2. n. 12.
q ex cori sentia idem docet p hanc racionem
q a hoc ipso quod aligs perfecta sine de
finitiva cognitione diuig scti habet ex ui
eig unig cognitionis in complexa statim videt, p
dicatum in è scto, ac psonide absq alio medio

In formare eiusdem iudicium sine affectu mentalem
 quod predicatum factu in sit ex qua doctrina sequitur
 quod cum S. Th. Theologi coiter docent a patre
 et pprie dicta demonstrare quam factus hie de
 scribit demonstrari non posse quod Deo sit
 quia exi deatia convenit Deo essentialiter in pri-
 mo modo per se. Sequitur item nullam aliam
 ppriam de primo modo dicendi per se, posse
 pprie dicta demonstrare, pp Quid, demonstra-
 ri, ois n. sunt per se nota, saltem scdm se.

Notandum quod pprie in qbz continetur in media
 ta et necessaria causa praedicati se per se no-
 ta. Habet est quia in pprie causae ternario p
 quem pbari a rebus possit i in mediata ac per
 se nota, ut cum fute initio .c. 8. sic docent, atq
 pprie pertinentes ad tunc modum per se, in
 qbz sicut effectus de causa immediata praedica so.

In qbz continetur
 proxima et in-
 mediata ac p
 eade causa
 In qbz proxima
 parte praedica-
 tionis.

tunc sunt tales; Sicut sunt per se nota; tales
 etiam sunt ois illa pprie in qbz proxima
 passio praedicta de pte dicitur ut si dicitur
 animal rationale i dicitur ratiuum. Proxima sa-
 ho in qua quoniam iis pte e ab eadem et una
 essentia posse plures passiones seu proprietates
 certo quoda ordine pfluere ita rimitur ut

140.
prima immediate causebit ex dictione facti, et
u. immediate dicitur ex prima et tertio
etiam quod ex hoc sentia fluere aut primo
discursivum deinde admirativum, postea raris-
sibile de qua opinio supposita, etiam passio
non efficiet formaliter immediate et per se
notam speciem si quando de facti dictione p-
dicabitur sed tantum si de prima passione
affirmabitur, hoc u. g. modo discursivum e-
admirativum.

Ad extremam tandem sciendum e quod philosophus
doct. c. 2. et infra c. 2. utramque prae-
sentem demonstrationem polyssima debere esse primam
seu immediate et non demonstrabilem et per
se notam, Immediate inquam vel formaliter
et, vel certe virtualiter ita tamen ut per
virtualiter immediate non intelligatur illa
dumtaxat quod est resoluti non formaliter pri-
mam et immediate sed ea quae a demonstra-
tore ante resoluta est ad oio primam
atque ut talis cognita in ipso demonstra-
tione exercitio, ut ex hoc sentia doct. etiam
Gillig et Tol. c. 2. n. 7. Quare in Euclidi
de u. g. in quo demonstrationis ita inter se
subordinate sunt ut Antecedentis conclusio

subsequenti principium sit, demonstratiue fieri.
 Et e.g. trigesima demonstrationis conclu-
 sio nisi ab eo q. illis premissis usq. ad unum
 prima demonstrationis prima ac formaliter
 immediata principia recordare, saltem tunc
 resoluit, quanta trigesima demonstratiue
 oritur. Ex q. iterum confirmatur quod an-
 tea dictum e. potissima demonstratio in p-
 missis esse ac ex quovis huiusmodi dicitur
 di. per se, conclusionem u. tantum ex do.
 ordinarie: Ita p. et 4. modi habent q. p-
 in demonstrabiles, nisi q. etiam ex 4to dicatur
 et demonstrari posse in q. predicatur effectus
 aliquis de causa adaequata sed non proxima

ARTICULVS TERTIVS.

Explicantur Tertia, Quarta, et Quinta
 Condicio premissarum Demo-
 strationis PROPTER QUID.

Demonstratio Proprietas q. in constat ex natu-
 rali et immediati sed etiam ex notis ibi, p-
 quibus, aut q. conclusionis, ut docet Arist. c. 2. hoc q. dicitur
 e. n. inter has conditiones hoc dicitur quod dea a duobus p-
 habent explicata absolute sit, nullumq. respectu
 ad conclusionem habeant sed 3. reliqua sunt

In quo dif-
 ferat sequen-
 tes q. dicitur
 a duobus p-
 oribus.

respectiva, habentis statem ad conclusionem
qua premissa demonstratio debent esse
Tertia conditio, notiores. Tertia res gdi
tio, ut premissa est ut premissa sint notiores quam con-
missa sint no-
tiores, quam g-
ditio. nel maxime est demonstratio ignota ex notio-
se debet colligi: tum quia premissa sunt
immediata et per se nota conclusio immi-

Ancien axiomatum. Denique quia utoteles ait per quod una
ma statu. quodque tale et illud magis, sed conclusio
Propter quod
unumquodque
tale, et illud
magis.
cognoscitur per premissas; Ergo premissa
sunt magis nota. Ratio huius principii
numeratur inter axiomata philosophica et
ab alijs falsissimis declaratur. Sed in omni-
bus brevitatis causa ad eivertitatem defendenda
debet institui comparationem inter causam rea-
lem actu existentem et eivertitatem nondum produ-
ctam et in potentia esse existentem. Alioquin si con-
paratio fieret inter eam univocam eivertitatem
etiam actu existentem tunc effectus aequo nobilis fo-
ret quam sua causa: gilius. non est enim homo quam
pater, et equus quam aliam equam producit non est magis
equus quam ille quem producit, quamvis sit magis
talis quam equus in potentia sive producatum
nisi fieri intendam sed ut effectus actu existens

nobilior sit quam sua causa sicut magis ignis nobilior
est parva scintilla a qua productus est. Ita in nro proposito promissa demonstrationis
ratio cuiusque alterius discursus pro tempore vel
natura saltem quam inferatur et cognoscatur condu-
tio debet actu adeoque magis nota esse quam con-
clusio inferenda quae potentia tantum cognosci-
tur in promissis ut dicitur Aristoteles .c. v. lib.

Quod si quis tamen velit actualem promissam
cognitionem conferre cum actuali notitia conclu-
sionis, nilominus asserendum erit cognitione prin-
cipiorum formaliter immediatorum semper esse nobis
hoc rem essentialiter, cuius conclusio nisi de-
monstrata notitia. Qua de causa ab Aristotele .c. v.
vocatur domina omnium cognitionum Formaliter
immediatorum, dicitur quae scientia, eorum principiorum
sum quae actualiter tantum in mediata sunt, adeoque
demonstrata, eadem generis cum scientia
conclusionum atque idcirco praesens per se obiecti-
vis essentialis, quamvis accidentaliter ea perfectior
sit quoadmodum procedit ex praecognitione mediis qua
scientia conclusionis. His addit Aristoteles .c. c. v. N.B.

Cognitio promissam
formalem
mediatorum
semper nobis
habet notitia
demonstrata

non satis est ut principia demonstranti notiora sint
quam conclusio sed praeterea etiam aequae ratio a-
nario constare eadem debet, falsitatem eorum quae
eiusmodi principijs opponatur: nam addit his ver-

Axioma bis: Quia scilicet scientem, credulitate oportet
mutabilem esse, h. e. ab assensu scienti-
fico dinouere nullo modo posse: sed si circa p-
missas earumq; oppositas p-
missas non ita immu-
bilis est consequenter neq; circa conclusionem

Conditio 4. ex his demonstratam posset immutabilis
persistere. Quarta conditio est premissarum

potissima demonstrationis est, ut sint priores in ordine, q; g-
ditio ut reliqua, etiam auiprienda est de obiectio-
nis premissis; sensus enim non est, formales premissas
prius haberi in mente vel ore demonstrantis q; a
conclusionem, sed premissas obiectiuas earumq; beneficio
etiam formales, priores esse conclusionem, eo quod continent
necessariam causam p- quam conclusio vera est.

Causa. n. ut ex post predicamento constat, natura
Conditio 5. causa n. ut ex post predicamento constat, natura
est causa q; prior est suo effectui.

plex est, n. g. d. est quinta et ultima q; d. intelligatur sciendum est
essendo. Causa in cognoscendo dicitur q; d. in aliis aliis in cognoscendo.

arguendum q; quod in aliis aliis in cognoscendo dicitur q; d. in aliis aliis in cognoscendo.
Qua causa non est ad demonstrationem sed quid, sed
etiam ad demonstrationem. Quia, mo ad rem bonam
dignam respicitur. Causa in aliis aliis in cognoscendo est, a qua ut

causa in aliis aliis in cognoscendo dicitur q; d. in aliis aliis in cognoscendo.
pendet effectus aliis, ut a sole lumen et ca-
rendo duplex. Causa iterum duplex est, una Physica q; res.
est Physica. Causa iterum duplex est, una Physica q; res.
et metaphysice a suo effectui distinctione: Altera me-
sica. Physica seu Logica q; sola ratio ab effectu

differi, et presertim vocatur causa virtualis, quia quae
 ad intellectum nostrum comparata ad operandum effectum
 eam eam habet eandem virtutem quam vera et a-
 ctualis causa physica habet respectu sui effectus, p-
 vide. n. nos deducit in cognitione predicati in futuro
 ac si vera et physica talis predicati causa foret
 hoc pacto se habent. u. g. attributa diximus et licet
 sola ratione differant: nihilominus tamen habent eandem
 virtutem ad operandum, ut tamen respectu nostri intellectus alterius
 quasi causa sit, quam ab re metaphysici possunt
 veras de deo demonstrationes efficere huiusmodi est haec.

causa metaphy-
 sica dicitur
 etiam causa
 virtualis.

Omne immutabile est aeternum.

Deus est immutabilis.

Idem; Deus est aeternus.

Immutabilitas namque iuxta nostrum intelligendi modum
 virtualis causa aeternitatis dei.

Hae declarationes praemissa. S. Th. et Ferrari.

1. contra Gentes. c. 24. Gillig. l. p. tt. 4. c. 8. n.

12. et 13. Caiet. Tot. aliq. logici cum Aristotele

docent demonstrationis praemissa debere esse, seu pot-

est continere non modo causam in cognoscendo,

sed etiam in esse, scilicet virtutem. Quae con-

ditio ut etiam reliqua patet ex dicta scientia

sapientia tradita in qua dicebatur nos tunc scire

cum habemus causam C in esse D et scimus il-

lam et causam pp quam predicatum tam
necessario conveniat ~~sub~~ ut non possit; non
convenire. Deinde nisi virtualis causa suffi-
ceret, sequeretur metaphysicam et mathema-
tica veras Ideas non esse quodammodo passiones me-
taphysice quo tam de ente, tam de Deo solent
demonstrari, ut etiam mathematica pleraque
sunt, sola ratione a ~~sub~~ differunt;

Confirmatio quia intellectus noster per causam virtuale
perinde cognoscit rem aliter se habere non pos-
set, atque per physica seu realem.

Ad extremum circa predictas conditiones notandum est quod
docet ~~scilicet~~. v. r. non est naturam ut idem quod naturam
notis ac per se sit etiam notis ac per se quo ad nos;
singularia necodem modo cum sensu percipiuntur,
quo ad nos notiora et priora sunt Universalibus
quae solo intellectu cognoscuntur, et eodem modo autem
naturam priora ac consequenter notiora sunt suis sin-
gularibus. Similiter effectus licet causis suis naturam pro-
terioribus sint plerumque tamen quoad nos notiores
sunt, ac per se quam ratione cognoscuntur: quia illi ab
sensum cadunt, causa vero per se lateat.

Responsio ad Si quae an praemissa demonstratio naturam finem
an etiam quoad nos debeant esse priora ac notio-
res conclusionem demonstranda? Sed ex hoc ac cau-

ta Julia quam etiam sequuntur Tol. c. 2. et Con.
 q. 2. n. 3. sub finem utroq. modo debere esse priores
 de notiones. Naturā quidem quā eadem conclusionis con-
 tinent; quoad nos. n. quā alioq. conclusio ut pote ignota
 et promissus non posset nobis innotescere. Si ob-
 jicias item quod dicit non posse idem aliquo alio
 esse natura et simul etiam quoad nos prius ac notig.
 & deo primo, falso item nobis hic obijci; nam si
 qu. n. dicit, idem non posse quoad nos naturā
 notig simul esse ac prius; sed idem, non de eo ipso
 etiam nobis prius notum si scdm natura sua con-
 sideratum prius ac notig sit aliquo alio: sed con-
 trarium evenire posse ac plerumq. solere propter
 tim si loquamur de illo ordine quo nos propria
 inventionē et industria in rerū cognitionem deuen-
 iunt: tam. n. nil sit in illius nro quā prius aliquo
 modo fuerit in sensu. C. quem modum bene ex-
 ponit Tol. c. 14. sub finem, id quod prius
 in sensu nro inuenit a nobis prius etiam cog-
 noscitur, licet interim fortasse, multo posterius
 in veram naturā existere ceperit quam aliud
 quod sensu nro latet. Quo modo prius fumum
 quam ignē a quo proiescit cognoscimus et prius
 aliquam singularem rosam quā rosā eam sicut
 vineosatem quod prius est. Signatē dixi

Solutio Obi-
 ectionis ex dictis
 na ab ista
 et tradita est.

78

Loquendo de illo ordine dicitur quia si sermo sit
de cognitione et ordine doctrinae quae exli-
bris vel preceptis tibi accipiunt possunt et so-
lent Universalia singulis et cetera prius
quam effectus edoceri. Ideo idem, cum ydem
con. Item non ideo dicitur Universalis esse na-
tura et non quoad nos nobis tunc singularium
quod existimavit premissas de non tunc ten-
minis Universalibus constare quae conclusio-
ne, iam in utrisque ydem proressu tunc esse de-
beant, sicut leges syllogorum, ab arte. 1. Dicitur et
Fon. 3. Just. traditur. Sed hoc dictum attu-
lit. e. l. ut significaret quod cognitio magis Uni-
versalium pendet a notitia magis Universalium ac
singularium quae propria mentione prius per-
finitur Universalium notitiam et asserta-
tionem pendere ab Universalibus et cognitione pri-

Quomodo mixtura.

Inter idem
serant haec
conditiones
Ex doctrina 3. articulo
patet et discitur inter conditiones habent
applicatas, nam ut minimam rem discrepent et prio-
res posterioribus latius pateat: primum aliqua species
natio vera atque interim non esse immediata ut haec
Homo est diuersus, et ista. Triangulum habet
tres. primum deinde esse immediata ita ut non sit ge-
lusione notior quodammodo nulla immediata
tantum sicut se, non ut quoad nos sunt nota et

si virtualiter tunc immediata sunt per quae et ipsae
 demonstrantur tam ignota esse solent, quam aliqua
 conclusio per eas demonstranda. Praeterea o[mn]i
 quod alio notig[ur] e[st] etiam e[st] per illo saltem natura
 quandoq[ue]dem vniuersalia particularib[us] priora, et
 minus nota sunt. Deniq[ue] non quacumq[ue] priora
 sunt etiam sunt e[ss]e in essendo eoru[m] q[ui]b[us] priora
 sunt; nam per ut ex postpradicatione constat
 varijs modis accipitur, et bellum Troianum
 Danico per fuit, neq[ue] t[ame]n e[ss]e e[ss]e e[ss]e fuit. Fuit
 inter conditiones hactenq[ue] traditas e[st] satis mag
 nu[m] discrimen. Sed obijciat multo
 plures conditiones principiorum et praemi
 sum demonstratio in h[ab]et ab illo tractari;
 ut quando primam c. 2. et 7. tradit principi
 a demonstratio non debere e[ss]e e[ss]e plurib[us] sci
 entib[us] ac demonstratioib[us] sed propria; contra qua
 conditione peccasse ait resio quem Poissonem
 mathematicam q[ui] ex eor[um] principijs perperam co
 nat[us] e[st] demonstrare quadratam cituli etia ho
 dieis mathematicis adhuc ignotam. Deinde
 eode[m] .c. 7. docet idem fides principia demonstratio
 non debere e[ss]e extranea neq[ue] n. l. et, in t. 20.
 ex alio q[ui]re in aliud migrantem demonstrare: post
 ea in eodem .c. docet principia demonstratio e[ss]e

Debere eterna et incorruptibilia. Adeo, ut
 Conditiones, id genus conditiones ad sapientias, sed uti faci
 alia quae de posse, et prima quae vel ad ultima. Etes
 7. requit, nim principia no possunt rei demonstranda
 facit redur, cum ad p. p. d. propria nisi sint universalis posteriori
 dicitur. stice, adeoq, ratio vera, iuxta istu gradu
 necessitatis atq, eo ipso etiam no sunt extra
 nea quodam cum factis recipiantur. Deniq,
 etiam sunt eterna qd ppositam ratio vera
 e, fere nil aliud e, quam p petuo vera ee
 atq, eterna et incorruptibilia. Similiter eo i
 pro, quod pvenisse demonstratio iuxta ista
 conditione continere debent caam adaequatam
 et cum effectu suo recipibilem etiam sunt p
 pta, et o caa nec extranea, atq, etiam a
 terra. Clara de his legi poterunt apud
 Sol. super. c. c. 7.

ARTICULVS QVARTVS

Quotuplicia sint Principia De monstrationis

Dftio prin
 cipioru. **M**entes expositis varijs principioru conditio no tanu
 de m. s. c. definit principia his verbis. Quicq,
 vera sunt, a. in unoquoq, genere appello ea, q, quod
 sunt, o contingit monstrare. Ob qua caam e

hanc vocantur in demonstrabilia et in mediata, et per
se nota, ut constat ex. n. 2. et haec ^{haec sunt} ~~definitio~~ ^{tantum}
definiuntur ea principia q̄ formaliter immediata et oīo ^{haec sunt} ~~definitio~~ ^{tantum}
prima sunt et q̄ sp̄ta principia dicuntur: nā ^{haec sunt} ~~definitio~~ ^{tantum}
virtualiter tantum immediata sunt ō sunt sp̄ta ^{haec sunt} ~~definitio~~ ^{tantum}
dica principia sed cum demonstrantur sunt conclusio-
nes; cum u. postea sumuntur ad aliqd̄ aliud proban-
dum tunc q̄dem aliquo modo etiam possunt dici
principia sed tū in illa demonstratōe, q̄ ex q̄ suis
conficitur.

Deinde dividit ^{dividuntur} ~~definitio~~ ^{tantum}
f̄torem principia a se definita ^{dividuntur} ~~definitio~~ ^{tantum}
in ^{dividuntur} ~~definitio~~ ^{tantum}
Communia et Propria. Communia dicuntur ^{dividuntur} ~~definitio~~ ^{tantum}
q̄ pluribz demonstratōibz q̄ scientijs conveniunt, q̄an-
tia sunt ista: Totum ē maius sua parte; si ab
equalibz equalia demas, q̄a relinquuntur etiā
sunt equalia, q̄ docet in sua cōtate nulli par-
ticulari scientia ē utilia sed debere p̄portionali-
ter ad singularem scientiam materiam limitati
Vnde Geometria. u. g. priore principio ad hanc
modum limitato utitur, Tota magnitudo, ē ma-
ior sua parte. Arithmetica hoc modo, Totus na-
merus maior ē qualibet suarum partium etc. 
Vocari solent ista principia praesentim tunc q̄
sua communitate retinent, a graecis axiomata
a latinis u. dignitates quasi p̄ alijs p̄p̄tibz digna

Abg. fides et assensu prebeatur q̄ proinde ab
omnibus describuntur sic in singulari numero: *Apri-*
matie. omnia e quod necesse e esse pp̄ ipsum; et necesse
e videri. Sensu e aprioma est p̄p̄oio q̄ non
p̄ aliam sed per se ip̄ta innotescit et cui ne-
cessario ab oibz prebetur assensu. Vno verbo
aprioma aliud non e quam immediata et per se
nota etiam quoad nos p̄p̄oio q̄ oibz ita ma-
nife sta e ut ab ea dissentire nullo possit
q̄ vocabula ac terminos illig recte peregerit.
Si *Arti* obuias ep. l. Peri. Omne quod
q̄ affirmari negari posse et vicissim. Re-
spondet. c. c. 8. signodi apriomata externa q̄
den orate negari posse interna u. o. posse.
et licet ea p̄p̄iam exteris negatit inloning
ni mentis ydem fidem habere; demonst. rason.
u. o. respicere ad verba externa; sed ad ra-
tionem internam. Deniq̄ idem *Arti*
coibz p̄p̄iis seu apriomatis etiam annue-
rat ista dno: Affirmatio et Negatio de a-
dem eo non sunt simul vera; neq̄ etiam simul
falsa. Sicut docet expresse q̄dem et in sua com-
munitate accepta, non poni in demonstrationi-
particularibus sed in generali tantum et restricta

ad particularium scientiarum materias. Dum n.
 u. g. physicy ait: oē corpꝫ naturale ē mobile
 tacite simul his principijs utitur qd oē hō
 & vero habet quod ait simul etiam habet &
 falso quod non sit mobile.

Propria sunt q̄ in singulis scientijs fiunt, cuiusmodi
 in Geometria u. g. ē hoc: Linea ē longitudo sine
latitudine. In logica; Demonstratio ē syllo-
gizans scientiam. In physica, homo ē at
 rationale, de q̄bꝫ principijs docet Arto, in scienti-
 is particularibus supponi sine oī p̄bāc; tam quod
 uera sint; tam quod eorum p̄bāc existant.

Diuiduntur tripartitam: nam quaedā dicuntur hys ^{Principia} propria
 p̄theses. h. e. suppositiones: quaedā ^{tripliciter} postulata
 et petitiones: quaedam definitiones; Cuius divisionis
 fundamentum ē, quod principia propria speciali-
 um scientiarum plerumq̄ constant terminis q̄
 non satis noti sunt ijs q̄ accedunt ad eiusmodi
 scientias discendas. Ut igr̄ p̄fecty et p̄gressy
 aliq̄ ab eiusmodi discipulo fiat, oportet eum mi-
 erō, iuxta eisdem p̄bāc consilium, multa q̄ non
 dum perspicacē satis intelligit, credere. Et ut
 p̄tinua aliqua principia ipsi p̄ponantur quaedā

libenter credit, is assentiendo: de quibusdam
vero subdubitat aliquando, nō forte etiam con-
trariam opinionē habet. Suppositio
ē eimodi principium quod licet a doctore
saltem a posteriore demonstrari et discipulo
probari possit, supponitur tū sine demon-
stratione, eodē annente, illud q̄ credente.

Postulatum u. seu petitiō ē principium a doctore sine
demonstratione sumptum de quo tamen discipulus
dubitat, uel etiam contrariam forte opinionē habet.
Ex quo colligitur suppositionē et petitiōnem sola
ratiō quando q̄ differre tūdem eadem numero pro-
positio respectu eius discipuli a quo creditur hypothe-
sis ac suppositio ē: respectu alterius u. q̄ eam nō
dum credit postulatum siue petitiō uocatur.

Ab utriusq̄ distictio duplici discrimine dis-
cernit primo q̄a suppositio ac petitiō sunt integre
propositiōes, distictio non autem, quod etiam docet For-
s. Inst. c. 1. Quod si distictio ut interdū solet
per tota enunciationē in qua etiam definitum posi-
tur auiperens tunc nil differret a principio con-
cepto, foretq̄, aut suppositio si eam concederet
discipulus, aut postulatum si nō crederet. Secundū
discrimen ex priore sequitur q̄a distictio in enun-
ciatiōe non fit nec ē. Vniuersalis nec particularis

C. prioristica.) Sed suppositiones et petitiones vel
sunt universales, vel particulares. In huius doctrinae
harumq; divisionum exempla desiderat in special
initium. l. r. Euclidis in quo primo loco ponuntur
36 definitioes q; q; possunt fieri totidem principia
demonstrationum geometricarum. Deinde sequun-
tur 7 petitiones seu postulata in q; continen-
tur etiam suppositiones q; patu a petitionib; di-
crepant Postea sequuntur 20 axiomata seu
principia plarib; scientijs communa q; principioru
genera licet in alijs etiam oib; ac singulis scien-
tj; reperiantur a primis tñ earu inventotib;
in nulla alia fuerunt ita distincta et tam clara
methodo explicata q; ab Euclidē in mathematicis.

Post divisionē principioru Aris. c. g. tractat de in-
terrogatione et disputatione scientiali, docetq; qua-
tum differat demonstrativa interrogatio a Diale-
ctica q; apud Tolet. vel alios legi poterunt.

TERCIA PARTIS, AVISVS LIBRj.

De Divisione Demonstrationis in PROPTER QUID, et QVIA.

Doctrina Aris, quam in c. 10. de hac Divisione tradit

breuiter sic se habere uident. Demonstratio
latissime accepta est syllogismus constans ex propositis
ueris et euentibus: Necessarijs in qua, quae
teste Aristotele, c. 6. oēs qui uidentur contra aliquam
demonstrationem probare conantes eam non esse de
monstratione hoc utuntur medio. Quod non sit pro
necessarijs adeo ut ibidem illos fatuos nominet
et ex probabiliter ueris existimant se aliquid de
monstrasse, additque medium contingens nec in de
monstratione. Propter quod, nec quae per se, posse
ullam conclusionem necessariam probare: sed non mi
nus uaria demonstrationi est euentia propositio
quam necessitas alia non signentur scientiam
sed fidem tantum.

Diuidi. a. j.
Demonstratio tam lato sumpta tamquam genus diuisio
diuiditur in duas species, quarum nobilissima ac potis
sima uocatur demonstratio propter quod; Altera
minus nobilis dicitur demonstratio quia.

Demonstratio propter quod est illa, in qua aliquid
per ueram, adequatam, et proximam suam causam
probatur, iuxta doctrinam Aristotele, 1. Post. c. 17.

*Demonstratio
propter quod
est quae in se
definita est.*
Breuiter dicitur per demonstrationem propter quod
est eam quae ab Aristotele supra definita
est, et habere applicata. Subdiuidi porro
haec demonstratio pro uarietate mediatorum fit

in varias species subalternas et Infimas. Eiusd. et demon
 Demonstratio, *EVSA*, est, qua aliquid de alio probatur tratio EVSA!
 per aliquem effectum, vel per causam remotam et
 inadeguam. Per effectum nunquam quæ non o-
 portet se ipsa a sua causa diversa et nota do-
 ctinam. a. 3. Vocatur a. hac demonstratio
 a grecis τὸ ὄτι, a latinis u. demonstratio
EVSA, quod per eam fieri solent probatur, quam
 predicatum connexio fito. Potissima u. notis
 to dicitur demonstratio Propriet. EV,
 cum per eam etiam causa proxima per quam pred-
 icatum fito me ostendatur.

Demonstratio *EVSA* duplex est, una qua per effectum
 etiam aliquem nobis notiore aliquid de alio pro-
 bang, et etiam vocatur demonstratio a Doctore
 ore, quod omni effectus est potior sua causa.

Item demonstratio signi, qua effectus sunt notiores
 quam ipsorum causa, ac promde eorum signa natura-
 lia: quoniam fang est effectus et naturale signum
 ignis latentis. Commodè tamen notat Tol. c. b. q. 1.
 fund. 2. signum huiusmodi debere habere naturam
 connexionem cum sua causa. Posterea. S. Th.
 etiam docet fieri posse ut causa quoad nos notior
 sit suo effectui, nisi quo casu est effectus causa, sed causa

effectus occulti, signum est. Ita docet in
1. p. q. 70. a. 2. ad 2m. et in 3. p. q. 70. a.
ad 1. et 2. genti? etiam Tol. Jun. v. Aug.
demonstratio? scilicet in hoc. 10. c. hoc duo ex-
empla habet.

Quod corpus lucidum non scintillat, est opacum.
Sed 7. planetae sunt corpora lucentia
et non scintillantia

Isti planetae sunt prope nos, h. e. non
ita remoti, quomodo stellae firmamenti
In hoc exemplo non scintillare habet se per mo-
dum effectus respectu proximitatis quae propin-
quitas est cum se quam planetae nobis non viden-
tur scintillare.

Secundum exemplum.

(Rotunda)

Quod id quod illuminatur, circulariter est
Sed Luna illuminatur circulariter
Igitur est rotunda.

Tamen si a. rotunditas Luna sit causa circularis
illuminationis, illuminationis tamen quam sensu percipi-
mus notioe illa est. Verum hanc demonstrati-
onem dicit scilicet coniecti posse in demonstrati-
one. Propter quod a priori dicitur magis extrema
in mediam, et media in maiora extrema commutari.

Altera demonstratio EVSA est per quam aliquid
per causam remotam et inadæquata probatur
quam Aristoteles ait semper esse negativam; atque in eadem
syllogorum figura tamen conficitur ut in hoc exemplo patet

Omnes quod respirat est animal

Nully paries est animal

Ergo nully paries respirat

Circa quod ex exemplum sciendum est quod careere pulmo
ne sit causa adæquata et proxima propter quam aliquid
non respiret; At non esse animal est causa remota
tamen et inadæquata cur aliquid non respiret, neque
in omnia animalia respirant, cum multa pulmono
careant; Quia tamen nil respirat nisi animal sit
ideo per negationem animalis recte demonstratur
aliquid non respirare quamvis non per veram causam
Huius exemplo subiungit Aristoteles causas remotas affini-
latis scilicet quod per Hyperbole et exsuperationem aliquando
dicuntur quod nimirum plus respondet quam interroga-
tum fuerit. iniqui modi responsum ait fuisse iniquam Man-
charisidis philosophi ex Scythia oriundi. Nam
Athenis versans cerneret foeminas vino ebrias
et pro ebrietate tibijs canentes ac saltantes, ro-
gatus a quodam an etiam apud Schythas eiusmodi sal-
tatrices ac tibiicinas essent, Argenteus respondens dixit

111
multo pl^us quā q^ueritur, ne vites q^uidem ibi esse:
quasi diceret o^{mn}i t^{em}p^{or}e nulla eiq^uemodi^{us} bestia in mea
patria sed ne vites q^uae sunt, q^uae erant causa ual^{id}e
de remota eiq^uemodi^{us} tibi^{ci}na: nā o^{mn}i est vites est
propina cāa ut non sint uas, nō est uas, est pro
pina cāa ut non sit vinum: non est vinum,
ut o^{mn}i m^{er}ebantur: non m^{er}ebantur demū est cāa p^{ro}
pina ut o^{mn}i sint eiq^uemodi^{us} tibi^{ci}nes. Porro ex
hoc responso sic ex^{tr}ahunt q^uae de^{mon}strāem:

Non sunt tibi^{ci}nes ubi o^{mn}i sunt vites

Sed apud Scythas non sunt vites

Ergo apud Scythas non sunt tibi^{ci}nes

In fine huius partis notari etiam p^{ro} p^{ri}mo,
quasi nōe demonstrationis Dilectus p^{ro} v^{er}o, et
a p^{ri}ore, sage intelligitur potissima ex^{tr}actissima
demonstratio cuius conditiones m. p. et. v. p^{ro} p^{ri}mo
Arte exponimus non min^{us} tamen frequenter etiam ali
as demonstrationes q^uae per rāa aliq^uos effect^{us} ostē
ditur vocari demonstrationes Dilectus p^{ro} v^{er}o
demonstrationes a p^{ro} p^{ri}mo d^{em}modo ex p^{ro} p^{ri}mo
tionib^{us} necessariis et o^{mn}i d^{em}ntib^{us} seu p^{ro} p^{ri}mo
constant licet o^{mn}i contineant p^{ro} p^{ri}mo v^{er}o
posteriorit^{er} neg^{at} cāa p^{ri}mo et ad^{equ}atam.

Secundo notandū vīs demonstrationes q̄ ō sunt potis-
sima reduci sese ad demonstrationē **Quarta**. Ideoq̄
multo plures species eī subalternas et infimas, q̄ā
potissima demonstrationis de q̄bus speciebus aliqua
sicut digna legi possunt apud **Tol. c. c. l. q. r.**
et. c. 10. n. g. In. r.

Terzio, demonstrationes reciprocas q̄bus nimirum
cāa p̄ effectus et vicissim ex causis effectus demon-
strantur. ad unā eandem scientiam totā spectā-
re: ut ex pressis docet **Artes m. h. c. 10.** q̄ tunc
addit saepe fieri ut demonstratio **Propria** quid
et **Usa** ad diuersas scientias pertineat, uide-
licet ad subalternā et subalternatā, de q̄bus
infra. Deniq̄ p̄ter diuisiones iam explica-
tas aliter etiam diuiditur demonstratio ab **Ale.**
infra. c. 20. et 21. et 22. quas diuisiones ibidem
etiam in sinuabim.

QUARTA PARS. PRIMII LIBRI POSTERIORVM.

De forma Demonstrationis

Capite u. docet **Artes** demonstrationē **Propria**
q̄ vīs potissima, m. 1. tantum modo 1. figura q̄ **Bar-**
bara dicitur, optui debere ac posse. Idq̄ probat

experiencia demum per se scijs mathematicis q̄ habeat potissimas
et nobilissimas demonstrationes easq̄ oēs in s. Fig.
et .j. modo. Ratio est q̄a in nullo alio modo nec
figura servari possunt conditiones premissarum
demonstrationis in eadē parte explicato; neq̄ in
alijs modis et figuris aliqd affirmativum, unive-
rsaliter concludi potest. Quod attinet ad alias
demonstrationes q̄ o sunt potissima possunt illo
p̄ varietate mediocrū et conclusionū probandū autē
in alijs etiam figuris ac modis fieri, ut praedictū
c. 10. patet, ex ep. c. 17. infra. Quia de hui-
c. et .j. doctrina legi possunt apud Tol. q̄ in postre-
ma parte capituli, bene explicat doctrinā huius,
de negativis propositionibz immediatis qbz plura ad
dit. c. 17. n. 8.

QUINTA PARS. DE Ignorantia ac Pseudographo Syllogismo.

Cum eadem scientia contrariorum sit C. mediocrum
tam de morbo quam de sanitate, et physica tam de
navis quā de loco, et ethica tam de virtutibus quā de vici-
tutibus agunt. Deo etiam huius, explicata habetur,
ut cumq̄ naturā demonstratiui Syllogismi et

Scientia, deinceps in c. 12. 13. 14. agit de Ignorantia
 q̄ opponitur Jura, et de pseudographo Jyllo q̄ demon-
 strationi opponitur. Docet a. Ignorantia eē dupli-
 cē. Una vocatur pura negationis; Altera pra-
 va dispositionis; quae a se invicē fere sic diffe-
 runt quā non bonum, vel non bonitas differat a
 malo sine malitia. Illa .n. ē solis bonitatis negatio
 ista .n. ē eidem negatio, cum superaddito habitu pra-
 vo q̄ malitia dicit vitium dicitur. Similiter Igno-
 rantia pura negationis ē mera absentia et negatio
 cognitionis alicujus rei qualis ē in juvenis, auctis,
 et oibz alijs hominibz, respectu eorū rerū quas
 oīo ignorant. Cuius un sint multa caē praeser-
 tim accidentaria ut negligentia, desidia, morbositas.
 Artes t̄i s̄i Praemissis .c. 14. unam etiam tantam
 affigat eamq̄ necessariam docens eam q̄ a nativi-
 tate aliquo sensu privaty s̄i t̄o posse propria inex-
 tione eorum q̄ tali sensu percipi solent scientiam ac-
 quere .n. g. eorum scientiam de coloribz, ut bene
 applicat Tot. c. 14.

Ignorantia praeva dispositionis ē cum t̄o modo ignora-
 ng aliquid sed praeterea etiam de eodem aliqua falsam
 opinionem ac persuasionē habens quod auctore Arte du-
 pliciter p̄t fieri. Uno modo sine t̄o Jyllo q̄ nimis
 dispositio
 ter eō habet.

vel auctoritate vel uana experientia aut exemplo
aut consuetudine ducti et decepti arbitramur aliqd
quod uerum ita e' ut q' uisui nimis fidens cre-
deret solẽm esse maiorem quam sã piteũ uel rotũ
dũ mensam. Alio modo hæc ignorantia contingit
per syllogismũ cuius uel utramq' propositionẽ falsã uel
alterã saltem et consequẽtẽ etiam falsã conclusionẽ
ex ijs illatam q' uera habemus. Quod si etiam q'
necessario uera, tunc uocatur syllogismus pseudo-graphus.
Plura de his legi possunt apud Toletum.

SEXTA ET VLTIMA LI- BRI PRIMI PARS.

Doctrinam hanc quam in ultima huius libri parte tra-
didit, sequentibus promittis obiter perstringens.
Primum, numerus mediorum et principiorum demonstrati-
onis esse esse infinitum, sed finitum ut fusi docetur ab
Aristotele. c. 15. usq. ad 20. Quæ doctrina non modo
uera e', in principijs et promissis demonstrationis sed
etiam quoad aliorum syllogismorum propositiones, etiam

noie vniuersali demonstrationis est ea per quam aliquid
predicatum posterioris est vniuersale, de adaequa
to suo subiecto probatur, ut sensibile de aere et habere
3. de de triangulo. Particularis. u. Demonstratio
dicitur per quam aliquid predicatum vniuersale
de adaequato ac primo suo subiecto sed de aliqua
illius specie ac parte subiecta concluditur, ut sensibile
de homine, habere tres de Isosceles. Le
gatur Tolety.

Tertium, de scientiarum certitudine. c. 23. Ter
tia per quam simul cognoscimus $QVTA$ et $LRQD$
 IRA $QVTD$ certior est ea per quam tunc cognosci
mus $QVTA$. Secundo quo magis aliqua scientia
abstrahit a materia sensibili eo certior est. Hinc
Arithmetica, quae numerum precise et abstracte sum
ptum habet per obiectum. Hinc teste certior est musica
quae numerum sonorum adeoque sensibilem conside
rat: sed de scientiarum abstractione plura dice
da erunt infra. Tertia scientia quae uersatur
circa obiectum simpliciter est certior alia quae circa
obiectum magis compositum pluribusque conuolutum
uersatur. Hinc licet Geometria et Arith
metica aequaliter a materia sensibili abstrahant
Arithmetica tamen eodem teste auctor certior est Geo
metria eo quod illa numerum et unitatem simpliciter

imo et sine omni adiectione considerat. Haec u. conti-
nua et facta q̄ habent positionē inota dicta in
predic. Quantitatis.

Quantū de unitate et diuersitate scientiarū, in
idem. c. 23. Artes ita docet. Una scientia ē q̄ ^{est} quana disti-
ctū ē unig generis, quacūq; ex primis componatur, et
partes sunt aut affectiones horum **PER S^oQ.**

Ex q̄b; mitatissimis uerbis Louanienses, br.
g. c. v. cum Alberto Magno et Themiſtio et
alijs has 7 conditiones eliciunt ad unitatem scia ^{Prima conditio}
necessaria. ^{ut sciam ut} Primum ut Genus scibile, h. e. ^{tributio}
attributiois ō sit aequalum casu, sed uel ^{ō sit aequalum} unum
cum uti in phisica corp; naturale, in Geometria
Continuum, uel saltem Analogum, ut in Metaphisica, 2.
Ex. Legatur q. 4. proemij. a. v. Secunda conditio ^{ut principia}
ut Principia propria tum Completa tum Incompleta ^{unig generis}
qualia sunt materia et forma in Phisica in Logica uero 3.
conceptus et notia, sint unig generis scibile, sed ^{ut idem situm}
quod unum ē. Tertia, ut idem ^{habeat alia} situm habeat ^{partes sub-}
tes, nempe subiectiuas tūq; totum quoddā ^{restriunt.} uniuersale ^{restriunt.}
Sicut mod; disserendi habet ^{disticta} diuisione ^{et argu-}
mentōra, et ^{est} 10 predicamenta. Item ^{fortan}
et flui deas. Quarta ut ^{sciam} situm etiam habeat aliqua
proprietates seu passiones q̄ ipsi in ^{idō} modo ^{per}

Se conveniat et de illo et speciatim de uno utraque
possint. Diverse. n. Scientia sic ab eodem

*Diffia Diversa
tam scientia
atam.*

Arte describuntur. Quatuor principia neque ex eis
de, neque altera ex alteris sunt. Quibus verbis duae
conditiones comprehenduntur: ac defectu prioris
Scientia de animalibus diversa est a scientia de
plantis, quoniam ex eisdem primis principijs tam
incomplexis nempe ex Materia et Forma tum
etiam Complexis pendet: Propter posterioris
defectum Scientia de haec etiam est diversa a
Scientia de animali. Praeterea ut scientiarum
diversitas tanto melius percipiatur addit Aristoteles
alia duo signa quae apud Toletum legi possunt, ex quibus
etiam notandum Artem in h. c. tractare de unitate
et diversitate totalium Scientiarum qualis
est physica, logica etc. non de partiali, quae tamen
circa unam aliquam conclusionem demonstranda versatur.

Quinque; ex eodem c. 23. unius rei ac conclusionis
plures demonstrationes. ac possunt non solum
ex uno ordine, verum etiam ex diverso. Quibus
demonstrationes ex uno et eodem ordine sunt quae con-
stant medijs pertinentibus ad unum genus tantum, et
efficientis aut finalis si nimirum aliquid per remota
et propinquas causas demonstratur. Diversi ordinis
demonstrationes sunt quarum media de se magis

*Quid sit de
demonstratione
ex eodem ordine
ad?*

*Quid sit demon-
stratione
diversi ordinis?*

ex sinceris causarum generibus vel si unum sit causa
 alterum effectus d. accipit a. Artes demonstratione
 lato ac generice qd si de potissima ferms foret tunc
 unig rei tantu una pte ee demonstratio potissima
 quandoqdem Arte authore unig caigq rei tantu una
 e cae proxima et adequata.

Septim. Resum fortuitaram q silicet raro et
 per accidens eveniunt o e scientia, ad tantu ne
 cessariu aut certe earum q plerunq eveniunt
 Posterea per sensu solum, non habetur demonstratio
 na scientia eo quod scientia demonstrativa tantu sit
 rerum universalium: sensu u. tantu singularia
 percipiat. Quam doctrina artes .c. 24. his ver
 by exemplis illustrans ait: Tametsi oculis armen
 seng. triangulam habere 3 angulos et adhuc no per
 ceuemq qd per sensum, tantu habens particulare
 cognitione de uno illo triangulo quem videmus; que
 veremq a. cognitionem universalem de o trian
 gulo atq adeo etiam de triangulis quos nunquam
 vidissemq nec visuri eemq. Altera exemplum
 e: si supra lunam positi videremq illam de
 ficere ac terram inter Solem et Luna interyui
 necdum generaliter sciremq interpositione terre ee
 causam omnis ecclipsis. Utiles igit sensitiva qd

in hoc prout
 ante demon
 stratio latius
 no 4m pro
 potissima.

cognitio e ad demonstratiua scientiam agra
dam, ipsa tñ nec vera scientia e, nec sufficit.
Septimum. Non omnium Tythosum multo minus
niam demonstratiua ac scientiarum eadē e pñ
cipia possant: sed singula tibi propria habent
q̄ alijs accomodari o possant: ut fusiã docet Ar.
Metelas. c. 25.

Octauum. Artes. c. 26. scientiam ab opinione distin
guit tum rãoe obiectorum. Nam scientia versan
tur circa res necessarias: Opinio a. ad conting
entes tum rãoe p̄titi; nam scientia illo doctus
ni eodem homine simul cum opinione e nō p̄t; de
q̄b̄g plura dicentur infra. Legi mittem potest
Iol. Super. c. c. 26.

Tandem ad extremū docet qd sit solertia seu
sagacitas et acumen, ad qua dua conditiones re
quarantur. Prima ut q̄ recte coniectet. h. e.
uersam mediam sine causam rei demonstranda inueni
at. Secunda ut hoc quam brevissimo tempore
faciat. Sumitur itaq̄ solertia et acumen vel
pro facultate naturali qua mediam demonstrati
ui celestiter inuenimus, vel pro ipsa operatione actus.

LIBER SECVNDVS

POSTERIORVM.

De quaesitis ex cap. 1. et 2do.

Videatur iste liber esse Supplementum prioris, quandoquidem Artes aliqua quae in superiore obiter attingit hic ex artibus et figuris applicat praesertim u. medium demonstrationis. Nostri huius libri doctrinam sequentibus assertionibus complectentur.

De quaesitis ex capite Primo et Secundo.

Assertio Prima.

Tot sunt quaestiones seu quaesita quod scita nimirum haec quatuor. Si est, et an res aliqua est. 2. Quid est. 3. Qualis est. 4. Propter quid talis est. u. g. de Deo quasi primum scilicet An sit? deinde Quid sit? postea an sit omnipotens? deum u. sit omnipotens. Notandum ex Artibus 2. prioribus quaestiones esse simplices, posteriores u. compositas.

Simplex quaestio est ad quam respondetur per enunciationem de secundo adiacentem ut Homo est animal rationale est. Composita quaestio est ad quam respondetur per enunciationem de tertio adiacentem ut homo est sensibilis etc. Praeterea duae complexae quaestiones uidentur esse accidentium tantum: Incomplexae a.

204
tam ~~substantia~~ quam Accidentium. Nam sicut q̄ritur
an et q̄d sit Eclipsis q̄ ē accidens Lunae sic
etiam quoad p̄t an et q̄d sit homo.

Notandum 2do, scita ac scientiam hū ab arte
late usurpatis, presentim pro cognitione certa uten-
tiam notat Tol. c. 1. n. 1.

2.
Oibz his 4. questionibz quæritur medium ac cau-
sa rei, vel implicite quod sit per 3 priores
questiones; vel explicite quod sit. per 4am,
ut plurius docet Tol.

3.
Prima questio seu existentia de nulla re crea-
ta p̄t demonstrari proprie dicta demonstratio
nō eo quod existentia sit predicatū gtingens
eōdem cōm Intiam; de Deo tū demonstrari p̄t
demonstratōe quia eo illig effecti et q̄d ē demon-
stratione proprie dicta q̄ nimirū eo pro p̄oibz cau-
santibz et nazi constat ac docet Theologi et
Metaph. q̄n dca postrema quest. demonstrati
possint extra controversiam ē: ad de rda dabit
tatur, nimirū an rei quidditate de illa re cui q̄d
ditas ē demonstrari possit. De q̄ controversia
Aristes a. c. 3. usq̄ ad. 10. ita disputat ut in 3to
4. 5. 6. ac. 7. c. tantum opponat difficultates p̄t

rationes in contrarium, dubitandi gratia. Et demum in
8^{mo} 9^{mo} ac 10^{mo} suam Intiam afferat

An et quomodo rei quidditas possit probari?

4.

Ut alicui rei quidditas demonstrari vel definiti possit
necesse est eam gerere actu vel saltem potentia. Hinc figu-
menta ut centaury, chymara diagid q^{ue} possunt defini-
niti definitione Quid Rei, ad tm d^{ist}inctio Quid Nois,
at dicitur scilicet c. 7. his verbis. Necesse est in cognoscere
centem, I vs. b Est homo! vel aliud quod cognoscere
etiam quod edignon Est. n. nally nonis? Quid sil, sed
qd significet oratio vel nomen ut cum dicitur hyrcos =
ceasar. qd a sit hircosum cognoscit non sit. et. c. 8.
ait, querere qd sil? cum ignoretur an sit? e nil querere
et proinde univ^{er}sam etiam dicitur supradictas q^{ue} rationes
talem inter se ordine ad unum illam habere ut postea
rationes sine prioribus suis nequeant atq; eo ipso quod
aliqua una ex posterioribus nois, etiam prioris nosse.
Qua de causa etiam in. p. l. p. v. dicitur ante demon-
strationem Propter Quid 2. praecognoscenda est
de q^{ue}to; nimirum quod sil et quid sil.

Quaedam praedicata quidditativa sunt immediata, et
demonstrari a Priori nequeant: Alia sunt media
ta, ac demonstrari possunt. Ita dicitur idem scilicet
c. 8. et praeterea in tit. 10. A Priori dicitur, qm etiam
an Immediata et prima principia possunt Inductioe

exemplo et alij quodis, a posteriori declarari
et ostendi, ut in *1^a 2^a c. 10.* ois docent, p^o eam
rationem, quam supra. p. 2. a. 2. deditur, q^o nimirum
licet aliqd scdm naturam suam per se notu et im-
mediatum sit, p^o tñ quodam not ignotum e.

Idem
re causam
quod et
procedit.

Ante hanc assentionem supponit *1^a 2^a c. 8.* idē
quod querere ac scire eam p^o qua aliqua res
sit, et querere ac scire q^o illa res sit, q^o e
quod e in rerum natura per suam eam e, q^o
eā facit illud e poniturq^o in ipsis quidditate
prosertim si eā intrinseca sit: sic rationalitas
e eā formalis per quam homo e, e^o homis
nis quidditas et ponitur in eisdem d^o hanc.

Supponendū 2^o, quod cum. *8. Th. ex eodē*
1^a 2^a c. 10. bn docet Tol. q^o e causata q^o nū
inter q^o p^oimum locum tenet finis. 2^o efficiens.
3. forma e ut contra Tolet. tñ docet *8. Th.*
1. 8 3 4. et ultimum materia. quo etiam om-
dine sese invicem possunt demonstrare si q^odem
loquamur de ordine naturae: nā si de ordine
cognitionis nra sermo sit fieri p^o ut materia
sit p^o forma, et efficiens p^o fine nra
lesat, qudm etiam infra. c. 11. ipse *1^a 2^a c. 10.* docet
eam efficientem et finalem sese mutuo demonstrare

Aditad
in supra.

Supponendum 3^o, Quidditatem aliquando accipit
p^ose ac metaphysica, aliquando late ac logica.

Quidditate pressè sumptam considerantur inia et praesentim forma, ut etiam a Por. v. Inst. doctus c. 4. Finis a. atq. efficiens sunt viae gottin. sed tñ extra quidditatem hoc modo sumptam: ^{Est dicitur} ^{latè sumpta!}
 Quidditas latè sumpta dicitur quod ponitur in alio cui rei essentia, notaturq. p̄ logica quidditas, eo quod logica est id quod in alio cui rei essentia centrali ponitur, vocat predicatorum centrale, et quidditas huius, quia ipsi ō est rerum naturas et essentias, subtilis et abstrahi, et exacte distinguere eas ab iis conditionibus sine quibus significati et definiti ō possunt: Sed metaphysicis rerum essentias inter se distinguere ne debet nullam predicatorum pro quidditate agnoscere nisi quod verae intime alio cui rei essentiam constituit. Hinc licet Logici iam Arist. 1. Post. b. g. dicant p̄b̄ta esse de essentia et dicitur accidentium quia ipsis per se in eodem modo in natura metaphysicis tñ negat p̄b̄ta esse de essentia rerum passivum docet, cum eodem Arist. m. 7. met. accidentia per additamentum definiti, h. e. per aliquid quod licet de eorum essentia ō sit additamentum tñ e, si perfecta et definitivam eorum cognitionem habere, velingit et confirmat etiam haec suppositio ex Arist. cū m. c. c. docet unam quidditatem per aliam monstrari in excerpta addunt dicitur eodysis q̄ centraliter per causam quasi formalem definitur defectus seu privatio luminis

in Luna, quā quidditate et effluem aut ipse non
strasi per interpositionē terre tūq̄ per aliam
quidditatem et effluem eclipfis in in interposi-
tio terre nō videatur sē predicatū verē et
metaphysicē quidditativam eclipfis, quādam tūq̄
eā potius quasi efficit illam.

Hic positae assertionem probat exempla Metis, q̄ apud
ipsum et Tol. legantur, et haec ratio q̄a unig rei tot
sunt Effluēs ac quidditates (saltem logica) quot e
eīdem eāe sunt, et sequitur ea quidditas q̄a propria
et prima causa nempe finali definitur immediata
eāe ac indemonstrabilis a p̄ione. Cetera oēs po-
terant demonstrari.

Hic tū addendum quod ex cōi. Julia etiam Tol. et
Aub. c. 10. non dōs res omnia q̄ causā genera
habere saltem sub ea considerationē, qua ad dignā
centam scientiam. n. q̄ mathematicā aut physicā referuntur,
ter, nam res metaphysica, ut angeli; oīo nō hnt
eāam materialem; mathematica dicuntur sola for-
mā habere oīdem absolute, ut bñ interpretatur
l. 8. S. Th. ad p̄ib. illa rāōe formali ac consi-
deratione, sub qua a mathematicis tractantur, illi
n. numerum et ~~est~~ magnitudinē q̄ sunt forma acci-
dentales de predicamento Quantitatis p̄cisi et
tūm se considerant neglectis cāis materiali, finali.

et efficiente de qly. phisicis tractat proinde mathe-
maticis. *Sp̄ies* formales unitatis ac puncti, numeri, linea
trianguli etc. tam pariter in demonstrabilibus ac oio mine-
diatis supponit, ut ait *Arist.* .c.10 et patet ex ele-
mentis Euclidis.

Dubitari circa istam assertionem potest de quo nam
demonstrabit una *Sp̄ies* seu definitio per aliam,
videlicet an de ipso definito an de aliquo alio. ut
an formalis. *Sp̄ies* eclipsis, scilicet defectus lumen-
nis per causam scilicet per interpositionem terra
demonstratur de ipsa eclipsi quae est *Sp̄ies* defini-
ta an de Luna quae est *Sp̄ies* inhaerentiae, cui defini-
tum una *Sp̄ies* convenit. Adeo si *Sp̄ies* exempli
inveniamur demonstratione fieri de *Sp̄ies* inhaerentiae.
Defectum. n. luminis non de eclipsi, sed de Luna demon-
strat, et extinctionem ignis (quam iuxta opinionem
Anaxagora et *Empedocli* a eadem tonitruum efficiente
supponit, quamvis ipse in *2do* mathematicorum doceat per
collisionem sphaerularum calidarum ad frigidam, a eadem
efficientem tonitruum) demonstrat tonitruum non de
tonitruo, sed de nubis. Quam ob rem forte idem *Arist.*
c. 8. dixit, ipsam definitorem (qua talis, et in ordine
ad definitum) non demonstrari, cognosci tamen per demon-
strationem quae ex eo quod alijs demonstrat, Luna quae
terra oppositione deficere, facile potest definire eclipsi-
m. Ex hac etiam responsione sequitur nullis *Sp̄ies* quae

ditatem ad solig accidentis demonstrari posse
iuxta illud dialecticorum dictum: postea dicitur acci-
dentia etiam demonstratione cognoscuntur; intellige ille
q̄ aliam obiecto per se conveniunt.

Deo secundo nullam additatem seu dictionem quod a
totam posse de suo definito demonstrari. Ratio est
et ex dictis eadem quia om̄is dicitio sine essentiali, sine un-
salis, sine per unam, sine per plures causas dicitur, nec
constare aliquo quod est, teste For. v. Inst. per se ge-
ng de sua specie q̄ definitus predicatur in primo modo
dicendi PER SE, et consequenter constituit dictionem in me-
diata et per se notam dicitur se, iuxta dicta. p. r. a. r. s. u. s.
ex eo facta quae etiam sequitur dicitur hic. p. r. n. r.
et quidem ista enunciatio: Homo est al, et proprio per se
nota, in mediata, et indemonstrabilis ita etiam ista
ae similes. Elypsis est privatio seu defectus luminis, so-
nitus est sonus. Igitur fieri oportet ut tota aliqua dicitio
in qua praeter causam seu dictionem generis aliquod ponitur,
de suo definito non dicitur a Platone.

Ex hac responsione sequitur omnem dictionem respectu
sui definiti facere principium indemonstrabile,
quod dicitur Aristoteles. l. 1. p. 2. a. ult.

Deo Tertio si dicitio et quodvis rei inadequatè
accipiatur tunc fieri posse, ut una pars alicuius q̄ d-
ditatis per alteram de definito non dicitur hoc
modo Aristoteles videtur intelligere. S. Th. l. 7.
confirmans responsum hoc isto exemplo proponit mi-
nimam virtutem essentialiter q̄ causam formate de

finiri habitum operante dum recta ratio ac posse
rationem spiritus sancti per eam fixate ita demonstrat:

Ovis habitus pertinens ad beatitudinem est habitus
dum rectam rationem operans.

Seco ovis virtus est habitus pertinens ad beatitudinem

quod ovis virtus est habitus dum rectam rationem operans.

Simili forte modo demonstrare quod posset homino esse
animal rationale, eo eo quod sit animal creabile ad electi-
onem beatitudinem percipiendam.

Ex istis his responsis tandem interpretandis etiam est habitus
cum m. c. g. dixit, et in fine g. conclusit quodammodo
quid est, seu quidditatem rei, saltem adaequatam, non
posse probari a ratione nec per demonstrationem
nec per syllogismum. Probari, inquit, de suo definito: quia
si est effectus alicuius passionis seu accidentis tunc nota
primum responsu demonstrari poterit quod de facto in
heresia cui accidentaliter convenit, sed non de definito
cui essentialiter convenit, quoniam ex illa ipsa demonstra-
tione facile etiam quidditas et definitio in ordine ad su-
am definitum intelligatur licet in actu signato, et ex-
plicitate non fuerit demonstrata. Thomista qui tertiam
responsionem neglecta prima sequuntur dicunt demonstrari
idem quidditatem de suo definito posse sed non formaliter
hoc est cum illo addito quod sit quidditas seu pradicam-
tum essentialiter et in quod de suo definito pradicabile sed
materialiter tunc quod in se ac conveniat suo definito,

quodammodo fiat ut docet Sotus. c. 8.

Quid Aristoteles de definitione ac divisione in hoc libro doceat?

Præter hæc dicta sit ista d. *Affectio*.

NB. *Affectio* generatim accepta est oratio explicans quod sit. et vel est nominatis, vel realis: Realis ad demonstrationem comparata duplex est. Nimirum vel per

positionem a demonstratione differens. Ita docet Aristoteles. c. 7. et in 1. c. 7. Nominalem *Affectio* dicitur esse quæ declarat quod nomen significet. docet quæ

ca intellecta per se querendum est, an res per nomen significata sit in rerum natura quæ queratur *Affectio* realis, talis rei, vel qualis sit, vel ut sit? &c.

Affectio realis quæ principium demonstrationis dicitur est vel *Affectio* alicuius *Affectio*, ut animal rationale, vel illa quæ absolute aut in se alicuius *Affectio* priorum non habet per quam monstrari possit cuius modi sunt quæ per eam finalem fiunt ut in præfatis demonstrationem definiunt: Quædam tamen sunt *Affectio* mathematica et *Affectio* tales ceteris et totisque apud Aristotem hæc. c. 7. et. 10. Conclusio nec demonstrationis dicitur illa evidens *Affectio* quæ per

alias de aliquo *Stilo* in hanc modum monstrari possunt, cuius
 modi eodem *Stilo* auctore sunt formatae, *Stilos* eclipseis
 et tonitruum nempe p[er]ualio luminis in Luna, et Longi nubis.
 Demum *Stilo* auctoris alicuius sola terminata dispositio
 one a demonstratione differre dicitur quia eo plusibus
 casibus conglobata est e. l. *Stilos* affert hanc eclipseis: Dis
 tinctio luminis in Luna, p[er] interpositionem terre factam
 et hanc Tonitruum: Longi in nubis p[er] extingutionem ignis
 vel ut ipse sentit p[er] conuersionem exhalationum.

Dicuntur u. huiusmodi *Stilos* sola terminata dispositio
 hoc est quoad formam non a. quoad uiam. Et illud remo
 tam est differre a demonstratione quia habent *Stilos* et
 minus quod ad efficiendam demonstrationem sufficiunt eorum
 non dispositio per se propter iuxta figuras modorum
 Syllogisticos in quibus demonstrationis forma consistit
 iuxta dicta. l. 1. p. 3. Si quis obijciat principi
 um et conclusionem cuius demonstrationis complexa est de
 finitione u. auctore *Stilo* l. 1. c. 7. esse aliquid incomple
 tum eam p[er] a suppositione et postulato quod demon
 strationem principia sunt distinctam esse in eodem l. c. 7.
 a. u. de proinde nec principium nec conclusionem
 esse posse? Respondendum est *Stilos* uel p[er] se
 notari principium et conclusionem demonstrationis quod
 sit fortissima pars principij et conclusionis uel quod
 ex ea facile quis uel principium uel conclusionem
 possit extrahere, uel ut *Stilo* l. 5. c. 1. docet aliter
 accipitur *Stilo* ab *Stilo* in hoc libro quia fuerit usurpata

ni superiore: et tunc responsio Por. forte non tunc vera
quam facilis est perscrutari si prima responsione
precedentis dubij proponamus.

Ex hac scilicet doctrina manifeste dicitur sequitur contra
quosdam recentiores nimirum dicitur in hunc modum peculi
are et distinctum notificandi instrumentum sine
differendi modum a demonstratione differre quandoq
dem scilicet citatis capitibus expressit docet etiam etiam
dicitur in omnibus modis cum demonstratione conuenit ter
minorum positione a demonstratione diuersa est. habet
igitur aliam formam logicam quam demonstratio et scilicet sine
argumentatio. Præterea cum idem scilicet in hoc eo
dem libro. c. 3. docet dicitur esse notificatione cen
tia consequenter etiam est oratio manifestans ali
quod ignotum nempe essentiam rei.
7. assertio.

Dicitur rerum duplici methodo ac uia possunt ac
debent investigari collectiua nimirum uel diuisiua
ut fusiis docet scilicet. c. 14. et. 15. et ex eo breuiter
Por. vi. Inst. c. 7. et Tol. in comm. illo in cap. 3.
quibus tandem etiam patet scilicet in hoc libro non egisse
de dicitur et diuisione qua peculiaria differendi
instrumenta sunt sed tamen in ordine ad demonstrationem
quod aliqui contradicant.

De medio Demonstrationis.

8. ass.

Medium potissima demonstrationis (de qua sola se agit
 Aristes) est aliqua ex 4 causis quibus tandem dummodo
 sit adaequata effectui siue rei demonstranda cogniti
 or. Ita docuit expresse Aristes l. 1. c. 2. et hic iterum
 fusig. c. 11. In quo etiam ad hunc finem omnia causarum
 genera recensens obiter explicat, et deinde singularum
 exempla subiungit quae apud ipsum et Tol. possunt legi.
 Colligi uero ex praedictis exemplis manifeste patet quod etiam
 in praed. l. p. 2. n. 3. docuimus causam non debere
 autem rigide esse physica sed late nimirum per omnia eo quod
 ad aliquid effectum producantur namque est et quod saltem
 aliquam similitudinem habet in aliqua causa uera et phy-
 sica. Hinc ipse Aristes per exemplo materialis causa ad-
 ducit partes quae respectu sui totae non sunt uera et phy-
 sica causa materialis, sed analogica tantum. Deinde
 de interpositione terra quae per exemplo efficiens
 causa uuluit certe non esse physicum efficiens eclyp-
 ses, quandoque eclipsis tantum est quaedam privatio:
 privationes a. eo quod formaliter nihil sunt uerae causas
 non habent. Denique c. 17. ait habere lata folia, ut uir-
 tes solent, esse causam efficientem pro quam eadem folia
 cito decidant, quae etiam uera efficiens non sunt.

314
Exit a. causa adaequata tunc quoniam cum effectu sine re
demonstranda recipiatur quod tunc fit quando
posita causa ponitur effectus et sublata tollitur, cuius-
civissim etiam posito effectu, ponitur causa a toto tunc
eadem sublata. Hinc idem Aristoteles, hinc c. 17. negat
quod seorsim aut minus potissima de demonstratione ne
demonstrari posse aliter morem eo quod non sint
adaequata causa moris; et similiter ea tam soluta quam
ignis sine efficiens causa luminis neuter tamen est adae-
quata; sed aliquid aliud, forte corpus lucidum. Denique
debet causa quae per medium demonstrationis assumitur etiam
hanc conditionem habere, ut tamen secundum nos, quae tamen seorsim
notior sit effectu suo, sine re demonstranda, ut patet
ex dictis. l. 1. p. 2. a. 3.

g. asserte.
Quando demonstranda erit, prima aliqua passio, de suo
subiecto emanationis, ut discursus de homine, tunc per
medium accipi debet, vel tota subiecti distinctio, vel certe
pars eius habet differentiam. Ita quod prima pars
ex. 7. nec. 2. p. 43. dicitur Zabarella. l. 1. de medio
demonstrationis. c. 20. et quod prima pars. S.
Th. 1. contra gentes. c. 25. n. 4. et alijs locis copulatis.
quem sequitur Tol. c. 9. q. 20. con. 3. multi quoque alij, con-
tra multos alios. Ratio assertionis est, dum quae in
essentiis distinctio subiecti continetur immediate causa efficiens
proxima passionis. ut g. rationale respectu discursus: tunc

quae ex eodem modo fieri possunt praemissa demonstratio
 hinc patet illis conditionibus affecta quae sunt in causa
 ex Aristotele in super. l. tradidit. Dicitur, signare, passio
 proxima, quae in plures passiones ordine quodam ex uno
 eodemque fonte emanant, tunc prima passio debet ad
 medium ad secundam demonstrandam, et similiter deinde
 ad secundam ad tertiam, et tertiam ad quartam. Ex quo
 etiam iam magis confirmatur ista pars nostra assertionis
 nam sicut se habet prima passio ad secundam, ita se habet
 tertia ad primam passionem. His addo, licet istud sit
 sit formale medium, ista, tertia, et sequens passio, esse
 tamen omnium passionum quae de illo fonte demonstrari possunt
 virtuale medium, quia nisi quod omnes posteriores passio-
 nes et demonstrationes usque ad primam et immediatam
 causam, quae est istud essentialis, resolventur, non poterit haberi
 etiam de posterioribus passionibus, eo quod ignorata
 prima causa, sequens demonstratio praemissa ac etiam nec for-
 maliter, nec virtualiter foret immediata.

Ex hac assertionem facile interpretari possumus illud dicitur
 Aristotele quod Caiet. opinatur, nempe medium demonstrandi
 debere esse quod sit, et DE QUOD DE QUOD passio-
 nis, scilicet. non est a quem ipse facit, nimirum quod talis
 istud debeat esse medium, quod finalis explicat passionis quidditas
 talem et essentiam, ac causam pro qua istud generat.
 sed quod in plerisque demonstrationibus talis istud medium

10
sit, qua simul explicet quidditatem *subiecti* de quo passio
demonstranda est, atque etiam causam efficientem, per quam
eadem passio *subiecto* conuenit.

10 assertio.

Quando demonstrandus est alius effectus de *subiecto* sine alia
passio quae emanat ex *subiecti* essentia tunc pro medio dem-
onstracionis poterit accipi aliqua causa externa
et consequenter aliqua *diffusio* causalis. Ita ex *Aristotele* per
se docet *Tol.* con. 2. et *Gillig.* l. 1. tr. 8. c. 4.
et sequitur ex octava assertione et manifeste patet
ex *Aristotele* quod passim huius rei multa exempla in his
libris habet, neque enim eclipsis per *diffusionem* luna sed
per terra interpositionem demonstrat. Deinde cum
docet efficientem causam per finalem ac vicissim
aliquando etiam finem per efficientem demonstrat
quod ait in rebus naturalibus frequenter contingere.
Vide plura apud *Tol.* Ex his etiam patet quod
sentientium de illorum opinione quod dicunt *diffusionem*
passionis esse mediam potissima demonstratio. possunt
nobiscum conuincari, si vel primo ipsam *diffusionem*
essentialem, uocant *diffusionem* passionis, non quae acci-
dentalem sed causalem: cum eadem *diffusio* respectu *subiecti*
formalis et essentialis, respectu passionis uero casualis,
quod in interpositio terra respectu eclipsis, uel ratio
si loquantur de passione lune sumpta quae iuxta
10 assertione nostram emanat ex *subiecto*, sed illi per

aliqua extrinseca causam conuenit quomodo eclipsis conuenit Luna per interpositione terre. Atque sic de medio demonstrationis potissima sentimus: quod ad alias que potissima sunt attinet, breuiter sciendum est eorum medium uel esse aliquam inadaquatam et remotam causam uel effectum quomodo ex dictis patet.

De circulo ac regressu Demonstratiuo.

Artes. l. prae. c. 3. meminit quorundam philosophorum antiquorum que opinati sunt omnia posse demonstrari ac demonstratione sciri per demonstrationem. Propter quid potissima. Contra quos ibidem docet Artes dari quaedam et prima et immediata principia per se nota et indemonstrabilia, que ait non posse cognosci per scientiam demonstratiua sed per aliam quandam nobiliorem cognitionem quam ipse merito uocat principium sciri demonstratiua. Verum illi sua absurdam opinionem ita defendebant ut admitterent aniformem circulum in demonstratiuis potissimis, docentes eadem quae demonstrandi conclusionem, et per conclusionem etiam premissas demonstrari: que tamen opinio omnino falsa est, et ab Artes l. c. refutata his argumentis: *Refutatio prima aduersaria sententiae*

Primo quia alias idem eadem ratione considerandum est nempe eandem naturam, et in eodem genere omnia esse principia

et posterioris notig et ignotig causa et effectus quod
impossibile est. sequela evidenter sequitur ex conditio
nibus et defectus demonstrationis. l. 1. explicatis quas
etiam adversarij admittere debebant, et declarabant.

Nam si quis a latiore demonstrat. u. g. defectu
laminis in luna per interpositionem terra necesse
est ut interpositio sit causa illig. defectus illoq.
prior natura, et demonstranti notior quae defectus.

Quasi si per circulum regredi ad demonstrandam
defectum per interpositionem terra, necesse est ut
defectus sit causa interpositionis eaq. prior et eodem
naturam notior: eadem igitur terra interpositio eadem
laminis defectus erit natura prior ac posterior, et

ita refutatur consequenter causa et effectus.

l. 10.

Secundo quia per
eiusmodi demonstrationem circulem petitur quae sit
sine principium atq. idem per se ipsam sphaeram unam.
dicitur terra interponitur, ergo luna deficit. et vi
cissim luna deficit; ergo terra interponitur, prout
est ac si diceret, terra interponitur, quia terra inter-

tena reponitur.

tatio.

Denique eodem loci ostendit per hoc, etiam si
admitteretur eadem circulem demonstratio nilominus
tamen falsa fore opinionem adversarij quia o. oia ut
ipsi putabant, ad paucula tantum ita posset non
stari quoniam haec probatio et circulem non nisi in ter-
minis conuertibilibus locum habere potest, ut etiam doct. Fon.
l. 6. c. 131.

His tñ o' obstantibz dicendū ē dari aliquē circulū in ^{quando ualeat}
 demonstratioibz, et regressam demonstratiū ēē utilem: Ita ^{regressu demoni}
 conclusio colligitur manifeste ep 1. r. p. 3. c. 10. in ^{strating.}
 quo Aristō dicit, quolibz effectibz et cāa sunt data ^{quando effectibz}
 quata inter se bene posse reciproca per se inuicē de ^{et cāa sunt data}
 monstrari, adducas exempla de o' scintillatione planetarum
 et circulari illuminatione luna: Deinde in huius
 libi c. 11. docet finem et efficientem sibi inuicē ēē cau-
 sas et effectus, atqz bene etiam sese mutuo demonstrari:
 cuius rei exempla apud ipsū aut Tol. legi possunt: ^{quotiesqz de}
 sic etiam quotiesqz demonstrationes reciproca fiunt ^{monstratio-}
 in diverso genere, una scilicet per cāam a Priori, altera per ^{nae fiunt in di-}
 effectum; tunc o' committitur utriusqz circulus ^{causae}
 sed ē regressus utilis: qm in demonstratiōe p cāam a Pri- ^{Quare.}
 ore, praemissa innotescunt p se mediante habilitate
 principiorum; sed in demonstratiōe a posteriore p effe-
 ctum data, innotescunt per inductionem et experientia
 atqz sic o' ē idem se ipso eodē genere cognitio nisi et no- ^{Ratio quare}
 stia, notig de ignotig: Deniqz in c. 13. h. l. idem ^{aliqua circū-}
 Aristō ep eo ostendit aliquā circularē demonstratiōem ^{laris demonstra-}
 concedendā ēē quod natura etiam in ipsis re- ^{no admissen-}
 bz physicis quendam circularē causam et effectum ^{da sit?}
 habeat, quando madefacta terra fit uapor, ep eoqz
 uapore nubes, et ep nube pluuia, per quā pluuiā uita-
 rum madefit terra, ep qua madefacta turgē oritur

vapor, aëreæ, nubes, et deinceps usq; ad mundi finem.
Sicut igitur natura eiq; modi circulari admittit ita
etiam demonstratio.

Ex dictis colligi potest hæc ultima assertio: circuli uniformis in
demonstrationibus o datur: sed differens hinc regressus demonstratio
est utilis est. Uniformem circulum vocant quando de
demonstrationibus sunt eisdem generis; aimirum utraq; propter quod

a priori, et in eadem quæ eia; iugendi circulari nebes,
res pti perperam admiserunt. Circuli differens q; quæ
do demonstrationes q; aliqua reciprocè probantur sunt
diversi generis, una videlicet p eandem, altera p effectum
vel quando in diverso quæ eia; fiunt: ut bene docet
Tol. l. 1. post. c. 3. sub initium qui unica.

Si quæras quomodo fieri possit ut eadem numero con-
clusio obiectiva, q; p præmissas innotescit possit ali-
q; conducere ad eandem præmissas ex quibus inferebat,
reciprocè ac circulariter probandas? Respondent var-
rij varie, ut etiam insinuat Tol. Communis tñ co-
centiorum opinio cum Tol: docet nescio quid ex parte
mentis post finitam demonstratione debere circa conclus-
sionem demonstratam operari, antequam illa ad recip-
ta demonstratione adhibeatur. Quæ tñ responsio-
one relicta demonstratam regressus faciliq; ex
Arste posse applicari videtur, hoc modo, ut dicat
aliquam conclusionem demonstrabilem duob; diversiis mo-
dis posse innotescere, aimirum vel p demonstratione a prior,

re, p sua immediatam causam: vel a posteriori, p sua effec-
 tum, et dum p se sub una causa minoribus, sub alia
 tñ p̄t adhuc si ignota, adeoq̄ probari. V. g. hac
 conclusio; Luna eclipsi patiatur; sub ea p̄cise rati-
 one qua p demonstratione a Priori immo testit non
 cognoscitur ex perientia, quamvis si post demonstratione
 peractam vel etiam in ipso demonstrationis exercitio
 simul etiam cognoscatur p experientiam tunc p̄t sub
 venire et adhiberi ad eadem p̄missa, q̄ nos a Priori
 ore demonstrata erat, recipiã probandos, a posteriori
 ore; et sicut licet p̄missa a posteriori demonstrantur
 p experientiam et effectum, possunt tñ etiam per se
 minoribus illa intelligenti ac cognitione qua prima
 principia mediante habita principiorum cognoscuntur,
 atq̄ si ignota recipiã ad conclusionem suã a Priori
 demonstranda adhibetur. Cetera q̄ p̄t in hoc
 libro docet, in sequenti tractatione a nobis explicabunt.
 Post usumq̄ librum Posteriorum sequentem octo For-
 sici libri, in q̄b̄ Petrus de Soto dialecticis tractat
 et demum etiam duo elenchorum, in q̄b̄ sophisticam
 explicat, sed q̄a his q̄ a For. 1. 7. et. 8. Jur. de
 utroq̄ docentur nil addendum occurrit, ideo ad paulo
 fusiorum de sua tractatione accedimus.

DE SCIENTIA.

Hunc tractatum in 3 quartis nec dividens; in prima
agens de Scientia actuali. in 2da de HABITU
Alii. in 3tia utramq; cum alijs cognitionibus comparat.

QUAESTIO PRIMA.

De Scientia actuali.

Notie actualis sine intelligendo conclusionem men-
tem, p demonstrationem aliquam illatam, qua ab Aristotele
l. 1. c. 10. bifariam divisa e videlicet in scientiam
pp quid, et quia. Scientia propter quod e q
p demonstrationem pp quid habetur. Scientia quia
e q p demonstrationem quia acquiritur.

ARTICULVS PRIMVS.

An detur Scientia actualis?

Tam visum e dari utramq; suam demonstrationem
quam e certam, utramq; demonstrationem dari. Fu-
erant nilominus, tres potissimum circa hanc quastio-
nem errores quos Logici ignorare non debet. Pri-
mus fuit eorum quos paulo ante refutavi, q a om-
nibus arbitrati sunt posse sciri scientia demonstrati-

na, pp circulum. Secundus error fuit Platonis eigg
 discipulorum de quo etiam m. p. l. p. r. n. r. ep. fite
 mentionem fecing: putavit is nullig rei scientiam deo
 no ab hominibz posse acquiri, sed reminiscenciam bñzo
 rum q̄ prius scivissent aia humana quam corporibz
 suis unita essent; sed hic error fuisse refutatur a
 .p. met. c. v. q. 4. Corinb. in proemio phys. q. 2. et
 alijs peripateticis q̄ cum fite contra Platonē docent
 aias hoimū nō prius creari quam in utero materno
 corporibz suis coniungantur eēq̄ ab eo tenore mīdā
 alicuiq̄ tabula rasa et nuda; hūdes oīq̄ sua dēti
 tate usq̄ dum sensuum ministerio partim p̄ propti
 am industriam, partim p̄ disciplinā ab alijs acceptā
 variaram rerum suam augant, ac de novo condiscūt.
 Tertius error fuit Heracliti et Academicorum,
 quos cum fite in 4. met. unanimi consensu etiam
 refutant Peripatetici et Platonici. Isti eo absurdi
 tatis progressi sunt ut omnem rerum sciam penitus
 negarent, persuasi similibz rationibz. Prima. Quia
 sensus nri, p̄ quos rerum cognitionē acquirim fallaces
 sunt, ut exgerimur, cum .v. q. per Danubium delectā
 nos ac ravin geras, terram .v. moneri falso arbitra
 mur. Secunda. Quia dēs res ita inconstantes et
 mutabiles sunt ut nil in eodē statu permaneat adeo ut
 ne usiq̄ dē bis p̄ idem numero flumē transire

possit, sed iste error intolerabilis est

Etenim dum isti certam rem scientiam negant, vel
certo hoc ipsum quod negant sciunt vel nesciunt: si
certo sunt, ergo illorem dogma falsum est cum sciam
de illo quod negant certam se habere scientiam iusti sent
et si de hoc cur non simile ratio etiam de alijs.
Si nesciunt quod dicunt cur ergo tam pestinaciter
asserunt quod ignorant, et cur non alijs scientibus
et recte sapientibus ordiantur?

Ad primam rationem respondetur fuisse in lib. de aia.
mirum dico sensu non fallere semper nec circa oia ob
iecta et si quando circa quodam fallant corrigi p
illorum posse ac deberi. Ad secundam ratio tantum
singulari a rem sublunarium ita inconstanti et fluga
e, ut demonstrativa sua cognosci nequeat: vniuersa
lia n. sufficientem constantiam partem parere ut potest
dubitare.

ARTICVLVS SECVNDVS.

Quid sit scientia actualis?

Proposita questione An est? in sa Artis intro se
candi. Lo. de. accedens ad questione illam qd res il
La sit? ad qua dupliciter definiendo scientiam pos
sunt responderi: nimirum metaphysice p. Gen. et Diffin
deinde physice p. cas. sua. Scia r. metaphysi
ce considerata sic a plerisq. definitur: scilicet

certis et evidens rei natura p. eam eam. Generis
 loco positus assensu q. nil aliud e. quam affirmatio sine
 enunciatio mentalis affirmativa, cui opposita diffinitio sine
 negatio mentalis, Unde fit ut primo p. istam diffinitio
 non definiatur omnis scia actualis sed tantum affirmativa
 Genia. u. arte docente in. 1. Post. c. 21. etiam negativa
 demonstrationes dantur. Ideo loco generis oportet ponere
 iudicium mentale si omnem oio sciam demonstrativa
 veling definire; iudicium namq. mentale et complexum e.
 genus ad assensu et discessionem, affirmativam sine negatione
 Secundo assensu sine iudicium o. sunt propinqua genus
 demonstrativa scia, sed remotum tantum, conveniunt. u.
 secunda et tertia operationi mentis: Propinqua igitur
 genus est, si ad assensu partiali DISCERNENDUM,
 et dicere sciam actualem in coi sumptam e. affir-
 matione sine iudicium discessionem esse videlicet quod ad
 sciam duntaxat mentis operatione pertinet. Reliqua
 partialia diffinitio continent diffinitio scia, et sic intelligi
 debent. Evidentia in abstracto e. quoda claritas et
 speciositas qua potentia cognoscens suam obiecta ita
 clare percipit ut illud quasi videt, a qua evidentia
 tum ipse actus cognitionis, tum etiam obiectum duntaxat
 coevidentia, et obiectum eandem nil aliud videtur e. qua
 obiectum clarum se manifestat se percipit et quasi vi-
 detur apta cognitio. u. evidens, e. clara eiq. obiecti

118
p. captio et quasi visio. Est .u. duplex eadem
Vna immediata, altera mediata. Immediata eadem est
q. obiecto in se competit, et non per aliud: huiusmodi
eadem habent, obiecta sensuum, et prima prin-
cipia q. sunt immediata se per se nota, h. e. q. se
eadem sunt. Mediata eadem est, q. alicui
p. aliud convenit, cuiusmodi .u. g. habet obiectum quod
a visu p. speculum cognoscitur sine quo aliis sal-
tem tunc videri non posset: talem etiam habent omnes
obiectiva conclusiones circa quas versari debet scilicet
actualis demonstrativa. Item si allata dicitur intelli-
gendy est asserty tandem mediata eadem agitur
.u. per principia, principiorum asserty, q. immedia-
tam eadem habent.

Ab eadem differt certitudo q. o. eadem est eadem
nec forte o. eadem certum. Similiter a. certitudo duobus modis
ul. cum. S. Th. in 2da 2de. q. 18. a. 4. D. 2o in 3tio
dist. 27. q. 1. et alij. S. Th. 1. 1. tr. 4. c. 1. p. p. nimirum
et improprie seu metaphorice. Improprie dicta certitudo
do. e. certitudo rei firmitas, constantia, infallibilitas sine
necessitate. Quare verba notant quacunq. aliqua constantiam
et infallibilitatem habent. u. g. amor certus est q. con-
stantis est et ordo causarum q. infallibilis est. Certitudo
proprie dicta conuenit soli cognitione et a. S. Th.
in 3tio dist. 26. q. 2. a. 4. Describitur. Firmitas

adhesionis virtutis cognoscere ad seum ~~est~~ cognoscibile
 Item determinatio illius ad unam, inter quas ~~est~~ dis-
 crimina est nam prior posteriora latius patet completibus
 quarumcumque potentiarum etiam sensitivaru notitia, sive
 cognitiones quibus alicui obiecto firmiter adherent, ut
 ab eo quod indicantur dimoveri nequeant. Posteriori
~~est~~ soli illius competere ~~est~~ hinc nobilissima inter
 virtutes sive potentias cognoscens. Itaque certitudo
 in abstracto sumpta est proprie dicta nil aliud est nisi
 aliquis modus cognitionis alicuius, sive sensitiva sive intel-
 lectiva, per quem potentia cognoscens praesertim
 intellectus suo cognoscibili obiecto sine omni ambiguitate
 firmiter adheret quasi illud coram videret. Simili-
 ter etiam incertitudo est opposita est aliquid quodammodo
 et quasi quaedam vacillatio et inconstancia cogno-
 scens alicuius qua potentia non adheret firmiter suo obiecto.
 Videntur autem ad veram et perfectam certitudinem duo esse necessaria.
 Primum est parte illius vel alterius potentia cognoscens
 firmitas et stabilitas in actu dicitur ex parte omnis
 habitationis et fluctuationis. Secundum est parte
 obiecti, ut scilicet rei veritas, ut nimirum obiecta ita
 se habeat uti cognoscitur. Quae de eadem dicitur. 8.
 Th. 7. d. a. 3. de veritate autem, certitudine cogno-
 scens (de qua loquitur) est, quando cognitio est de ali-
 quo in aliquo ab eo quod in re invenitur, (adeo est

constans et firma. inpta. p. assent. sed hoc modo ego
stimat de re sicut e, q e xta conditio, nempe veritas.
Iam ut recte e. p. Th. et alijs, docet
Arillig. c. c. p. n. s. et. b. ad certitudinem intellectu
nam saltem perfectam non sufficit quacumq; veritas
sed. proterea requiritur etiam ut obiecto vario
veram sit, quam conditione etiam fides in his libris
sape requirit, proterea u. m. p. c. r. b. in quo obiectum
sua scia quod scibile vocat per hoc ab opinabilis
obiecto distinguit, quod scibile ita debeat e vario
veram atq; ut tale eadentem etiam cognosci ut aliter
se habere non possit. Opinabile u. ait, vel reuera mirum
tum se contingat e, aliterq; se habere posse vel saltem tale e totum
mani debere. Signati dicit ad certitudinem perfectam duo
predicta epigi quia certitudo recte dicitur variis e et si primum
a plerisq; bifariam dividitur. Una dicitur accidentalis
sine eo parte fidei, p quam scilicet firmiter et sine ambiguitate
dicitur iungit tandem obiecto assentimur. Altera vocatur, et
certitudo obiectiva sine eo parte obiecti q aliud e qua necessari
tas obiecti quod aliter se habere o pot. Et sicut obiectum
duplex e nempe materiale et formale, ita nonnulli obiectivam
certitudinem subdividunt in certitudinem obiecti et medij
Illa aliud non e quam necessitas aliquid e p se sive conclusio
nis obiectiva circa quam licentia actualis, vel alteris ge
neris cognitio versatur. Certitudo medij e necessaria con
ceptio quam habet mediam ad aliquam conclusionem obiecti
nam probandam et q medium e formale obiectum, Conclu

no n. q. q. illud p. b. a. t. m. a. r. e. r. i. a. l. e. , i. d. e. o. p. r. i. o. r. u. m. c. o. n. s. i. d. e. r. a. t. i. o. n. e. p. r. o. p. t. e. r. i. a. m
 u. o. c. a. n. t. u. r. c. o. n. s. i. d. e. r. a. t. i. o. n. e. o. b. i. e. c. t. i. m. a. t. e. r. i. a. l. i. s. ; P. o. s. t. e. r. i. o. r. u. m. c. o. n. s. i. d. e. r. a. t. i. o. n. e. o. b. i. e. c. t. i. m. f. o. r. m. a. l. i. s. .
 S. e. d. q. u. a. e. o. u. t. r. o. q. u. e. o. b. i. e. c. t. o. u. n. u. m. t. o. t. a. l. e. o. b. i. e. c. t. u. m. c. o. n. s. i. d. e. r. a. t. i. o. n. e. s. o. l. e. t. , i. d. e. o. n. o. n. n. u. l. l. i. a. u. t. h. o. r. u. m. h. a. n. c. s. u. b. m. i. s. s. i. o. n. e. c. o. n. s. i. d. e. r. a. t. i. o. n. e. o. b. i. e. c. t. i. m. a. t. e. r. i. a. l. i. a. n. e. g. l. i. g. u. n. t. , n. e. q. u. a. m. t. a. m. c. o. n. s. i. d. e. r. a. t. i. o. n. e. o. b. i. e. c. t. i. m. f. o. r. m. a. l. i. a. a. g. n. o. s. c. u. n. t. p. r. o. q. u. a. m. i. n. t. e. l. l. i. g. u. n. t. e. a. m. q. u. a. c. o. n. a. c. i. t. o. b. i. e. c. t. o. m. a. t. e. r. i. a. l. i. a. t. p. r. o. a. c. c. e. p. t. o. . P. o. s. t. e. r. i. o. r. u. m. f. o. r. m. a. l. e. m. e. t. o. b. i. e. c. t. i. m. a. t. e. r. i. a. l. e. m. c. o. n. s. i. d. e. r. a. t. i. o. n. e. m. t. a. m. d. i. s. c. r. i. m. e. n. i. n. t. e. r. e. d. i. t. , u. t. l. e. p. a. r. a. t. i. o. n. e. e. t. i. a. m. m. i. x. e. n. i. r. i. p. o. s. s. i. t. : n. a. m. s. i. q. u. i. s. u. e. g. c. i. r. c. a. a. l. i. q. u. o. d. o. b. i. e. c. t. u. m. n. a. r. i. u. m. , q. u. o. d. f. a. l. s. o. p. u. t. a. t. e. i. t. a. m. c. o. n. t. i. n. g. e. r. a. t. a. l. i. t. e. r. q. u. a. m. s. e. h. a. b. e. r. e. p. o. s. s. e. , e. l. i. c. i. a. t. a. l. t. e. r. u. m. o. p. i. n. a. t. i. o. n. e. m. , t. u. n. c. e. o. p. a. r. t. e. s. o. l. i. q. u. e. o. b. i. e. c. t. i. m. c. o. n. s. i. d. e. r. a. t. i. o. n. e. e. r. i. t. c. o. n. t. r. a. v. e. r. o. s. i. a. l. i. q. u. o. d. f. a. l. s. u. m. h. a. b. e. a. t. p. r. o. n. a. t. i. o. n. e. u. e. r. o. i. l. l. i. q. u. i. s. i. t. i. s. m. i. s. s. i. m. e. a. d. h. a. r. e. a. t. t. u. n. c. s. o. l. i. q. u. e. o. b. i. e. c. t. i. m. c. o. n. s. i. d. e. r. a. t. i. o. n. e. h. a. b. e. b. i. t. , d. e. q. u. a. i. n. t. e. l. l. i. g. e. n. d. u. m. e. s. t. p. r. o. p. t. e. r. q. u. a. m. i. n. t. e. l. l. i. g. u. n. t. e. e. t. h. e. t. i. c. a. d. i. p. i. t. , a. l. i. q. u. o. s. t. a. m. f. i. r. m. i. t. e. r. s. u. i. s. f. a. l. s. i. s. o. p. i. n. i. o. n. i. b. u. s. a. d. h. a. r. e. r. e. q. u. a. m. a. l. i. i. s. c. i. e. n. t. i. s. s. o. l. e. n. t. .
 P. r. o. t. e. r. e. a. q. u. o. d. o. b. i. e. c. t. i. m. a. t. e. r. i. a. l. i. a. c. o. n. s. i. d. e. r. a. t. i. o. n. e. i. t. a. m. a. l. t. o. m. a. g. i. s. c. o. n. s. i. d. e. r. a. t. i. o. n. e. e. x. p. a. r. t. e. p. r. o. p. t. e. r. v. a. r. i. a. e. s. t. a. m. m. u. l. t. i. p. l. e. s. , q. u. a. m. v. a. r. i. e. t. a. t. e. u. t. i. n. t. e. l. l. i. g. a. m. ; n. o. t. a. n. d. u. m. e. s. t. q. u. o. d. S. T. H. q. u. i. d. e. v. e. r. i. t. a. t. e. n. o. t. a. t. p. r. o. p. t. e. r. c. o. n. s. i. d. e. r. a. t. i. o. n. e. m. e. x. d. u. p. l. i. c. i. c. a. u. s. a. n. a. s. c. i. . P. r. i. m. o. a. b. i. p. s. o. o. b. i. e. c. t. o. i. n. t. e. l. l. i. g. i. b. i. l. i. s. i. n. i. m. i. t. a. t. e. n. e. l. i. m. m. e. d. i. a. t. e. c. a. i. d. e. n. s. e. r. e. u. t. p. r. i. n. c. i. p. i. a. , n. e. l. m. e. d. i. a. t. e. t. a. m. u. t. c. o. n. c. l. u. s. i. o. n. e. s. e. x. p. r. i. n. c. i. p. i. i. s. i. l. l. a. t. a. n. e. l. e. t. i. a. m. u. t. G. i. l. l. i. s. a. d. d. i. t. c. o. n. s. i. d. e. r. a. t. i. o. n. e. p. r. o. p. t. e. r. e. x. e. n. d. e. n. t. e. n. o. t. i. t. i. a. e. x. p. e. r. i. m. e. n. t. a. l. i. q. u. a. m. c. o. g. n. i. t. i. o. n. e. m. i. n. t. e. r. i. t. i. v. a. m. n. o. n. i. n. a. n. t. q. u. a. l. i. s. e. s. t. c. u. m. p. a. r. i. e. r. e. m. a. l. b. u. m. a. n. i. d. e. n. s. , n. a. m. e. x. o. s. i. g. n. o. d. i. i. n. t. e. r. i. t. u. e. x. p. e. r. i. m. e. n. t. a. l. i. o. b. i. e. c. t. i. m. a. t. e. r. i. a. l. i. s. , t. a. m. a. n. t. e. r. e. d. d. i. u. i. d. e. t. a. t. i. n. t. e. l. l. e. d. i. t. i. n. t. e. r. i. t. i. s. , q. u. a. e. x. i. p. s. a. p. r. i. m. o. r. u. m. p. r. i. n. c. i. p. i. o. r. u. m. c. o. g. n. i. t. i. o. n. e. . S. T. H. u. e. r. o. h. o. c. f. o. r. t. a. s. s. i. d. e. o. o. m. i. s. s. i. t. q. u. a. i. p. s. e. e. o. i. n. l. o. c. o. e. t. i. a. m. l. o. q. u. i. t. d. e. i. l. l. a. c. o. n. s. i. d. e. r. a. t. i. o. n. e. p. r. o. p. t. e. r. e. x. e. n. d. e. n. t. e. n. o. t. i. t. i. a. q. u. a. m. o. b. i. e. c. t. i. m. a. t. e. r. i. a. l. i. a.

conivata e, qualem non habet copesi mentalis et sensitiva in
 galasiam cognitio. Alteram causam huius certitudinis, ait
 S. Th. e voluntatem, cui tam imperatrici intellectus
 reliquaq; potentia subiunguntur. Quae causa hoc modo intelli
 gi debet. Voluntati saepe ab intellectu per simplicem appre
 hensionem obiectum aliquod ita representatur ut illi nec
 ad assentiendum nec ad dissentiendum ex parte eimodi obie
 cti representati habeat sufficientia motiva, quare tunc volun
 tas pp suum aliquod motivum quod e aliquod bonu fit in
 tellectum ad firmam ac certam aliquam assensum impellere,
 huiusmodi certitudo e in fide humana ac divina praesentim,
 iuxta illud. S. Augustini: Certus fit homo nolens cre
 dere non nisi volens, nisi qd; verbis. S. Augustini insinua
 tur discrimen inter qd; cae, nam si obiectum e evidens,
 tunc illi quoddam specificationem adeo ita necessitate ut ob
 renitente voluntate debeat assentiri obiecto cui dicitur, ideoq;
 a voluntate non possit cogi vel inflecti ad contrarium adde
 eliciendum; At quotiesq; obiectu o e evidens tunc a volun
 tate ad quodlibet iudicandum impelli fit, adeo ut auctore. S. Th.
 ibidem, sine voluntatis impetio nil determinate ac certo sine
 omni hesitatione et formidine iudicet.

Ex his iam patet etiam hanc certitudinem formalem veram ee: ne
 omnium nobilissima et perfectissima e quae circa obiectum ratio certum
 versatur hoc e qua certitudinem obiecti conivatae habet, quali
 reperitur in habitibus principiorum et scientia et fide divina
 ut fusiis docet Gillig. Nunc pfecta e qua circa aliquod
 obiectum evidens deo ad contrarium tunc dicitur ut si qd; pot
 erem ee alium vident et iudicet. Tertia utraq; inferitur et

imperfectior certitudo est quam propter aliquis habet fide digni relatione
 et assertionem, vel propter rationes aliquas probabiles tamen alium assen-
 timus vel dissentimus huiusmodi certitudo conuenit opinio et
 fidei humana non omni sed illi quae hominibus grauius habent
 uocari solet a multis certitudo moralis, atque debilis est, ut loqui
 et metaphysice loquendo non mereatur nomen certitudinis.

Quarto omnia minima, et certitudinis nomine indigna est quae habet
 et pestinaciter alium falso assertum et uigendi certitudine ha-
 bent haereticus alij, pestinaces homines et falsissimis obiectis firmis
 pletung quam recte se adiectes ipsius ueritatibus adhaerescunt:
 Recte uocari ista eorum firmitas potest pestinacia quae
 certitudo.

Hae declaratione praemissa dican-
 dam est, in fidei officio, intelligi perfectam certitudinem non ex
 parte fidei, quam ex parte obiecti et medij, ut manifestum est
 ex se ete, nam certitudinem ex parte fidei clare dicitur sub
 finem. c. 2. m. 1. Postquam quando dicitur scientia credulitate
 sua debere inpermutabilem esse, ut ibi dicitur. p. 2. a. 3. ex pli-
 ratam est. Certitudinem ex parte utriusque obiecti per singula
 fere cap. in lib. Postquam dicitur de praestem l. 1. c. b. et. 2b.
 et quae parte prima eodem lib. c. 2. l. 6. Item de finem dicitur
 Tunc nos scire cum cognoscimus causam propter quam res ita est
 ut non contringat aliter se habere.

Ex huius unig particula applicatione, iam tota fere fidei
 per se est; nam per se necessarium intelligitur con-
 clusio obiecti, quae parte post dicitur de fidei fidei
 actualis. Per eam uero intelligenda est aduata si quidem
 uelint officium soli fidei propter quod potissime congruere

Quod si eam vel *Sciã* *grã*, vel *Satisfactiõ* accepta, p
ut e *Gen* ad *Prophet* *Quid* et *Quia*, accommodata
tunc omittenda est ultima particula

Tandem *physicè* et p *oia* eadem *grã* sic poterit *Sciã*
Actualis *libri* sumpta describi: *Judicium* *discussivum*, *cor*
tum et *evidens*, *intelligens*, a quo vel sine habitu vel per ha
bitum. elicitur, circa conclusionem necessariam. In qua
Sciã *infirmat* primo *cã* *formalis*: Nam licet *Sciã*
ipsa sit quædam forma accidentia de prædicame
to *Grã* *Actualis* nilominus tñ id quod id *Sciã* *Actualis*
accidentis ponitur loco *grã*, solet dici forma accidentis
ut in proposito e *Judicium* *discussivum* vel *assensu*.

Secundo *cã* *materialis* e *intelligens*, in quo *Sciã* *infirmat*
q *propterea* *Tertio* etiam e *potissima* *cã* *efficientis*
Sciã cui superuenit *habitus* q *postquã* *acq̃situs* e
p *aliquos* *alios* *precedentes* deinde una iam *intelligens* ad
sequentes *alios* *Sciã* *elicendos* *concessit*. *Finis* deniq̃
Sciã *actualis* e *ipsius* *obiectum* circa quod versatur, de
quo paulo *plura* nobis *dicenda* *sunt*.

In *extremum* *intelligens* etiam poterit *intelligi* ex hoc articulo
Ipsa *Sciã* quam *Sciã* *lib. 1. p. c. 2. Satisfactiõ*, et nos. p. 2.
eigdem *lib. breviter* *explicavimus*, e *n. p. Gen* *remota*
et p *diffra* quasi *propinqua* *assignata*, et in *forma* *dia*
lecticam *reducta* sic in *abstracto* *posse* *effici*.

Cognitio *rei* p *causam*, pp *quam* *res* e, et p *quã* *etiam*
ipsa *cã* *quærens* *talis* *rei* *cã* *est* *ita* *cognoscitur* *ut* *sci*
atur *quod* *res* *cognita* p *talem* *causam* *aliter* *se* *habere*
non *possit*.

ARTICULVS TERTIVS De obiecto scientiæ Actualis.

1. assertio.

Sciã Actualis ad adequatã obiectum materiale e tota conclusio
Adequatem niquam q̃a partes conclusionis predicata scilicet
et proterim tota sunt tñ inadaquata Obiecta. Ita oĩ do
cent cum Scot. 1. p. 1. b. et. 2. b. et alibi passim. et quã
intelligentia sive actus primorũ principiorũ q̃ obiecto habet
integra et Completa prima principia, ita sciã ad demonstrati
ua circa conclusiones q̃ ex illis principijs inferuntur tñq̃ tñ
Obiectum versatur.

2. assertio.

Eadem conclusio p̃t etiam vocari Sciã Actualis non
tam Sciã inhaesionis, sed Sciã, hoc e, sciã circa quã versatur
Sciã. Ista assertio patet ex dictis in proemio logica.
q. 4. a. 1. et. 2. Vbi dicitur a q̃b̃ recitatis ibi distingui
Sciã ab obiecto a necessibz. u. et proterim a. 8. Th. illa
vocabulo tñ distinctionem negligi posse, sine p̃iculo idem
obiectum, et Sciã nominari.

3. assertio.

Proximum Obiectum materiale actualis Sciã e conclusio obiectiva
non mentalis. Ita ex tñ Scot. Douet Bon. 6. met. c. 1. q. 3. Cox.
1. Peri. c. 4. q. 4. Gregorius Ariminensis q. 1. Prologi. a. 1.
contra nõtates, quos sequatur Tot. 3. de Sciã. q. 19. et Ludig
1. Legih. c. 4. q. 4. n. 50. Pro vobz Sciã intelligenda
notandum e, intellectum componentem et dividendum q̃ qualis e

254
Inuicem, non diuisiue nec singulari, auctore. s. Tho. hoc fere
modo in rebus intelligendis procedere. Latino simplicibus
conceptibus sua obiecta apprehendit. u. g. hominem seorsim
uno conceptu, et alio animal, deinde 3to conceptu ab his
realiter distincto, qd est iudicium siue assensu et dissensu
mentalis, iudicat de rebus simpliciter operatione seorsim appre-
hensis, componendo nimirum eam rem apprehensa in alia
p affirmatiuam siue assensum uel diuisiue p negatiuam
siue dissensum, iuxta ea qd in. 1. lecti. diuisiue. Item
intelligendi modum Nominales ita admittunt ut assensat ante
testium illum conceptum, quem nos uocamus iudicium, pcedere
ne alium realiter distinctum quem dicant etiam esse testem
apprehensiuum non iudicatum. Itaq; hi auctores, du-
plicem enunciationem mentalem fingunt. Vnam uocant enun-
tationem Apprehensiuam, Alteram Judicatiuam, et sub du-
plicem apprehensionem aro illi tribuunt, Vnam Incom-
plexam quam etiam nos aduocamus, Alteram Complexam
quam negamus, uidetur ista opinio primariam fundamentum
esse quo reliqua nominalium structura nititur, a qua etiam
nomenclationem suam trahere uidentur. Nam eo supposito
consequenter docent scientias proprie non de rebus sed de no-
minibus tantum. (mentalibus) haberi scientiarum obiecta com-
plexa esse enunciationes mentales, Incomplexa uero esse conceptus
ut in proemio logicae ex Gillio et Maschio insinuat est.
Contra quam falsam opinionem fuis disputare p tinet ad

testium de Jria, c. b. te. 21. in quo Jria contrarium dicit
 ut etiam in multis alijs locis, apud Bon. citatq; Nunc obiter
 asserimus complexam illam sine enunciata apprehensionem
 quam Nominales excogitant superfluentem esse et nullam aduersa
 tiq; in primis alijs ipsorum apertam quod realibus semp obijciunt
 nimirum Entia non esse multiplicanda sine necessitate, h. e. si
 ne eadem ratione et probatione quam illi nulla habent. Ita
 u. eorum potissima obiectio nil ualeat cum dicant; Quando au
 dunt blasphemias aliquas proferri, ut sunt ha. u. g: Christus
 non est in carnate, Deus est malus etc. uel tantum apprehendi
 mus, uel etiam statim indicamus, sed neutrum posse dici si deo
 Non primam, aliq; dabitur ipsis apprehensio complexa ha
 bebant, suam intentam; neq; secundam, qd sequitur nulli Chri
 stianam eimodi phosr uel audire ab aliquo Iudaeo uel eth
 nico, et intelligere posse absq; peccato mortali, non
 pps mente ita iudicare lethaliter peccat. Verum ad haec
 et similia obiecta nominalium facile respondebitur dicendo
 eimodi enunciationes non iudicari ab audiente et intelligente
 sed apprehendi. Iudicari non tamen illa fictitia et com
 plexa apprehensione quam nominaliter asserunt sed simplici
 tantum concepta apprehensione ad primam mentis uia opa
 rationem spectante. Perinde u. u. g. alio loco, tunc u. g.
 Despectantes in regem urbem uel exercitum uno oculo sua
 intuitu concipiunt, unaq; intellectus apprehensione concipiunt
 sic etiam integras enunciationes integrosq; Jthos, mo oratio
 nes bene longas a nobis uel alijs factas simplici apphen

sione q̄ nec enunciatio nec Syllus nec oratio sed ungtanti
conceptus ē, possamus et solemus concipere, ego quo deinde
sape enunciationem reflexam formamus quando de veritate
aut falsitate eorum volumus iudicare, dicimus q̄. e. g. Chri-
stus n̄ ē incarnatus ē hereticum; vel, Deus ē malus
ē blasphemum et impossibile; vel, ista enunciatio Chri-
sti non ē incarnata est falsa, item Hic Syllus n̄ ē.

Quam negligenter studet fiet doctus.
Ego negligenter studet

Ergo si am doctus
ē falsus. etc. Ac bene hic notandum quod in p. Desi. c. 7.
a. 1. de dicim, quodas eimodi enunciationes, orationes vel etiam
Syllus ita reflexe apprehendim ut ego illis fabricem re-
flexas propositas tunc eimodi enunciationes et Syllus appre-
hensas non constitui flata formalia et ut p. 10, reflexe
parum eimodi enunciationum sed obiecta sine flata ut p. 10.
Nec magis mitam eideri debet ego tam multis conceptibus
tantum unum obiectum ut quod fieri, quam quod minuci ho-
mines et dies et etiam unam tū obiectum alicuius enunciationis
faciant, q̄. n. g. dicim, episcopus ē castus, aut civitas ob-
sessa. Ego hac solutione non tantum respondeo
alijs etiam nominalia obiectibus p̄. De tam etiam ita
sua confirmari p̄. n. ē. flata alicuius enunciationis
qua tale ad prima operationem mentis spectat non ad secun-
dam.

Formale obiectum scilicet actualis est medium per quod conclusio
 quam dixerunt esse materiale obiectum, demonstratur. Ita docet S. Th.
 in 2da 2da q. 1. a. 1. ex eoi sententia per hanc rationem quod illud
 est formale obiectum per quod materiale cognoscitur sed conclusio
 o obiectiva cognoscitur per medium; Ergo medium est formale
 obiectum i. lig. Qui dicunt principia demonstrativa esse
 formale obiectum scilicet nobiscum sentiunt, quia principia
 nil aliud sunt quam medium i. to cum extremis conclusionis
 combinatum et in formam Propositionis dispositum prout
 ipse est sine principia quod siue media asserat esse formalia
 obiecta scientiarum. Confirmatur assertio, quia illud est obiectum
 formale per quod scientia actualis specie distinguitur ab
 alijs cognitionibus proptermodum. u. a relijs scientijs sed per me
 dium siue principia distinguitur ut etiam docuit Aris.
 1. 1. c. 23. et patet Inductione nam scientia per quod
 et quia tamen circa una conclusionem obiectiva versan-
 tur haud dubie specie differunt ut si quis cognoscat in
 nam deficere per terra in tempore si tione vel a posteri-
 ori ex eo quod Luna plena, coelo sereno, nulla umbra
 faciat: Deinde ex eoi sententia diversa scientia est quia
 mathematica eadem conclusione. u. g. terra esse rotundam per
 alium medium demonstrat quam physica.

Contra istam assertionem sentiunt quidam Thomista, quod dicitur in
 subtilitate esse formale scientia de mox strata
 subtilitate illa ita obscure explicantes, ut veritas quod dicitur

fundamentu a pposito aliud no e qua quod patet
S. Th. ita sensisse. Veru qd de scibilitate et
scibili sentiendum facile patet ex ipso. S. Th. 1. Post
l. 4. na pmo scibile id e quod obiectu scilicet
est opinabile idem quod obiectum opinionis, illud scili-
cet quod p scientiam vel p opinionem cognosci pot
ut patet ex arte, v. Post. c. 26. In quo scibile vocat
Επιγνωτον Opinabile .u. δοξαστον, illud ase nina
distinguit p hoc quod scibile debeat ee universale
et necessarium et p medium necessarium cognoscendu
Opinabile u. tam particulare que universale ee pot, et
contingens vel saltem p medium contingens cognitum.
Secundo sicut scitum e extrinseca denominatio a scia
et visa a visione, et opinatum ab opinione, ita et
etiam scibile visibile, et opinabile formaliter
sumpta aliud o sunt quam extrinseca denominationes ab
actibus q licet de falso habiti si fortassis circa ob-
iecta non sint possunt tñ a potentia cognoscere
haberi. Formaliter sumpta, dici, qd in eximio
nibus et ppositibus apud varios auctores ista vocabula
scibile, opinabile etc. plerumq appellat materiam
significata iuxta doctrinam doctorum apud Fox. lig. v.
Tertio scibile teste .S. Th. l. c. duplex e, qd ob-
iectum est duplex; aliud .n. e scibile materiale, aliud forma-
le. Scibile materiale pariter idem e quod obiectum
materiale, iuxta .1. assertionem. Scibile formale nitas

hinc est quam obiectum formale, in nota 4. assertionem nimirum ^{est visibile}
 media et principia ut. S. Th. c. l. 4. expresse docet. ^{formale?}

Si queras quomodo sit visibilitas in abstracto; respondeo nihil
 aliud quam id quod scribitur formaliter significat nimirum
 scientia cum quadam connotatione possibilitatis. Unde
 si a viso et scito abstractam deducas illud non erit
 aliud quam visio et scientia un temporis praesenti connota-
 tione in quo tempore circa sua obiecta elicitur factum.
 Ita etiam visibile et scibile aliud non significat for-
 maliter quam visionem et scientiam iam connotatione
 possibilitatis qua circa obiectum aliquid elici possunt.

ARTICULVS QVARTVS

De conditionibus obiecti scientifici

Sicut prius demonstramus certis conditionibus affectari esse de-
 bere docemus ex arte supra in. v. loc. p. 2. ita hoc in
 loco breviter ex eodem aliquas conditiones obiecti scientia
 materialis, trademus. Quas prima est ut conclusio ob-
 iectiva sit necessaria, quod in scitis inq. artes. l. p. c. b.
 non potest aliter se habere. S. Th. a. l. 13. ait, logicum
 principium pro se notum esse, quod conclusio demonstrativa debe-
 re esse necessarium. imo si de correlatione scia pro quo
 potissima, sermo sit tunc oportebit conclusionem o tunc
 esse necessariam, inpta 1. et. 2. gradum nampe in id aut
 4to modo dicendi. Per se, sed etiam universale potestis

154
rictice. Ex hac conditione sequitur de nullis contin-
gentibus sine separabilibus sine inseparabilibus etiam de
monstrativa esse posse quia accidens nigt Arist. c. ob.
contingit non esse, de tali .n. dico accidente. Ex
quibus factis verbis manifeste confirmari potest oppositi-
o. scilicet Universalis, quia in Isagoge et .i. De ih. de
Ding, nimirum ad accidens contingens, plus non exigitur, quam
ut salva rei essentia possit abesse sine non inesse ut Arist.
ait. Dices de inseparabilibus accidentibus dari
scientiam eo quod semper in sint. Sed quare negat Tol.
q. 1. ad .5. consequentiam. tum quia accidentia insepa-
rabilia ex se totum suorum essentia non emanant sed ab
essentia cuius et dispositionibus produuntur; Ideo talia
accidentia de suis factis demonstrari per eandem rationem
ad eam modum quo propria et necessaria accidentia
solent non possunt. Deinde licet quod per illorum essentiam
seas eius demonstratione vellet facere, non potest ta-
men, quia casus illa quod nigredinem in eoque. n. g. vel
albedinem in cygno efficiunt ad aqua non sunt quod
quod eodem etiam quamvis nigredine vel albedine pro-
ducere possent et forte etiam non habent ultra ne-
cessariam conjunctionem cum eorummodi factis, quando quod
ea etiam alibi produuntur: tum quia ad demonstrationem
scientiam ex parte obiecti requiritur omnimoda acci-
dens et essentia ut ex Arist. Iota a. r. abata etiam

constat: sed talis necessitas non convenit accidentibus
inseparabilibus siquē salva essentia a fortis suis abesse pos-
sunt ut in Dosph. dictum ē

Secunda conditio ē ut scilicet siue obiectiva conclusio consistat
ex terminis universalibus non a. ex singularibus. Ita docet Arto
in 1. Dost. c. 24 et alijs, et clarig in 7. met. leg. 53.
quo in loco Fon. ait, eandem ē eam sicutam phtomā ac Theol.
Rāo huius conditionis tum quā singularia quā Talia,
C. excepto D. 20, Op. Mpo, et Christo Dno, de quibus
concedunt dari siam dantes habent proprietates recipi-
cabiles ut cum Fon. docent Corimb. et tōis sicutia. tum
quā Arto ad sicutam demonstrativam requirit omnimoda
certitudinem, et necessitatem ex parte obiecti, sed singula-
ria resum corruptibilem eam non habent corrupti-
bit. et intereunt. Dicit etiam Universalia corrupti-
am singularibus, quā quā plura inter se realiter
identificantur, eorum uno mutato vel corrupto, mutatur
et corrumpitur etiam alterum. Ad hanc objectionem
facile responderet Arto ex falsa sua opinione, quā
de mundi aeternitate habuit, diceret enim Universa-
lia mutari et corrumpi inaequale, tantum et dōm
qd, ut non corrumpi, adaequatē et sicut, nam licet, u. g.
equis tōis et Universalis natione aliquos in singularium
equorum quibus idem realiter ē nascatur et intereunt,
ipse tōi supposita aeternitate mundi adaequatē et totaliter

44
nunquam nascitur vel interit. Sed aeris est quae semper
est saltem in aliquibus individuis, ad eum fere videtur
Totum mare nunquam consumpitur vel exhauritur
licet singulis propeudum momentis, complectens illa
particula pereant, vel exhauriantur eo quod in locum
deperditarum alia et alia perpetua vicissitudine suc-
cedant, sic rem corruptibilem universalia sunt
fieri inquam aerea forent, ideoque de illis ex parte
obiecti, certissima et invariabilis scientia haberi possit.
Quot licet sunt rei naturam universalia nulla, i-
ta oio aerea sint, permanet tamen ab eo tempore quum
de mundi finem. Adver-
tendum tamen circa hanc conditionem, quod post. S. Th. et
am docet Tol. c. 7. n. 9. De singularibus posse aliqua
certam etiam scientiam haberi et quae demonstrativa, sed
mediata tantum, nimirum qualescunque singulatae existere con-
tinentur in universalibus suis, et ex quibus tamen habentur
particulari aliqua demonstratione facile et evidenter
deduci possunt. Vide Tol. l. c.

Tertia conditio est ut Obiectiva Conclusio sit perpetua
et incorruptibilis. Ita ex parte docet Scotus. l. 1. c. 7.
his verbis: non est igitur demonstratio corruptibilium per
scientiam per se. Haec conditio et ipsa a prioribus
differt quia aliqua conclusio bifaria potest esse incorruptibilis.
Primo namque potest quae consumpi potest huius

modi sunt omnes singulari propositiones. Ut haec
 Socrates est homo vel visibilis, sed triangulum
 habet tres. Secundo, ratio predicati, licet n.
 tam totum quae predicatum foret in corruptibile
 ut homo universalis, et alio universalis et
 si coniunctio predicati tali cum toto universalis
 est indissolubilis adeoque per se etiam consequens
 tota pro corruptibilis officiat, quod homo
 totus corruptibilis est licet eius partes nimirum
 materia prima et rationalis ex quibus constat sint
 incorruptibiles, huiusmodi propter vocantur propter aeterna
 veritatis de qua veritate usque variè sentiunt, nobis re-
 iecta in suam locum ex parte de hac de disputatione
 obiter dicendum, primo: Nullam propter aeterna
 veritatis eo modo quo statim putavit multas tamen obiecti-
 vas conclusiones veram corruptibilem est longissima
 veritatis, imo aliquas a parte post aeterna verita-
 tis. u. g. haec propter obiectiva Equus est animal,
 tum quoad suas partes universales, tum etiam quoad cor-
 ruptibilem et coniunctioe predicati cum toto a condito
 mundo ad eius usque finem pervenit. Ita vero, homo est
 animal, vel visibilis, ignis est calidus, marecum de-
 sabil, quae ex modo dictis patent.
 Dicendum secundo universalis est incorruptibilis
 et ingenerabilia, adeoque aeterna negativè est positive

254
ut cum S. Th. l. 42. in 1. Post. docet Caiet q. 7. de ente ad. 7.
et cum Scoto Antonig Diombeta, 7. mel. q. 4. et 8.
a. 4. et iis realium entia, que sic intelligenda
uidentur. Vniuersales natura, ut humana, equina
tum in statu existentia obiectiua, tum etiam in
statu essentia abstracta sunt ab oibz conditionibz
individuantibz, siue accidentarijs differentijs, cuiusmo-
di conditiones, sunt tempus duratio, locus, ordo, mensura,
et cetera, in sensu abstractionis non inuolunt, tempus, lo-
cum aliasue circumstantias accidentarias quas rebus
singularibz primario et p se, secundario u. et p
accidens tantum vniuersalibz et communibz comuni-
re docuit post Arlem Porphyzig. c. u. Isagoges.
Igitur natura vniuersalis sub ea consideratione abstra-
cta habet quandam eternitatem et incorruptibi-
litate no. qda positivam illam quasi de facto ab
eterno existens et consumi nullo modo queant
sed negativam qd vniuersaliter et abstracte consi-
deratis nec tempus certum, nec locus, nec existentia
nec generatio, nec corruptio de. concessit, sed ea tu
predicata q. uel de causa essentia sunt, uel esse
ex causa essentia emanant: singularia uero ista
oia includunt presentem in opinione Porphi. et Aristi
aliorumq. antiquorum q. preter communem audientiam

collectione nō admittunt necessitatem sine differentia
am individuantem singularibus intrinsicam. Proterea
quā simpliciter universalium rerum natura sine incom-
pleta potest et predicata Universalia ita eorundem
identitas conceptione et diversitas sine disjunctione
in sensu abstractionis et negatione ab eis quod sunt
non positive, quasi aliquam rerum conceptiones
de facto et aeterno Deo coepitessint alicubi ut quā
sibi imaginantur.

Discendum testis circa singulares p̄p̄os q̄ etiam di-
cuntur necessaria ut. n. g. sunt ista: Bucephalus ē equus,
Socrates ē homo, Socrates est animal, eē diversae
inter reales opiniones. Nam alii putant eam
vera habere statum ideoq̄ eiq̄ modi: p̄p̄os falsae
eē statim non existentibus. Alii existimant eas
etiam eē p̄p̄os veritatis, sine vera existentia
in rerum natura sine non, sed haec controversia ad
metaphysicam spectat: interim sufficit scire huius
modi nō habere tantam necessitatem et immutabili-
tatem quantum habent p̄p̄os Universalis et quantum
artes ad certitudinem sua demonstratione requirit
ut manifeste constet ex locis in ista conditione cita-
tis, habeat tamen maiorem conceptione et necessitate
tam quam contingentes p̄p̄os.

ARTICVLVS .V.
De scientiæ actualis unitate et Diuersitate.

1. articulo.

Humana scia actualis, ad aequatōe sumpta, nō ē una
simplex qualitas sed constat ex tribus conceptibus quoru
duo sunt apprehensivi, testis & indicatius. Idem ex
sententiam supponimus ex libro de scia, in qbus q
bandum ē, idem mentis operationem, sine emanatio
nem mentalem componi ex tribus conceptibus. Dicitur pri
mo ad aequatōe, qd si qd ex idem operationem cum
aliquibus authoribus vellet tantum testium illum conceptu
intelligere, tunc dicere potest, secundum opatio
ne, et consequenter etiam scientiam actualē ē emanatio
tio mentalis ē tantum ē una simplice qualitate et
iuxta hanc representationē scientia actualis p̄ tribus ad
predicamentū qualitatis ac q̄ ḡare subiecto ha
bet dispositionē: iuxta primum u. p̄ se in pdi
camento poni ē p̄t unum sit ens p̄ accidens.

Dicitur praeterea humana scientia qd divina ē
simplicissima entitas ino essentia Dei de qua The
ologi disputant quoru pleriq; etiam angelicā do
cent ē actum unum sine simplice conceptum.

Specificam unitatem ac diuersitatem scientiarum actualium
ex unitate et diuersitate mediorum, sine princi

prout sequitur, ut iam habet p. 2. d. c. 23. o. c.
 Jovian. Latro est q. eadem numero conclusio,
 materialis qualis est ista Terra e. rotundus,
 scitur p. medium mathematicum et physicum, item
 a passione et perfectione, q. sua nemine contra
 dicente specie differunt ut d. non aliunde quam p.
 diversitatem medium etc. item quando habet
 auctore in. p. d. c. 23. eadem numero conclusio
 scitur p. medium demonstrativum, et p. media opina
 tione sine probabile, tunc sunt diversae speciei cogni
 tiones, et non eo alio capite quam p. specifica
 distinctionem medium. Diligenter dicitur, vari
 tas et diversitas specificae q. variat et diversitas
 numerica scilicet actualis a passione colligi debet
 ex diversitate scilicet in tempore, aliunde id
 ergo conditionum et circumstantiarum individuarum
 et modorum aliorum accidentium. Quare si vel unguis
 so temporis, vel plures p. idem medium circa eandem
 rem actum scientia dicant esse unam speciem, sed
 se a numero diversae, p. unde arg. aliter q. in diversis
 fides, una forte in lacte, altera in cygno, alii in pa
 pyro etc. miscent.

3. aspectus

Si q. ex diversitate materialis obiecti, quod e. conclu
 sio obiectiva colligitur diffina specifica scientia
 cum actualium d. o. h. p. se d. tamen p. divers

itate formalis obiecti seu nobis. Ut aper-
tius intelligatur admettentur triplex ob-
iecta conclusionis uarietas, na uel quod
se tota e diuersa ut i. Reg. Homo e di-
cursus. Triangula habet tres uel tantu quod
predicata ut Homo e diuersus, Homo e in-
bilis, uel tantu quod tota, ut Animal e sensi-
bile, Homo e sensibilis, qd est huiusmodi ppos
uel quod utramq partem uel quod altera tm
diuersa habuerint idem specie media bene
etiam atq sic circa eos elicitur unig tm speciei
aut: fin diuersa diuersi, quamuis plura sit, quo-
ties tota conclusio diuersa e obiecti media sine
principia demonstratiua e diuersi. Ratio huius
essentia limitatur in a simili qd sicut se habet
formale obiectum fidei ad materialia obiecta sine
credibilita: Ita etiam formale obiectum sine
habere ad subiecta materialia sed omnia e certissimi
diuersissima ppos qd diuersa fidei creduntur
p unig speciei atq fidei creduntur. u. g. qd
Deus sit Trinus, et quod peccatum excludat a uer-
tum ratione qd distinctio et unitas crucifica
cuius rei fere tm dependit a forma p se co-
iactum formale respectu materialis forma e:
Ex his assertionibus colligi ut ratio demonstrati-
uine. Propter quod et quia, sententia

si eas argui solitas specie differre dixerit
 Diversitatem medicum. Secunda etiam: ibi
 nientis dicitur quod inter se collata dif-
 ferre specie & diversitate carum. Quare
 in hunc auctore. 2. Dod. c. 11. in physica:
 dea q. fidelem et materiam eam dicitur
 tui tunc signandi demonstrat et sic specie diffe-
 rent simile q. etiam de demonstrationibus et
 scientia. Quod dicitur posse dicitur differre in
 tu specie in effectus specie differre habet.

ARTICULVS VI. Quomodo Actualis scientia amittitur

Aristoteles. 1. 1. c. 6. ait: si quis nunc non scit, curati-
 onem habeat, et salus sit, ne salus, nec oblitus sit
 is ne quis quidem amittat. Ex quibus verbis colli-
 gi possunt quod modi de causa quibus consumitur
 et amittitur scientia actualis de qua sola ibi loqu-
 tur philosophus. testatur etiam Comenius ibi. q. 2. submi-
 tum a. 3.

Prima causa est quando in Inhabitationis consu-
 ditur, scientia in eum videtur, sed se audivit cor-
 sumptis, consumpto suo objeto cui inhaere et si quo
 naturaliter quod bene est, ut consumpto igitur
 calor, et desiderata charta, etiam albedo. Sen. 1. 1. 1.

121
Dicitur immortalis animam esse potentiam scilicet per
intra scientiam actualem eo hoc esse intellectus
amittit esse posse. Sed res est in rigore
loquendo, ut eo hoc precise esse non posse
scilicet actualem scilicet et nullo modo habere
vellem, quia iuxta doctrinam. S. Th. 1. p. 7. q. 8.
a. 1. et. 6. qua sequuntur etiam Corin. 1. c.
a. 2. Habitu et consequenter etiam illorum a
de post mortem prearent in illa anima separa
ta. Sed hoc eo parte solus anima est potentia
intra scilicet scilicet, amitti scilicet non possit per se
parte huius totius quod eisdem scilicet actualem scilicet
denominacionis est: nam anima huius graniter cum
morte ludantur alijs cogitationibus distinctis quia
et de rebus presentibus secularibus ut de scientificis
et demonstrativis. et cial.

Secunda causa amissionis scilicet actualis est, si res
scilicet peccat, altero modo videlicet eo duobus modis quia
a. et cond. 3. utulim. Dicitur namque eo hoc. c.
scientiam amitti posse originem iuxta eandem dicta
obiciere tunc debet esse maximum incorruptibile
ac perpetuum. Respondet verum coram. quod scilicet
hanc etiam esse absolute sed tantum hypotheticam acci
pienda esse ut scilicet res scilicet. Si res scilicet an obiectum
scilicet per se etiam scilicet per se, quod scilicet scilicet
nam prima causa est accipi. Dicitur posse scilicet de

rebus non evidentiibus et corruptis habere sciam
 sig. Theologi multa de falsis christo dyabolis
 q. de factis non evidentiibus sciunt, et q. libet apparet
 se etiam noscunt parenter p. inde nosse ac vivere.

Deo q. dicitur a. r. scientiam demonstrativam esse
 in opinione fides ex parte + obiecti tanta certitas
 dicitur ut destructo obiecto res certa p. ante
 considerari nequeat. Ex quo consequens est sciat post
 extremum iudicium dicitur. De rebus illis q. p. igne conflant
 gratia n. demonstratur no. habituras sciam illa de
 monstrativa qua fides in Doct. h. dicitur p. it

Testis eam est obvio obiecti materialis sine conclusio-
 nis obiectiva na. si q. o. recordetur terminum q.
 q. conclusio constat esse o. p. circa illud ubi in dicitur
 adu. n. dum tu p. sedam qua scia demonstrativa
 est dicere, q. o. ubi in supportit apprehensione et de
 mentis op. p. prima. Idem eam reuocari p.
 libet arbitrium scientia q. etiam ex nulla eam quo
 ties n. ab actu designere scia p. licet in circa
 scia q. et conclusio n. ex q. illata o. sit liber
 quoad specificatione ad libet tu est quoad specia-
 bium. hoc est q. dicitur obiecti tus p. sine con-
 clusio evidens, tunc o. est liber ut possit cuilibet
 speciei adu. n. utpote auctu. vel dicitur dicere, sed
 tu quoad specificationem, q. si n. p. auctu. dicere

vel si non vult, potest ab illo eliciendo sine operando cessare, sed ad aliqd aliud cogitandum, et sic ubi eadem confessio.

Quarta causa est, obiectio rationis, seu medijs demon-
strativi, quae de essentia discursus est, in ob-
iectu suo per medium inquam per formalem rationem
vero sicut de essentia fidei est, fidei in obiectu
quodammodo per alius fidei digni relatione de se
demonstrativa est discursus; sed essentialiter qui-
git medium inquam rationem formalem per quam circa
obiectivam conclusionem eliciatur. Confirmat.
Sicut forma est de certis totis compositi, nec illis
potissima pars, ita etiam formale obiectum actu
cognitum est de certis scientia actuali, quae per for-
male et materiale obiectum quasi exergit et credit.

Quinta causa per quam scientiam actualem, nihil
pubant. Contra n. s. est esset actualis circa
eandem conclusionem obiectivam, non esse contrariam
a suo contrario destruitur, ut a frigore calor, sed
sua actualis positivum contrarium est error.

Sed respondeo hanc causam ab Aristotele adeo fieri
premissam quod scientia actualis non possit per erro-
rem nisi interueniente aliqua ex praedictis et cum
prestatin quae, consumpi quae per scientiam actualem
est ita certo constituitur. Hec est. 1. Doct. c. 7.

sub linea ut quandiu recordatis scientifici melij dicitur
 impossibile si e contrarium adum erroneu elici
 et haberi circa eadem conclusionē, Jp de obli
 ab errore avendi o qe nisi p ad obliu mediij
 demonstrativu, ut eade etiam rebe docent Conimb.
 Ad oppositu rāem dico qn unax contrariu, Ita
 finitax afficiē Jp tē ut alteri omnis ad dē Jp tē
 adiqz practu avu hui o posse a suo contrariu
 expelli ut videre ē ni Jp contrariu q notu alter
 eum nē a natura nulla. n. albed o a co suo vel a
 thyo p nigredinem expulset. Sermo. n. n.
 toto hoc art. fuit de actuali o de habituali scia
 qā habitualis o nisi p contrariu habitij introducit
 onē expelli sine consumpi qe; quod tunc fit, qn
 qd obliu mediij demonstrativu circa conclusionē demon
 strabilem nē pē elicere adq erroneu, p quos Jaci
 tur habitij erronei q scia habitu ab aia, ut Jp
 qd calorem ex aqua expellit, qm nē dō docent
 Conimb. apud quos de hac re plura legi poterūt.

QUESTIO .II.

De scientia habituali.

Notine Habitualis scientie intelligimū stabilitē et pmas
 nentē qualitatem illius de prima specie p dicantur
 Qualitativu, q illam scientis ad eliciendos adq scientificos

promptu et facile reddit, dicitur u. in nobis, e-
signandi certitudinem quilibet experitur quod sentit se
post alios scientificos, circa aliqua conclusionem
elicitor multo promptiorem esse maiorem in delecta-
tione et minore uam difficultate possit id genus
actus elicere quam potest quod promptiudo
et facilitas aliunde quam ab habituali de qua
loquimur certitudinem promerere o. it.

ARTICULVS PRIMVS. Quid sit Habitualis scientia?

Deo, et causum quare sic potest describi: Habit
illorum actus et eadem, per demonstrationem actus, meli-
nans illorum, cui proximè inhaeret ad actus scientificos
circa conclusionem necessariam dicendum. In qua
diffinitio metaphysice accepta generis loci positus
Habit illorum quod tunc est generis omni proximum ut ex aliis
loco constat. Coetera particulae agunt uice diffinitio
per quas ad alios habitus facile potest dis-
cerni. Physice accepta diffinitio, continet prius
locus quasi forma materiae, et iuxta dicta. g. p.
a. 2. est habitus. Secundo eam materialem
est illorum cui proximè inhaeret scientia. Lemor
est anima rationalis, nisi etiam totus homo est potest
nominacionis, quia saltem in hac uita totum per

demonstratio scientie, animi rationalis, rationis, quae
 nis illa maxime post mortem hominis, etiam si est habitus
 denominationis. Tertio causa efficiens, est verum
 et habitus vel potestas sua actualis demonstrativa, non
 habitus a suis actibus effici solent quippe, veniunt
 a potentia per actum. quarto causa finalis immedi-
 ata et proxima sunt actus scientia quae post habi-
 tum aegritudinem circa conclusiones necessarias
 eliciuntur, mediatum finis et primo remotionis,
 est obiectum materiale sine conclusio circa qua
 actus et habitus versantur. Obiectum autem formale
 est quasi extrinsecum quodammodo forma, non autem intrinsecum
 sicut habitus, habitus. non identificantur in scientia
 habituali sicut anima cum homine seu obiectum realiter
 a scientia habituali differunt et per se tractantur.
 dicitur ut vocantur quoniam scientia habitualis habet
 actus in se forma alicuius physica unitatem
 et distinctionem praeberi animi et habitus.
 Ex hac oblatione ita explicata facile intelligen-
 tar alia, quae passim circumferuntur, definitur. non
 autem quodammodo habitus demonstrativus, ab alijs vero sine
 habitus certis et evidens, per demonstrationem aegritudinis

Ad hoc notandum p. Actus habitus supra. l. 1. p. 2.
et p. ad. q. a. 2. allatam eo intentione qd fiti
soli actuali tunc competere, posse tñ habituali
quoq. aptari si tunc sub uocula cognoscere
intelligatur habitualis cognitio p qua scilicet
facile et prompte actualiter scire tan pp
qua res e.

Notandum rdo certitudinem et evidentiam scia
habitualis, et actualis convenire tñ ga sunt
De utriq. essentia, tñ ga sustinendi minime
sola rone ab utraq. diversi: differre a eo, quod
actibus p se ac formaliter habitus. n. p. acci
dens et in ordine ad actus conuertant. Ut etia
l. 1. tr. 2. c. 8. Gillig docet. Duo, rados sola
rone diversi ga fieri o pnt ut idem numero a
actus vel habitus incertis et incertis, factis
et evidens, aut vicissim, quod e signum aliqua
no pty quam rone distingui quocumq. actu
opacem vel modale distinctione habeat diuini
ty saltem separari posse debent. Praeterea dicitur
se modos minimeos ga evidens, obiecti, tñ u
debet e qda opacem de terminatio in ordine
ad actus evidens p que obiecti, e actu clare
et ut in se e picipi a potentia cognoscendi.

Hic addi posset qd eode Gillio duplici e cui
 Scientia ad suam demonstrationem e rationem in
 delicta evidentia conceptus siue illationis et
 forma Logica et consequentis siue conclusio-
 nis qua mediu habet cu re demonstrata, atqz
 eode modo etiam du prep certitudo requiritur
 nemo. n. qd alium conclusioni certo assenti-
 nisi certo sit tam de veritate et necessitate
 qua ad pmissas habet, qua de veritate illatio-
 nis siue forma Logica. Evidentia et
 certitudo illationis, pntent ad Logicam doctam
 stramine, ad operante elicitiv: evidentia. n.
 et certitudo consequentis, ad veras reales, ut in
 pmo dixerim.

ARTICVLVS SECVNDVS.

De unitate Habitualis Scientiae.

Duplex e scia habitualis et Actualis; Totalis
 et scilicet et Partialis. Totalis e qd totu
 aliquod obiectum oia q adhibitione ad illud
 habent considerat huiusmodi e physica motu.
 Partialis e, qd vel tantu una conclusione resti-
 cit, ut scientia q cognoscitur terra e rotunda
 vel q plures qd conclusiones sed circa aliqua

251
Dundapat obiecti totalis speciem sine parte
subiectiva respicit ut scia de collo de aia
Hac distinctione posita, de specialis scia uni-
tate hic no dubitatur, neque enim de habituali p-
tidi q una Dundapat conclusione respicit ois. n. con-
cedunt hanc ee tm simplicem qualitatem sua unitate
sed de alia partiali et mixte de totali e diffici-
lis controversia, circa quam Caiet. Petrari. et pleriq
Thomista citati apud Cor. et Suar. quos vna se-
gltur Rub. m. premis logi. q. 4. et resp. in prima
etia, q docent singulas scientias totales ee unam
simplicem qualitatem quam dicunt agiti p unum
actum scientificam p reliquos. n. tm p hie agitendi
Fundamentum e primo qa putant ita se asisse
S. Th. m. 1. 2. q. 14. a. 7. Secundo qa singu-
la scia totalis, habent unam speciem obiectam for-
male ut Logica p abstractione ignoti, Physica ab-
stractione a materialibus singularibus, sensibili. Tertio hinc
una numero potentia. n. q. vitz aut illis circa
obiecta speciem diversa elicit actus speciem diue-
sos, vitz enim cernit omnes colores, et illos p-
pit ee ens; Ita etiam totalis scia videtur ee una
speciem et numero unitas a qua varij speciem et
numero distincti actus possunt elici. Quarto sicut
habitudo fidei totalis e una speciem et ee, ita etiam

aliqua scia totalis p̄t̄ ē una. Quinto sequatur
scias totales ē sentia p̄ accidens, neg in ullo p̄
dicamento collocari.

Vicium his ō obstantibz sit prima assertio.

Si totalis scia ut physica aut logica late acci-
piatur prout ō tantum complectitur habitz coela-
tionum scientificarum sed etiam habitz p̄cipi-
onū, ac habitum definiendi ac diuidendi ō ēna
sily extitit seu qualitas seu minimū q̄, nec et specie
distincta nempe habitz p̄cipiōnū habitz scia
demonstratiuū, habitz definiendi et diuidendi;
quibz addi possunt opinatiui et d̄m aliquos
etiam apprehensiuū q̄ bz totales scia in tota sua
amplitudine considerata constant. Videtur ē eois
sentia ē per se manifesta p̄ tanta diuersitatē,
et predictorum habitum iuxta quā intelli-
gendi ē eois phlosum p̄mediatum q̄ aiunt:
in singulari scia triplicem ē p̄cedenti modū
definitiuū, diuisiuū, et illatiuū, et hoc sensu
frequenter accipiunt totales scientias q̄ dicunt
aliquē ē p̄t̄m Diatē, physica, aut Theologia d̄-
reg. t̄m de conclusionum p̄t̄ia logica sed
de collectione cognitionū variā q̄ ad eiganō
di licentia totalis obiectum cognoscendū spectat

2.
Tametsi habitualis scia p solo habitu conclusi
onū scientificarū sumatur, nilominū tū o ē una
specie qualitas, sed p diversitate actū specie
distinctū quos elicit etiam ipse diversa
specie. Ita. Ton. 6. met. c. 1. q. 11. Suar. d.
44. s. 11. Tol. q. 3. præm. Corim. 1. Post.
c. 22. a. 2. cum Scoto et Noiatibg. Ratio
ē, qd eodem modo distinguuntur habitū quo
ipsorum actū; sed actū p diversitate specifica
mediū specie diversi sunt ut qd dicitur. q. 1.
a. 5. constat; Ergo etiam habitū maiōr p
batur tū qd habitū habent idem obiectū materiale
et formale quod actū ipsorū tū qd habitū p
dantur p suos actū tū qd idem accidit in
alijs habitū. nā virtutū moralium habitū, ut
Justitia et. et habitū fidei divina sunt unig
tū speciei infima habitū qd o nisi unig speciei
ei actū eliciunt. Vide plura apud citatos.

3.
Totalis scia conclusionū o ē una ac numero
qualitas, sed plures habitū redites ac numero inter se
diversi. Ita docent etiam cit. auctores. Ratio ē
qd qd potentia circa sua obiecta diversas difficul

Tales potentias bene ad eas superandas ponendi et
 sunt peculiare et diversi specie et re habity.
 Sed quodcumq; circa obiecta totalia sciatur
 sunt diversa specie media ac motiva, sentiuntur
 etiam diversa difficultates, neq; n. ex eo ipso quod
 q; una conclusio aut physica aut logica sit,
 statim ois alias ad eandem totalem sciatur p. tinen
 tes novit, ut experientia manifestum e; Igitur eas
 discere debet p. diversos habity. Maior huius
 p. batis conditio tam q; haec e; unica fere ead
 p. quam a philis et Theologis admittuntur
 habity, tam q; contrarij an. et hores explicare nat
 quam possent in sua opioe, cur q; post aequi
 tum habitum totalem quem unica demonstratio
 dicant aequi o assentiant etiam aequi faci
 le oib; alijs conclusionib; sufficienter appre
 hensis et p. positis, et licet alig ex ipsis dic
 cant priorem habitum augeri p. novam entitate
 superveniente a priori realiter distincta: att
 si illam negant specie a Priore differre, o pos
 sant eam reddere quare prima o satisfec
 rit: quod si postea specie a Priore distin
 dunt, in novam Intiam incidunt vel certe
 expedire non possent quomodo ex diversis re et

spacio entitatibus, una p se ac p se
titas coalescat, ut fusig deducit Suar. n. s.
et. 20. 4.

Sciã totales habent unitatem genericã et ordi-
dinis. Ita docent e. l. auctoritas. et rda pars
declaratur hoc exemplo. Sicut exercitus ex mul-
tis hoibz conflatus habet unitatem aggregatio-
nis et ordinis ex eo quod oes milites uni
belli duci subsint: Ita plurimarum conclu-
sionum atqz et habitz quantumvis specie et rea-
liter inter se directi sint una tñ scilicetiam
totalem constituunt ut qz eorã obiecta ordine
et relatione habent ad unũ sicut attributionis.

Secunda pars de unitate generica p se clara
ẽ. qz oes illi habitz salte in gñe scia vel cog-
nitionis habituales conveniunt.

Ad argumenta Thomistarũ ita respondeo.
Ad primũ dico. S. Th. l. c. 5. loqz de totali
scia oiam conclusionum sed eorã tñ qz inter se
in vicem subordinata sunt, qñ. u. g. de uno sicut
plures passionis ordine quod a demonstrat
ũ. n. eiqzmodi demonstrat oes plures nitentur a
nico medio et principio primo nempe p se
sicut, ut m. 2. Post. ar. g. dictũ ẽ oẽ ẽ m p-
babile eas ab uno etiam habita p se, ut docet

conclusiones constant; nisi si *librum* ut solet, la-
biq. accipiatur etiam predicata dici possunt
Incompleta obiecta seu *libra* material. a. c.
dictum e; namq. etiam illa subiciuntur con-
siderati logica; sed ne tanta varietas *librorum*
confusionem pariat, ideo ex oibz eig modi
fere innumeris *libris* sive rebz q. in aliqua
scia, n. g. logica, tractantur unum p. alijs
oibz eligunt et eminet quom in magno reg-
no unq. rep, vel in exercitu unq. dup. et *genus*
atq. ad quod oia alia attributione habent
vel *truncum* eig species, vel partes, sive prin-
cipia vel proprietates vel alio modo: ex qua
causa merito vocatur *librum* attributionis.
At q. ista *libra* sicut nisi ad arbitri con-
siderandi modum restringantur, nimis ample
patent atq. ad varias scias pertinere possunt
na. de modo disserendi q. logica *librum*
attributionis e, etiam physica et met.
agere possunt, et de hanc varia scia et ar-
te tractant: Idcirco solent *libra* sicut et in-
ter illa p. cipue *librum* attributionis q. signa-

lii. *scilicet* totalibus restringi ad acta consideranda
 rationem ut. l. c. applicatum est, illas consideratio
 sine modo considerandi, vocari solet formale
 obiectum (Incomplexum) quo ratio vel ratio for
 malis sub qua, et a nonnullis sibi libitas,
 C. Incomplexa nempe d. iuxta qua considerati
 onem etiam in singulis suis totalibus singula
 res definiti solent, ut ep. S. Th. dicit Capu
 l. c. et ep. vobis, Sorsonianus, in proemio citatq.
 deinde. n. ep. eodem modo *scilicet* iuxta eam
 actus doctrine, conficiuntur propria singula
 aut sciantur principia demonstrativa qd se
 nota seu media qd qd eadem scia suas con
 clusiones demonstrant adeo, sicut modo consi
 derandi est formale obiectum qd in com
 plexu, ita *scilicet* seu potius principia ex
 his composita sunt eadem scia sua obiectum
 formale qd in complexu, quod alij vocant
 obiectum formale qd in qd. Haec igitur
 obiecta formalia qd etiam sibi libitas et sibi
 libitas dici possunt dant suis suis tanta
 nitate vel distinctione quanta ipsa habent
 originem genericam aut specificam iuxta doctrinam
 Actus, p. lo. d. c. 23. nam si sunt eadem generis

C. salte analogici, quia in plerisque suis tota
lib. u. g. Logica, mathematica, physica
meta. contingit. In hac etiam illa scia e. g. n. r.
una, et consequenter a ceteris oib. g. n. r. di-
stincta. Quod si specie differant, ut fit in
particularibus demonstrationibus particularibus,
habituibus ex quibus totales coalescunt, tunc etiam
actus et consequenter habitus specifica distinc-
tione quae inter se habent, nisi tamen vero spe-
cifica non habent. Et quavis si paulo
accuratius, singularium sciam natura presen-
tem ab utriusque obiectis formalibus con-
plexis et incomplexis deseri possit. Uni-
tas et diversitas totalium et partialium
habituum facillime in eis scias totales a se-
micea discernere, per incompleta tota presen-
tim per attributionem, addita formali omni in-
complexa. Partiales. u. illa presen-
tim ad unam totalem referuntur, facillime a se-
micea distinguimus per essum obiecta comple-
ta presen-
tim formalia quae sunt media et prin-
cipia demonstrativa: Ex hoc audivit et
in generis totalium sciam presen-
tim neglectis

obiectis complexis studiose inq̄ri soleant t̄m̄ in
 complexa: e. g. logici contenti sunt in p̄ego
 manis, docere; modus disserendi, qua talis ē
 totis logica t̄t̄m̄: et phisici corpus naturale
 qua talis, vel quod eadē recipit, quatenus abstractū
 a n̄ia sensibili singulari ē totis phisica t̄t̄m̄
 . q̄a dum hoc docent sufficienter distinguunt
 finis totales quod, unia in p̄enis fere quantitas
 ab alijs omnib; . n̄is q̄a ut dixi, complexa prin
 cipia, ex incomplexis constituentur ideo hoc ipso
 quod incomplexa t̄t̄m̄ docent implicite salte
 etiam docent complexa. Quod uidi
 dum ē formales r̄ones, sine consideratōis
 mentium obiectorum quas sensibiles dicunt,
 ō ē infima speciei, ideoq; r̄onis totalib;
 maiorem quam genericam unitatem n̄o commu
 nicare ē q̄dem contra aliquos recentiores, det̄
 ptum t̄m̄ ex Capr. et . S. Th. et fere p̄ recentior
 dens, nam abstractio quantitatis a n̄ia sensibi
 libi, ex cuius f̄ntia ueterum ē formalis r̄o
 et sensibiles mathematica, q̄ infima t̄m̄ ē
 speciei ō p̄, sicut Geometria et Arithmetica
 Quas speciei distinctis r̄onis conuenit ut Gillig

l. n. tr. b. c. 1. n. q. Deinde ratio est quae ut di-
ping formalis ratio Incompleta obiecti. Quae
sequitur Completa, nil aliud est quam limitatio
quodam sine restrictio dicuntur rei sine ma-
terialis obiecti nimis late patentis, ad certa
dique considerationem quae per reduplicacionem
aliquis predicati denotant. Item si aliquod
analogum restringimus ad analogum. u. g. ens, qua
tenet ens, pertinet ad mel. Item quae sunt ad medic-
cinam consequenter etiam ipsa restrictio sine
reduplicacione sub qua mente debet considerari
vultur o est univoca: quod si restrictio ad
aliquid predicati univoca sed generica, ut
dicat quantitate continua quae continua est ad
Geometria pertinet et Corpore naturale quae
corpore vel quae naturale ad physicam, dabit
habet, non potest esse ratio formalis sine modo
considerandi, et sublimitas, esse infima speciei
atque oiam fere secarum totalium abstractio-
nes et rationes formales generica tamen, et forte
etiam analogica sunt excepta Theologia.
Item non possunt suis habitibus et artibus maiore

quā genericā unitatem conferre.

Ex q̄b; dici potest qd̄ respondendum sit, de veritate logica nra eiq; formali obiecto quod dixerim eā modum differendi, q̄d Tale, vel patefactionem ignoti, vel etiam ex rōis dī. Genericum. n. ut sanum ē non infima speciei. infima. n. speciem logica totalis in cōi non habet, sed in singulis partib; eam p̄ principia remedia acquirit. Plura de obiecto formali scientiarum et potentiarum dicemus alibi.

Ad 3. argūta Thomi statū negare pariter habent nā potentia ō p̄ducit p̄ actus suos sed natura inē, neq; habet idem obiectum formale quod actus, habitus n. p̄ suos actus producantur et consequenter habeat idem obiectum p̄ quod ista alium distinguuntur et specificantur.

Ad q̄ respondeo, si habitus totalium scientiarum etiam dicerent nra tū speciei actū, p̄ unā speciem obiectū formale, quā divina fides, et Theologia facit, tunc etiam illos fore eisdem speciei infima: at q̄ actus eunt actus tan diversa speciei, et tā p̄

Diuersa motiua seu media ideo non possunt
esse nisi unum generem nel ordine pro una obiecti
attributiōnis quod sub una formali ratiōe con
siderant.

Ad. v. Dico, Species totales subtem unitatis
genericae ratiōe, in predicamento collocantur p
se, ut animal aut uirgō positiui, quoniam ratiō
unitatis specifica et numerica una p se non
habent, sed indirecta ad predicamenti qualitati.
reducantur, eo quod sint entia p accidens.

ARTICVLVS III.

Diuisio Scientia in Subalternantem et Subalternatam.

Intō subalternatiōe enunciatōum iuxta For. h. 3.
Dist. c. 7. b. nil aliud est quam collocatiō seu pos
itiō unius enunciatōis sub altera. Ita si propo
sitiō subalternatiōe demonstratiōum et sciētia et
quae ratiō demonstratiōes nel scia ita se habent
ut una collocari possit sub altera de qua re
agit Scotus. p. Dist. c. 7. et. 10. Duplex a.

videtur subalternans una proprie dicta altera tan-
 ta se nung proprie dicta subalternans. Ita ratio
 proprie dicta subalternans ex coi sentia apud
 Tol. 1. 2. c. 7. n. 6. et. 7. 1. et. Cor. 7. 2.
 c. 10. et ferig apud Gillium. 1. 1. 6. c. 8.
 requirunt ista 3 conditiones. Prima ut scilicet
 subalternata continetur sub scilicet subalternantis
 sicut n. g. homo sub animali, et linea sub quanti-
 tate continua. Quam conditione manifeste
 docet scilicet. Jam ait: Quocumq; sic se habent
 ad invicem quod altera sub altero e, scilicet
 sita. Secunda conditio e, ut scilicet subalternans
 nota adbeat aliquam diffiam accidentaliam
 scilicet subalternantis. Quomodo perspicua Geo-
 metria subalternatur, qd scilicet attributionis
 in perpetua e linea visualis cum linea in coi
 et sine hoc additamento sit partialis tota Geo-
 metria: similiter scilicet Arithmetica quod e
 numeris, musica hanc accidentalem diffiam addit
 nempe sonorum; habet. n. g. suo obiecto attri-
 butiois numerum sonorum et bene notanda e
 hoc additamentum o a debere diffiam accidentalem
 sed in accidentalem, ppa qd teste etia scilicet

4 met. 4-4. una eademq; scia versatur in
ca. gen. et eis essentialis species sicut phy-
sica circa corpus naturale et plantam, et
animal et hominem, et logica circa modum
secundi. Illud et demonstratio. Deinde debet
additamentum esse accidens contingens o p e
et natium qd alios etiam pertinet ad eam.
Subalternante sig. o scia de suo stoto
oia accidentia p se et natia demonstrat
Vnde qd numero vellet addere par non impar
et linea rectam vel curvam aliam id gen.
natia accidentia o efficiat sciam subalter-
nata ac distincta ab arithmetica et geometrica.
Sed contra hanc conditione sic objici potest:
De ente p accidens non datur sciam, atq;
sig. modi scia sciarum subalternata o nisi
mera entia p accidens u. g. numerum sonum
et lineam visivalem. o o distinctio con-
cedendo o datur sciam de ente p acciden-
tia de obiecto; negando tamen non datur sciam
de stoto. o sig. o non datur sciam de ente
pro alia conclusione obiectiva in qua acci-

Dens contingens adeoq; aliqd p accidens dicitur
 contingenter predicatur de seo sicut dicitur in
 sciam de conclusione naria, in qua de aliquo
 sicut quod est ens p accidens predicatur a
 liquo predicatu nariam. u. g. quavis hoc
 contingens conclusio obiectiva: numerus est sonus
 et, seiri demonstrativè o. possit, p. t. n.
 eisi ista conclusio q. ex ea conficiatur
 hoc modo: numerus sonus est gravis, aut acutus
 cuius predicata sunt naria est sicut in con
 clap. est ens p accidens. Videre plura possit
 apud. Con. c. 10. q. 2. a. 1.

Tertia conditio est ut subalternata scia sumat ple
 rasq; principia sua a subalternata. Pleraq;
 quam, q. licet medicina quando demonstrat cir
 culi vulnera agris in rasi qua alia cui
 fiat eis demonstratis principia in geometria
 demonstrant, q. rursus latera et partes circuli
 magis a se distant et tardis conuenire solet
 quam alia figurae partes et latera, nilominus
 t. q. alia principia o. desunt a geometria
 seu a physica partib; ideo o. subalternatur

geometria ut quaedam dicunt quare nasiam e
plerazq subte principia subalternata e glu
siones demonstratas in subalternata ut in
Tol. q. 11. ad. 1. q. a sua subalternata habet
se ad subalternantem sicut singula scia
se habent ad habitum principiorum suorum
sua principia accipiunt ab habitu prin
cipiorum p se et evidenter cognita.
Igitur etiam subalternata plerazq sua prin
cipia tam evidenter nota et demonstra
ta debent accipi a subalternantibus q
sunt quasi ipsorum habitus principiorum. Qua
de ca Aristoteles dicit subalternata non
cognoscere propter quid subalternata in
E. 1. q. 1. qm demonstratioes subalternantium
continent prima et immediata eam rei de
monstrata qua demonstratioes subalternata
non habent. Dicitur vel subaltern
nata scia sequunt conclusiones ex subaltern
ante sola sua creditas et sic o. exit
scia quaedam no credabit ex principijs p
se notis et evidenter sed tm ex creditis.

vel ex eadem demonstratioe qua subalternans
 atitur et tunc etiam scilicet pp qd et o tunc pp
 G. V. A. Adet Gillig. n. 14. ad unum subalt
 venata scia, satis e si qd credat et sup
 ponat principia in subalternante demonstrata.
 attamen vera sciam demonstrativa o habita
 cum utq. dum etiam principia a subalter
 nante accepta possit demonstrare, iuxta illud
 1. Post. c. 2. Acto, non sciet, non habens
 demonstratioem demonstrabilem sed principia
 subalternata sunt demonstrabilia et patet
 Ergo nisi qd coram demonstratioem benefi
 cio subalternantis habeat nesciet illa et con
 sequetur qd non scietis o sequet sciam demons
 trativam subalternatam, sed ex creditis fi
 den ducatur.

Subalternatio improprie et late accepta fit va
 rias modis, precipue in ratione finis: nam quoniam unus
 scia finis refertur et subordinatur finis alterius
 tunc prior dicitur alteri subalternari quatenus
 subalternationem habent omnes scie practica et ar
 tes cum in eadem finis principales sunt opera
 vel generatioe ad aliqd aliud ordinata, conse

144
inter aliqua subordinatiōe ad aliud habet
ad quod eam fines referuntur sic Logica
q. 8. Td. tale non quodam pp se
ipsa sed tunc admodum ad alia scilicet
recte dicitur p subalternari scilicet p
totalibus nimirum subalternatiōe late sumpta
ita sic etiam ars prefactoria eorum
fines subordinatur et subalternatur eques
scilicet equestri u. militari, et haec politica
politice u. speculatiuis. Quare sub-
alternatiōe proprie et late dicta e quocumque
duo scilicet ad se inuicem comparata ita se ha-
bent ut eorum altera nonnullas ex predictis
3 conditionibus habeat, ut bene docet Gillig. n. 10.
q. addit hoc potissimum 2 modis fieri. Uno si-
licet quando supra primam conditionem statim
alium suam continere quod sub alteris suis
obiectis sed pp defectu 2da conditionis o-
mnibus diffiam accidentalem sed essentialem
In quibus subalternatiōe in singulis fere suis
totalibus datur ut in Logica Partialis scilicet
de demonstratiōe hoc modo subalternatur cum
totali Logica cum partiali q in libris sui.

de Syllo traditur. hoc item modo dicitur esse sub
 alternanda meta. cuius obiecta est ens sub quo omni
 eorum obiecta comprehendere necesse est. Alio
 modo in propria subalternatione est quod principia
 inferioris esse eadem aliquo modo a se peris
 se probantur, quia de eadem dicitur met: omnia
 etiam subalternantur eo quod singulorum princi
 pia a metaph. confirmari possunt, nunc per illud
 notissimum: Impossibile est de simul esse et non esse.
 De qua re plura Fol. l. i.

ARTICULVS IV.

Quæ scientiæ dicantur Practicæ, et
 quæ speculatiuæ?

In istis controversiis dico primo, Theoreticam
 seu speculatiuam, et practicam seu operatiuam
 esse denominata, atque hoc a propriis esse operibus
 illud a Theoria seu speculatione deductum esse
 ac prout de totis fere quælibet resolutionem in
 eo nitam esse ut intelligatur quid propriis nomi
 ne et speculationis significatur.

Dico secundo, uocabulum propriis apud Artes esse
 uide agnosca, ex eoq. factum ut eis interpretis

244
circa hanc q. in diversas opes abierit, q.
tū fare o sunt de re ipsa, sed de uocabo-
lis potig, ut recte docent Ockam, q. 11. p. 6.
Vasq. in. 1. p. d. 2. Suar. Disp. 44. et alij
Itq. ut cum yidem docet Gillig. l. 1. tr. 5.
c. 2. n. 3. Artes proprii subinde accipit q.
sola actione inmanante, cui opponit actionē
transcendentē quā uocat factionem. g. m. b. g.
Alias proprii paulo latius usurpat pro oī
ea q. nullā post se opē relinquit sine inmanente
sit, ut intellectus uolūtas: sive transcens
ut egle. d. cytharizatio d. cui iterū opo
oit π u s i v, hoc ē factionē de illā tū q.
aliquid opē post se relinquit, ut edificatio, seris
ptio. 1. magnorū mor. c. ult. Sed restant alia
Dua acceptiones proprii, tū apud Artes, tū
apud eig. mētes frequentiores. Tertia ni-
mirū quā proprii significat aliquid in actū ac
moralem, bonū scilicet uel malū q. ab ali. cui
q. uolūtas aut uisij habita solet. p. f. d. d. cui
acceptio ni opponit factionē, accepta q. aliqua
operatio artificiali, q. significatio habetur.
6. met. c. 1. et alibi. Quarto, tūa latissime

sumitur, & quaeque sunt actione in immanente
 quae transeunt, tamen morali quae artificiali
 & acceptio ab eodem Gilio eo variis locis
 eius confirmatur, nempe ep. 2. met. te. 3. 3. de
 dia. l. 2. g. 2. Debet tamen proprii, hoc
 modo sumpta istas conditiones habere
 possit denominare nobilitatem practica. Pri-
 mo igitur deest ei actio seu opus, ut nunc
 sit aliquo modo saltem indifferens et contingens
 et fusa dicitur Arist. 6. Eth. c. 4. in quo
 dicitur eorum quae naturae essentiae et distere ha-
 bere non possunt, neque arte et neque accidentia
 et consequenter neque illa seiam practica. mo-
 multi auctores in Seneca et Ockano ad proprii
 uti epigunt libertatem, putantque actionem
 illam, quae non est facta libertati voluntatis non est
 alicui a qua cognitio quae circa illam versatur
 practica denominari queat. Iva opinio
 auctore Gilio vera quae est, si loquatur de
 proprii, iuxta istam acceptioem, hoc est de a-
 ctibus virtutum et virtutum quae sicut non pos-
 sunt esse morales nisi liberi sint ita nec prop-
 er, sed quod operatio artificialis, adeoque quod
 actionem lata sumpta vera non est nisi multi.

post acquisitam artem, incidunt in amentiam
in qua non raro tam artificiosa opera
adhuc fabricant, quam cum tamen essent; Igitur
habent adhuc pietatem et notitiam suae artis
utique non speculativam; Ergo practicam.
ut fuit Gillig. e. r. n. s. et. 8. Igitur
requiritur libertas ad propriam voluntatem
suum sed sufficit alia contingencia et indit
ferentia operantis qua possit male vel bene
hoc idoneo modo fieri. Altera conditio
est hae sequitur nimirum ut proprius sit ope-
ratio et alio p. ratione dirigibilis et mens-
surabilis in genere moris vel artis. Ut lo-
quitur, docet idem Gillig. e. r. n. s. In ppa-
tione in puaore conditione regl. r. i. g. con-
tingentiam ad propriam ut a a ratione seu itate
dirigi et de terminari possit ad rectitudi-
dine moralem vel artificialem. Unde fit ut in
tibus et augmentis non sint proprias imo teste
corda neq. amor et gaudium beatorum circa Deum
clare visum, sicut. n. alio oio nati. q. o. poss.
sunt se aliter se habere, neq. a ratione volun-
tatis, vel dirigi aliter vel alio, qua quo

ex natura necessitate feruntur.

Dico 3to speculationem esse iudicium hinc intellectus
sunt et ordinatur ad opus faciendum sed ad so-
lam veritatem cognoscendam ut colligitur. r. mel.
3. t. falsis exempla sunt huiusmodi cogitationes
Bey est unguis et string, mundus est factus ab aeterno
Sylva in Borussia habet r. promissus vari
necessitates affirmativas etc. ex quo facile est
definire habitum speculationem esse quod intellectus in-
clinat ad speculationes dicendas.

Dico 4to notitiam practicam quod est in ac-
ceptam esse iudicium intellectus, de re facienda
puta facienda est. Primo debet esse iudicium adeoque
completa notitia pertinet ad r. vel 3, op-
erem mentis. nam in prima specie nec est specu-
latio, nec practica cognitio, sed mera appren-
hensio. Secundo debet esse de aliqua re
facienda puta est facienda, quod alii eorum
etiam docent quod describunt cognitione practi-
ca est notitiam obiecti operabilis qua operari
bile est. imo plerique recte addunt non posse
haberi notitiam practicam ab eo quod in parte
natura imperfecta est ad operanda operem

sed oio opus eē, ut scia practica sit. De re
sali, q̄ ab ipso met scienter fieri sine agip̄
saltem a natura et p̄ se loquido: nā si q̄
p̄ accidens morbo aliore misfortuni redda-
tur impotens ad exercendā artē quā didi-
cit se sicut nilominus videtur retinere pra-
ctica notitiam ut si alicui artificis manus
preindantur vel oculi eruantur q̄q̄ ad artis
ficiam suā indiget. Hāc ē tēp̄a pro-
pis debet eē operatio aeris. Dependens, et man-
surabilis a notitia practica: si q̄a hae
urica de eā, p̄tis naturalis, scias quo
p̄alto in mediā regione aeris fiunt plus
sua, gradines etc. non habet notitiā pra-
ctica de illis. Ex quo saq̄ videtur, eandem
notitiam in tali p̄tto practica futuram si ipsi
Deo conferret potestatem faciendi pluviositas
dinam etc. et si Deo eandem numero sciam
practica quā habet. u. g. angelus de re ab ipso
suo solo opabili, communicat hōi, non fore
practica sed tantum speculative. Deniq̄ e-
gitur speculative et practica eē differe sui
dentales quodq̄da eduo et p̄marante toto, ubi

644
pictore contemplatur pingente quomodo tunc
discernatur? Sed eo quod propriis, hoc
est pingendi actus ad unius cognitione per
deat, tam a sua causa et mensura, ab alio
est minima, ex quo fit ut pictoris notitia
fuerit natura, et forte et tempore etiam prior
actione pingendi spectatoris u. posterior
Ex quo iam facile intelligitur prius cogni-

Definitio cogno-
tio practica.
p qua a speculatione differet: Notitia
de obiecto operabili, quatenus a sciente op-
abile est prescribens modum et rationem operandi.
Et quia videtur a sciente, id ita intelligi
dum erit, ut scienti proprii sua operari vel
pro se, vel saltem pro suis ministris procurare
possit, quod archylectus pro fabricis sibi sub-
ditos domum edificat, quod fabri singuli op-
erant suam vitam practica habent, ut bene
docet Gillig. et omnia deus pro creatoris ra-
tia operatur practica sua etiam practica
iuxta rationem dictam plurimum: Opus natura est
opus intelligentiae. Deinde facile describi pote-
rit Practica sine operari habet ad acceptum

Definitio Habitu
practicae.

In habitualis inclinatio ad actus alicuius operis
 directior. Hoc sensu in proem. log. q. 2.
 D. 3. pbatum nam logica docentem esse habitum
 practicum seu operativum quia actus ab ea dicitur, di-
 rigunt operationes illius, et saltem in prima, 2. et
 4. acceptioem supra ex parte pbatam sunt propter
 quod nemo negare potest eodem sensu quoque omnes ac-
 tus, tum liberales quam in liberales seu mechanicos,
 una in Ethica et Prudentia notitia et habitus
 operativi ac practici sunt. atque teste Bandino
 3. de anima, cap. 4. notitia practica ita la-
 te sumpta, ab Aristotele in 6. met. c. v. dividitur
 in 2. species, primam vocantem notitiam totius divisi-
 tionem nobilioram speciem vocant practicum,
 sive activam, alteram partem sive factivam
 Activam continet sub se Ethicam ac Pruden-
 tiam. Effectivam seu factivam, undas artes.
 In qua divisione omittitur logica docens
 quia nec Activam nec factivam hoc modo dicitur
 quo ab Aristotele alijque ista vocabula usurpantur
 non quod non sit practica seu operativa ulla
 modo sed quia non est habitus principalis, sed
 Organicus tum seu dominica pars, ut cum S. Th.

op. 70. q. 2. n. 1. contra quosdā recentiores
docet cois ueterem sententia. Ex q̄b̄y it̄ etiam
patet, quare habent et in proem. log. sig. r̄ato
sem̄ dictum sit de practico seu op̄atioe l̄e
sumpto, q̄a nimirum iuxta phrasia Artes
et ueterem ph̄toem ac Theologarū noīe pro
oīci habity et notitia nil aliud intelligitur
ferē, quā scilicet Ethica et Prudentia, quā
noīe propriis intelligitur acis moralis, ferē
t̄m iuxta 3 propriis significationē supra traditā.
Artes ac pot̄is factiui habity dicuntur, ea
rumq̄ op̄es quas dirigunt ferē p̄is seu
factiui, non a. propriis ea actiones solent
uocari, ut constat ex. Op̄es artis apud
Athen. 6. Eth. Dubitabit in etiam o
perans logica aliquo saltē senta practica
sit? Adco conformiter dicitur in. proem.
q. 2. a. 2. Op̄ationem qua talis ē, s̄m̄ op̄
f̄as iuxta directionē et d̄itionē uacant̄
elicit, neq̄ practica ē neq̄ speculativa, sed
t̄m ē operantem habitum, quā ars pingendi
quā pingit, et edificandi ars qua edificat,
nec practica nec speculativa, sed operans

Dandapat ē. Dicitur ex hoc sequitur aliquem
 habitum illius, nec speculativam nec practi-
 cum ē, quod mandatum ē in phisica. Concedo
 se quendam, et nego se mandatum; tam quia plu-
 rimi admittunt habitus apprehensivos in intellectu,
 quos constat nec practicos, nec speculativos
 ē: tam quia licet omnes habitus iudicativos
 istos, aut practicos aut speculativos sit, operari
 hi logica qua talis ē iudicativa, in aliud
 eis officium nō sit, quā circa quolibet
 modum phisice eliciendi nō ex q. modū ac for-
 mam dialecticā a docente seu discipulo
 Logica prescripta: tam quia logica operari,
 ē tū quādam quasi partialis habitus per se ad in-
 tegritatem docentis pertinet, ut. l. c. Digimus.

Dico deo potissimum discrimen inter viam practi-
 cā et speculativā partim totale ē quod specula-
 tiva sua prima ac propria principia desumat
 ex istis q. phisicis: practica a. a istis fini-
 principalis, ut Dual. phis. 2. phis. 2. 89. et ex
 Scoto et cōi. lūcia Gillig tr. 5. c. 1. n. 11. quod con-
 firmatur ex cōi. illo apertate quod legitur a
 p. d. 8. Th. m. q. 7. q. 82. a. 1. v. his verbis.

6. Discrimen.

finis se habet in operabilibus, sicut principi-
um in speculativis in qua etiam sententia
idem hoc scribit, in. 2. 2. 7. 47. a. b. sicut
in ratione speculativa sunt quaedam naturaliter
nota, quorum est illorum, et quaedam quae per illa
innotescunt sicut conclusiones quatuor est sen-
tia; ita in ratione practica praecipua sunt
ut principia naturaliter nota et huiusmodi
sunt fines virtutum moralium quia finis se habet
in operabilibus sicut principium in specula-
tivis, et quaedam sunt in ratione practica ut
conclusiones et huiusmodi sunt ea quae sunt ad finem
in quibus praecipua sunt propria finibus. Haec. S. Th.
Quorum verborum hic est sensus: sicut ratio sine illis
speculativis in suo discernere praecipua sunt prin-
cipia quae se notis ad aliquam conclusionem proprie
idem referenda, ita etiam practica, cum hoc tenet
discrimine quod in demonstrabilia principia
speculativa quibus naturaliter hoc est ratio esse
tamen per habitum principiorum quocumque illorum
demonstrantur a doctoribus per rationem. a. 1. 1. 1. 1. 1.
habitionis eiusque speciebus quatuor passionis specu-
lativa demonstrantur: practica u. principia

inde non trahitur qd etiam teste eodē .8. Th.
 ibidem. a. 10. assentimur tunc p a nobis et
 qdem naturaliter etiam seu ratio d. Desumpta
 a. Istis finis, sigg, specierum ex qbg deinde
 conclusiones ac notitia practica inferantur et ut
 manifestis fiat hanc doctrinā non in solis
 moralibus locū habere sed in oibg opabilibus, addo
 eodē .8. Th. m. 1. 2. quoz. a. 1. ex istis q nra
 asserere hae scribendam. Ratio nigt eorū q
 sunt ad finem sumitur ex fine sicut ratio dispo
 sitionis sicut sumitur ex se ditione q a finis sig
 ut dicitur m. 2. phys. 4. 88. Ha. 8. Th. ex
 qbg ita pba nra rationem. Quando suanti
 am aliquam rem q p se ad aliquē finem
 ordinatur nigt opoet nos eorū ratione seu
 pationem a fine desumere; sed in qualibet
 scientia practica seu operativa quavis cog
 nitioe eorū q p se ad aliquē finem consequendum
 referat, nigt doctrinā istis 2. Eth. c. 2. Ista
 in qualibet scia operativa principia p a nota
 a. fine p. Istis illig. Desumpta sunt sicut in
 speculativi desumpta a istis eorū q istis.
 teste istis.

Minor p se patet

134
Māis + pbatur exemplo serra cuius dispo-
sitiōe seu figurā et mīam ex qua confi-
ci debet demonstratur debet q̄ mediis acci-
pa dīstīōem finalem serra hō. 2. q̄ modo:
Quā quod aptū ē secare ligna, ferrum
caliberrime sit oportet, debitaq̄ figurā
præditā; sed serra debet secare ligna: Ergo
Ratio nra, 2do pbatur, q̄ cuiusq̄ habitus spe-
cifica distinctio desumitur ex diversitate ob-
iecti formalis seu principiorū diversitate for-
malis, ut cum Aristotele .1. Ethic. c. 2. ex cōi sūctia
docentur Coni. a. 2. idem dicitur et serra prædi-
ca sūctia specifica distinctio desumunt a fine
ut ex Aristotele .1. Ethic. c. 1. et cōi sūctia etiam recte
docentur idem Coni. a. 1. Ergo etiam prima et
q̄ se nota principia actuum et habitū operatio-
nū sunt q̄ a fine desumuntur.

Ex hac doctrina evidenter arguitur quod in præ-
q. 2. d. 3. atq̄ etiam supra m. 1. Post. p. 1. a. 1.
sub fine dīpīng hanc q̄ pōm logicā: demon-
stratio significat essentiam ē m. 1. modo p̄ id, atq̄
ōm q̄ pōm p̄ se nota, et in logica p̄ se nō
monstrabile a dīōre. et iuxta doctrinā

Art. 2. Post. c. u. Diversa t̄a possunt se
 inui am demonstrare alia finalis t̄a m̄p̄ in
 praedictis ita constituta ē ut p̄ diam a Bii
 ore p̄hasi nequeat. Quare si q̄s t̄a aliq̄
 by reuocatis p̄ m̄tata t̄a demonstrati p̄
 m̄tū ex eo quod demonstratis constat ex n̄arij et
 uiderit. et. concluderet demonstratiōe p̄gna
 et t̄a et omne de illo Topico quod op̄ini
 onē et quod Sophisticis decaplatōe quod d̄t̄o
 d̄t̄a t̄a cognitiōe c̄t̄a et d̄t̄a d̄t̄a
 TOTIVS cognitiōe pariat d̄. ut sanuū fac
 ut demonstratiōe QVTA, a posteriori p̄ effe
 ctū p̄inde et si p̄bare t̄a t̄a ex eo quod
 ferrea, deudata, debitoq̄ modo disposita sit et.
 Ina doctrina confirmata ex Art. 2. methodo qua
 demonstratiōe doctrina n̄i post. 1. tradi d̄t̄, hac rea
 pe de t̄a, eos nichozit, ad ex p̄li catione et
 d̄t̄a t̄a demonstratiōe, t̄a a fine d̄t̄i
 demonstratiōe quo supposito deinceps ordinē
 resolutioe demonstratiōe conditione, figura
 et terminos, p̄t̄a t̄a media explicat. Cedo
 in resolutioe ē, q̄i uel a toto ad partes, uel
 a fine ad ea p̄ q̄ fieri obtinetur p̄gressio
 4.

kkk

constituantur. Vnum inquam saltem ordine et p
 acciderit si non etiam in gura iniano: Speculatio
 u' scia cum o' n'is inig g'ris speculationes eli
 ciant simplices habitus sunt, negite h'ndi possunt.
 Vnum deniq' diuisione i' quod practica
 scia habeat obiecta contingencia q' aliter ee
 habere possunt ut docet Scotus in Ethicis, et in
 illo in' scia. Speculatiuaru a. obiecta, n'ra
 sunt atq' aliter ee habere non possunt, ut i' ibid.
 et in totis. l. Pauc. docet idem Scotus.

Ratio patet ex dictis, q' obiecta scia practi
 ca debet ee opabile a sciatore, inig scia pra
 ctica mensura ee scia est; at speculatiuarum
 obiecta, cum sint mensura suorum sciatum, non
 debent posse aliter ee habere. Si obiecta, de
 contingentijs, scia de nouo, drabine no' videntur.

Deo contingencia ee duplicia. quada sunt
 contingencia scdm qd, q' d'om' scio. De iis q'
 scdm contingencia sunt, ut sunt o'ia accidentia
 de vbo predicabili, nec practica nec
 speculatiua scia, deo opio em haberi p'e:
 de de contingentijs scdm qd, vniuersaliter

538
sumptis, artes et scia practicae habentur.
Sunt a. contingenti ad id quod illa q. ad
causam efficientem, materiam, et formalem
relata est et o. est, et hoc non alio modo
est quam possunt, sed in ordine ad finem
necessitatem habent, quia sunt ad id, ut
p. et in ordine ad artificem non p.
est, et o. est; item ferrea sine caliditate
vel cerea, et lignea sed in ordine ad finem
finem q. est factio compacta, ex ferro caliditate
constat a esse est: causa vero naturae est
duplex est: Nam videlicet ex sua intrinseca
natura adeo, absolute, ut hanc est animal
rationale vel sensibile, et naturam ad id, q.
natum est finem tantum. Item ne p. divina
idem potentiam dicitur a habere p., hoc
estiam p. humana. Item est obiecta specula
tua scia, hoc practica, si q. in sti.
accipiatur, ut circa contingenti hanc
veritatem artes et Scientia.